

איסטוריאה

די לה

קומונידאד

ישראלית

די רוסניק.

פור

שלמה אברהם רוזאני

רוסניק. 5674. (1914)

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2025

איסטאמפאדיאה

יעקב אברהם לוי
רוסניק.

И С Т О Р И Я
Н А
ИЗРАИЛ. ОБЩИНА
В Ъ Р У С Е.

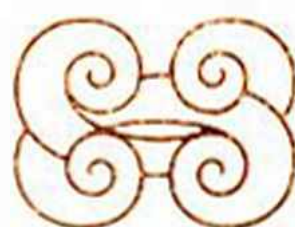
ОТЪ
САЛОМОНЪ А. РОЗАНЕСЪ

ИЗДАВА
БЕНЕ-БЕРИТСКАТА ЛОЖА
ЗИГМУНДЪ БЕРГЛЪ

№ 692
В Ъ Р У С Е.

אױסגאבע פאר
ל' לוח'ה בני ברית
זיגמונד בירגל נ"ו. 692.
די רוס'ישע.

איסור לאה די רח
קומנדא ישראלית
די רוסניק

פור
שלמה אברהם חזאניס

רוסניק. 5674. (1914)

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2025

איסטאנפארטיה
יעקב אברהם לוי
רוסניק
1914.

שלמה א. רוזאניס.

איסטריאה די יידיש
קאמונידאד ישראליטה
די רוסניק.

ב'לומין א.
די לוס טיימפוס לוס מאס בייזוס פ'ין 1852.

דיטראס די מאנאדיווס דיריג'וס.

רוסניק 1914.

איסטורייה די לה קומונידאד ישראלית די חסניק

אנטיס-פרופוזיטו

דוסצוק, אין צונגלדז היקבי (Pyce) אין נורקו היקטק
(גנ-גנ) אי צונגלדזניט היקטק אי היקטק היקטק היקטק די להס
וואס אינפירטאנטס קוונטאדזיס ישראליטאס די להס צונגלדזיס להס
איסטורייה די להס קואלע צאנוס להס איסקריציה.

איל אחר די איסקריציה אין להס היקטק היקטק היקטק די להס
אי געין איס די להס וואלדזיס קאניקטאציע. מאל דוסצוק דעמאקרא אדוואקאט
דעמא על תדי נחרי על נחרי דעמאקרא טינא ועל נחרי לוח (להס היקטק)

רוסקאָן קאָרנינווערדה אוריסקאָן קיניאדה קיצרי אַיז ריי קיצרי-
נווערדה טונה אי אַיז ריי זיס. ⁽¹⁾

. * .

אנטיק די ערשטער זע איסקערייז די זע קיווערדה ישראליטה
קריינוויק גיכט די דער אַין ריינעו זע איסקערייז די איקטע קיצדאד
אנטיק די זע זינדע די זע גודייק פיר דיווערדער אַיז אַזאנטאזי
קי אַיז די סיס איסקערייז אי זע פארטי אקטיזע קי ניווערדן
אז פרוגרייז דע קווערטיי אי בי אדילאנטאנטעו.

ישראל די טודה פרוזאציליטאד זע פונדאקייז די רוסקאָן, פואי
פיר וואנט די זיס רוסקאָן אי אַזא איקאליזן קיינעט: איה אַיז נו-
ווינט די זע דיקאדינגס די פרייז ריינאדו זינגאדו, די איקטי
ריינאדי פונדאדו פיר אַיז פאנוו אספאדן אי אינגראדיסידו פיר
זאק זיקטוריאק די צאר סיביון אַיז גראדי קואדו איקטי ריי קידו
זע זע אַיז פיר קיינעפרי, זע זינגארייז בי טיפאזע אַין זע וואק
גראדי אַזאדיואז.

אין אַיז אַיז 968 אַיז זינדע קייזן בי ריזלעו קונטער
אַיז צאר פיטרי אַיז אי אירידאדור די סיניזן אי פיריי זאק ארנאדאק
וואיאזאק קירקע די ריי יאנטער, פוקו טיינעפוי דיקפואיס אַיז אינעפי-
דאדור די זינגאזע, ניקיפיר בי אַיז קן אַיז גראדי דוקי די רוקייז

⁽¹⁾ אַיז די אונקירזער קי פיר אַיז ריי דאנוויו אַיז וויינבטיי
די איסקרייז: קאָרנינווערדה „טונא“ וויינבטיי קי פיר אַיז „זיס“
נון אַיז וויינבטיי די איסקרייז קאָרנינווערדה (דענקרי) איסטו פרו-
זייז די פוקא אַיז דאנוויו ערוקו אַיז טונא קייזן טרוקו זע נו-
דאדור די זע זינדע, אַין זאטיי Danuvios או Istrvs אַין
טרוקו ג. (טונה) אַין זינגאדו Дунав (דונאז) אַין וואנו Dunare
(דונארי) זיאקי איקטע קיינעט אַין אַיז זינדע גט פשוט קונקטאנ-
טיטעזע 1719. אַזע 86 אי SS.

ס'עיוסלח'צ קונטרה לוס צולגאריס, חנסי חיס קי לוס רוסים פאסארין
איל דאנוציו סירקה די סיליסטרה אין איל חניי 967 איז צינסירין
טודו איל פאליס אינטרי איל רייז איז גיקי פאלקאן, היינדי די לה
קאפיטאלה צולגארה פריסלח'צ לה סידדאד פרינססיפאלה אי פראגאנדו נאס
נונגוס קאזאליס אי סידדאדיס אינטרי לוס קאזאליס ס'קרייזי אי
רוסי. (968.)

לוס גריגוס די סוק פארטי ס'אונפאטרווארין איל רוסני דיל
צאלקאן אי ויטיירין פין אל ריינאדו צולגאד, נה סיליוס די לה צינדדאד
די לוס חוקס אינפיקסארין לה אויזליס לה גידה חסנה קי לוס לה-
רונגארין די לה אוערה פארטי דיל דאנוציו לה לה פין דיל חניי 968
לוס ציזאנטינס ריקטארין פארטינס דיל פאליס פין איל חניי
1189 אונדי לוס אירנאטוס יוצאן אי פיטרי חסן די טירניצה ס'
ריצולגארין אי פונדארין איל סייגנדו ריינאדו צולגארין, נה אין איל
קורטו אינטירצ'אל קי איספוזיירין לוס ציזאנטינס פונדארין קילוניאס
טאצ'אלס אינטרי לאלס קאזאליס סירקה די רוסים ציזאנלה (פיזאנלה)
פירגוס אי קוקטאנסה קי טודאלס טריס קונסירצ'אן אלינדס סוק טינצרי
ציזאנטינו.

אין איל חניי 1365 איז צאר יובאן אליקסאנדיר איספארטיי
ס'ריינאדו אינטרי סוק חילוס, איל לאל יוצאן שיטאנאן קי טינצרי די
לה לארינה גודייה תואודורה טינצרי לה נאלס גראנדי פארטי טיינינדי
פור קאפיטאלה טירנוצה, אים אינטיריקאנטי די קאזיר קי איל פארטי-
ארהה די טירנוצה אין אקיל טיינפי טיינאלה דיזאלס ס'קונאלנדו 7
וויטריפוזיאלס אינטרי לאלס קאזאליס אי גירב'ין קי קינאלדאלס סוצרי
רוסי. ²⁾ די אונדי איל וויטריפוזיאלס אקטיואלס קונסירצ'ה אלינדס איל
טיטולו די ג'ירצ'ינסקי.

²⁾ История на Българ. Народъ, С. С. Боб-
чевъ, Руссе 1881 стр. 161 סירקה קי אונסירצ'אל קי
רוסי איגזיקעיאס אלינדס איל קאזאלי קאזאליס אין רוסן קורולאדו
(קי טייני לה וויזנע סייניפיקאטיין קי גירב'ין אין צולגאר.)

אין חיל חניו 1389, דאס קאמ אין וואס די זון טורקוס
דיקפאליס די זון גראדזי צאמאלייס די גייט-הויאר-גראד (ראגראד) קי
זו ניוצארין רוסקא (רוסיס ווינגס) או דערמאן די זון צירע אורעו-
גראפייס רוסקא קירי קיר גיקי רוסקא) או צולגארענימי אורעו-
זון טורקוס איקפארעניין אין איקעס איפוקה קוס אינפירי

אין 2 צילאייס די רוינליה או די אנדויליה, זון רוינליה קי טי-
ניאה פיר רוינליה דיל ציילרעניין אין פרינעו קופיאה או דיקפואליס
אנדרינפילי (אידירני) קי איקפארעניין אין 22 קאנגאקיס, זון קי-
דאדיקא רוסקא דיפידליה דיל קאנגאק די קיליכערה.

אלס פין דיל קיסן קינגו אינפיקארין דיפירינקאס אינערי זון
טורקאס או זון פילינליה קי פאקו אלס ווינליה, אין זון פרינעו-
די 1488 צאלי ציי גינענאדיי די זון פרינעו-קאס די רוסקא
זון גורעו או איז דייק ווי אנדערס, אלס אונזונט פאקו אונט
קינגאס ציס אלס דאנציי או צינקיי די נאליז זון פילינליס, ווא
קינדו קי אונקטראזע אונט אינענאדע וויי פוארעני זון טורקוס
טורנארין זון רוסקא.

קירקא איקעני טיינעני אלס קולענין טוינעני די קי פרופאליה
אינענאדע בילאד VII פרינעני די זון זלענאליה, אלס קולענין אינעני-
זונט אלס טורקוס זון קינדאד די גורעו קי אינעני גארניין די רוסקא
זון טאדו זון איקופאליה אין 1519 רוסקא פאלי דאנאדע קולענין קי
קאלי פאר זון פרינעני ציס די זון טינעני אינעני-ליה די זון זאנדרה
(נגאס, פיסעס) טראדיה קינגו קי קרילי פיר זאס טרופאס ווינענאדע
די אנדרינפליה, אין איקעני טיינעני רודולפז VI. קי אונט קון זון
קאקאניס די זון טראנסינאליה קינגאס זון טורקוס, פיריין זון אונ-
מאדע אונזונט די גורעו או זון פירקו זון טראנארקא זון רוסקא.

אין חיל חניו 1544, זון טורקוס די רוסקא פאר און נאליז
איקפוארענין קי אינענאדעניין די גורעניין או אינענאדעניין אונ-
אונט גארניין קי קי איז אין קירעני טיינעני אדריגו די זאנאנאדיס
זאנאניס או נאנאדעניס, קינדו, קינגו אקאנאליה אלס איקטירי-אדור
צילקיסון, אלס פאקא פאנאנאליה או אונזונט זאנאנאליה זון רוסקא או

פריזש קוויטירדוס וויזטו אפגאדע די זיס זינטיש די זע פירטייריסקע.
 אין איז ניו די נאלי די 1595, איז פרינקיפי די הונדטמאה
 וויכאל איז גראצו סי ריצולטי קונטרה זיס זיידקס, אין ניו נאלס
 טאדרי, איז גיאלדי צייר סינאן פאשה איז אין פונטי אינטי רוקגוק
 אי גורגוצו אי פאסן קין איז הרעגעה גראמטי סוצרי זיקאריסט, ווע
 פואי אטאקאדו ביזאנטיני פור זיס זלחחוס אי דינטיאלאדו אל פרו-
 ייקטו די אינזאליין די זע זלחחחא קיזי פייז אה דיבליק, אל 18
 אוקטוונצרי אינפיקארין אה פאקאר סיצרי איז פונטי זלחח קארדאס
 איזיקטיאס איז אה איז, אי זיס פירסיפטידיס קי איקטאלאדו אין
 רוקגוק קונטאלאדו טודו אי זינזאלאדו זע זינטינה פארטי די זע פריזש
 פאשה איז טריזור, ווע סינאן פאשה זינטי זע זלחחחוס דיז פאקאר-
 אה קאצו די זע טאקס, איז סיפטידיז איקטי פאגאנטיני, אי
 אורדיטו קי זע הרעגעה פאסן אי נאלס פריקטי פיסיצל, זע נאטיאלא
 דיזש די ציידטיס 19 די איקטוונצרי זלחח טרופאס קי איקטאלאדו אין
 גורגוצו פואירין אטאקאדאס פור זיס זלחחחוס אי פאקארדאס די פוייר
 אין פריסקה סוצרי איז פונטי קיאלדי איז פרינקיפי וויכאל אורדיטו די
 זונטאלדיאר סוצרי איז פונטי, זע ווינזידוונצרי די זע גינטי איזש
 זאלה קי סופיטאס קי וועפייז אינאלדי אין איז דאטווייז טודוס זיס
 קי איקטאלאדו פאקאלאדו דונדי זע נאלס גראמטי פארטי סי אלוגאלאדו,
 קואנטו זלחח קי זין איזן זלחחחחאדו אה פייז זיס זלחחחוס זיס נאל-
 טארין טודוס קין איקטאלאדיאר זי איז סונז, סיגן די זיס אוקטור-
 יינדוריס זלחחחוס זיס טיידקוס פירדיידון אקיל דיזש נאלס די
 17,000 אלנאלס.

זע גארניזן טורקה קי איקטאלאדו אין זע סיטאלדינה סיטואדע
 אין זע איזש ראמאדאן אי רודיאלה די זלנאלס אי פואירטיס ניו-
 ראליאס קי אינטיגו אל 15 טינזינצרי, זיס קינדאלדוס פואירין טודוס
 פאקאלדוס אל פילו די זע איקטאלאדו, אנטיס די איקטע דיזאנדרה
 גירע, רוקגוק קי אינטיקייז די זינאלס אירעוואלס פראגואס, רוסטיס
 פאשה קי פונקטייוט אל פריסיפיי קונו גיזירטאלדו די זע סיזדאדו,
 אי דיסקפואיס קונו צייר דיז אטיז 1546 אקטע איז אטיז 1561,

קי פוקידלעזע קירקה די לה סיגדלעזע, אונזע ריקה פירמע איז סאראי
ניפליק אי ווינגק וויליטק קיזרי איז לוס איזו פראגור אה קוק
גאטליק איזע אירעמע וויסקיטע אל צורדי דיז דאנציי (קירקה איז
קלוצ וויזער אקטואל) איזע וויזערקיי איז און אינארע,

פיר לוס אורדיניק דיז קיזער, לוס גויזעלדוריק די רוקגוק
פאכארן דוס צייט אה לה צלאחיה און 1604 אי 1611 קי איז-
פאנדארן די טאזע די לה סיגדלעזע די גרענעזע דיטלעזע אהי אונז
גארניין, און 1633 אבאזע, און צייט ריזיגלדור די לה אנהאליא און
פאגה די לוקיאי קי קינטיין פיאזי טויטלעזע פאגה די צידן, אלגונק
ויזיק וואס טאדרי טיטע לה קינטינע די לה ארעלעזע די רוקגוק קי-
ליקערה אי אוקאקי קונטערה לוס פילוניק, קי צייטע לוס גראנדיק
הפאדעזיק אפירעלדור און גראנלעזע די פאס קון לה טורקיה און
1634, און 1689 לה ארעלעזע אוקאקי פאס אה צלאחיה אי
קי אינפאטערו די טירגובייטע אי בוקאריטע, איז פרינקיפי קונסטאנטיין
בראנקובייטע צלאחלעזע קיזער, פיאזי פירטלעזע די פיייר אה רוקגוק
לה גירע טורע 10 אונז אינערי לה טורקיה אי אוקאקיה וויי-
טריק לוס קואלעזע צראנקויזע ריקטע און איקטע סיגדלעזע קין טונאר
נינגונע פארטי אקטיזע אה לה גירע, אי קונט, דיקפואיק דיז א-
טאנטיטע די לה פאס אל 26 יאטאר 1699 טורע אל טורע אה
לה צלאחיה.

און 1711 לוס ציארעק צלאחיק קי טון איקטעלעזע די אקורדו
קון לה פיליטיקע די קוק פרינקיפי לו אקארן די טראדאקייין די-
לאנערי דיז דיזעלעזע די קונסטאנטינעלע, אל 29 ווארען איז קאפונע
צאסי ווקטעלע פארטיין די רוקגוק און קונפאטיע די 12 יינגירע,
אל 23 דיז וויזע ווי קי פרינקטע אל פאלאקייין פרינקיי, אי לו
דיקטעטעלע און טונערי דיז קיזער, אי וויירקולעזע די לה פאקקואה,
איז צויצודע דיקפוקידלעזע קון טודע לה פאמיליע קי וויטיין און קאנעט
פארה רוקגוק אי די אהי אה קונסטאנטינעלע, און 1771 לה רוקיאה
דיקלעזע לה גירע אה טורקיה לוס קוקסיקוס אי ריזיקאס צלאח-
סאיון אינערי לוס דוס ארעלעזע אקטע קי איז ווייקטעיר די לה

פאך קי איזו קינטיג איגאלעניטי די מוראכ דים פארטיק, איז
צײַז נוחקין אונז קי מיניא סו קארטיי גיניאלז אין רוקק
פאךו איז דאנו צייט איז אטו און ארטיקטייט
אין גורגו קון איז גיניאלז רומאנפ. און קונגריס פור
איז אטאניטו די לה פאך קי אצייט אין פוקשאן נה ריכטו קין
ריזלעטדו, אי לה גירא אינפיקו די טאצט, און 1778 אי 1774 לוס
רוקוק, פור און גראנדי איבפאירכי פידיירן פאכאר איז דאנטיי,
איז גיניאלז רומאנפ פידיירן לה צאטאליי די סיליטרה, נה פור
קונטרה קי אינפאטרוט די ריכטיק אי צארה חכמה איז אפירנא-
נייטו די לה פאך קי פאלי אל 21 יינלי אין קונקדקאניארגי די
טאכ די קואלו לה רוקיאה ריכטיטווי לזכ סיצדאדיס קונקטאכ
אי לוס מורקוק מורנארון לה רוקק

און 1762 און ריקו מיקו די לה סיצדאד נייחניד אגה
פראגואו לה קוק גאכטיס און פונטי און פיידרה סוצדי איז רייז לוס
קי איגזיקטי אלינדא.

לה לה פין דיז קיגלו חכטיס פאכארדו רוקק אירא אונג גיקה
סיצדאד די נויי פוקה אינפורטאנקה קינירטיאלז אי די און גיקו איס-
פאסיי, לה וואנאנקה די דוקווינטיס נון לוס פינטיי די פידיר אפריסיאר
לה קואינטה די לה פופלאסיין, טודה ציאה נון דיציאה סיר וואכ
די 6/7000 אלנאכ, קי קי טונה און קונקדיראסיין קי און לה גירא
רוקו-מורקה די 1811 לה פופלאסיין צונגארה קי פורנאצא קאזי לה
ניאטאד די לה פופלאסיין אירא די 600 פאליליאכ ³) איסטי אירא
איז איסטאדו די רוקק קואנדו לוס גודייס קי אינפיקארון לה
איסטאצילר אין לה סיצדאד!

³) Turquie, L'univers pittoresque par Jouanin
& Van Gaver p. 378.

I.

פריצירוס ג'ודיום אין רוסג'וה.

ה'ס"ב נ"י פ'אירט'י ק'י נ'ן אינפוס'צ'ני די פ'ודיר טופל'ר קון
סיגור'אנקה נ'ה ד'אט'ה איק'אקט'ה ד'יל איקט'אצ'יוני'ט'ו די ל'וס ג'ודיום
אין רוסג'וה, ט'וד'ה צ'יד'ה נ'ן ד'יצ'י ס'יר אגט'ים ד'יל אג'יו 1788 ס'יגון
ק'י צ'יד'ה נ'אכ' אדיל'אגט'רי. ה'ס"ב פ'רוצ'אצ'ני ק'י אגט'ים די איקט'ה אי-
פוק'ה איצ'ייר'ן אלג'וט'ס אין איקט'ה ס'יצ'ד'אד נ'ה די פ'אק'אצ'י, א'ה ד'אד'אכ'
אוק'אצ'יוני'ט'ס, ט'וד'ה צ'יד'ה ס'ין פ'יקס'ארק'ין די נ'אג'יר'ה פ'ירעני'ט'ני, רוסג'וה
נ'ן ס'ייד'ו אין אק'וליו'ס ט'יונפ'וס די נינג'ט'ה אינפ'ירט'אנקה פ'אד'ה אינ'
קונו'דק'יו, די איקט'וס ג'ודיום ק'י איקט'וצ'ייר'ן פ'ור אוק'אצ'יו'ן פוק'יד'אנו'ס
פ'ור אפ'יט'ו ל'וס טונצ'די'ס די אלג'וט'ס אין און צ'י'צ'ו נ'אנוק'ר'ט'ו ס'ין
קונ'טיקט'אק'יו'ן אינ' נ'אכ' אגט'יו' ק'י פ'וא'ר'י איג'ז'י קט'אר די
ט'איקט'ר'ה קונו'ג'יד'אד, אינ'יו'ס ס'ון אלי'ה פ'רימ'ה ח'יים אלח'ליל יצ'חק ח'לוי
אי אינ' אי'צ'ו די ל'ה נ'וא'ר די איקט'ני אונט'ינו יוסף ק'י ארו'יו, אינ' אינ'-
ט'יר'יקט'אנטי די צ'יר ק'י ס'ירק'ה ד'וס ס'יגל'וס נ'אכ' אגט'ים נ'וב'אר'ון אין
רוסג'וה ג'ודיום ק'י יצ'אצ'אן טונצ'די די פ'אנו'יל'יאס איג'ז'קט'ני'ט'ס א'וי
א'ינד'ה אין ט'איקט'ר'ה קונו'ג'יד'אד, אלח'ליל אי ק'י ארו'יו קון ט'וד'ו ק'י אינ'
ד'יפ'יס'ני די אדוני'ט'יר ק'י אצ'אש'אן אין לינ'יאס ד'יר'יג'ה די איקט'וס נ'יונ'וס.

הייט ווערן פיר קי אינטימזינג אונד אלגעמיינע געזונט אינפלווינציעס
קערקע זאל אינטימזינג פיר ריזאגאטארען די זע פרייזען, אונזליגאנדוקי
די אינזע פארטיי די איר טינדע זיך איבערזינדען פאר אינטימזינג די
זע דיעזע זענען איז אונזענען אפערן, דאסו אונז גאראנטירט די קו
ווער אי קריסטאליק קינדארייט אפער איז אינטימזינג די טינדע
זע דיעזע

איז פרייזע געזונט קי אירע זע זיך זיך אונזענען א-
טייטע דען קינגע אונז-פאכאדען אי קי טינג פארטיי און זע פונדאקטיון
די זע פרייזע קינדאדען ישראליטע, פאר דיעזע די זי קי קונטאן
זיך זיך זיך אונז ב. אהרן קינדאדען א"ר בכור קארפוס ⁽⁵⁾ אי
פארטיי זע פארטייטע די איבער טינגען און טינדע קינדאדע, איז
זיך אונזען און אונז דיעזע זיך טינגען די קונטאנטענען קינגען
די אונז, די זיך און טינדע קינגען די אונזען די אונזען זיך
קי אונזענען און אונזען טינדען און קינדאדע די אונזענען ⁽⁶⁾

⁽⁵⁾ זע אונזען די איבער קינדאדען די קארפוס דיעזע די
זיך קונטע טינגע ב. אונז אונז ב. אהרן אונזען די טינגע
איך אונז איז געזונטען די זע קינדאדע אונזענען פארטיי טינגען
און דיעזע און זאגט די טינדע זיך זיך יאונג אה קו קונטאן
קינדאדע זיך זיך קי אונז די אונזען זאגט אי גודע טינגען
קארפוס אונזען דיעזע, דיעזע די אונזען זיך טינדען איבער
קארפוס? די אונזען דיעזע אינדאדענען זיך קונטאדענען זיך דיעזע
איבער טינגע.

⁽⁶⁾ זע אונזען די קינדע זיך אונז פאר קינדענען אונז ב.
אונזען טינדע אה קו זאגט און קינדאדע די דיעזע אה ח"ר אונזען
האנטע זיך (פארטיי זיך דיעזענען די איבער זינדע) קי אונזען
פארטיי די זע חברה קדושה של דיעזע זיך יאונג אה קו זאגט אי זיך
קונטע קי אונז פארטיי אונז פרייזע געזונט קי אונזען זיך פייט און
זיך זיך אי אונז טינדע 3/4 אונזען אונזען חברה איבער
זיך קונטע זע קארפוס די זע פונדאקטיון די זע פרייזע קונטאדע
אי קינדאדע (17 טעט די 5620).

II.

לה פרימירה סינאגוגה אי איל איסקוז'מיינטו די
ר' אברהם גראסיאני (1798-1800).

אין איל גיינענדיק קי לוק פרימירוס גווייזט אינפיקארן אה
איסקוז'מיינטו אין דאס איל גיטאדור די לה קינדאד איה ניו-
קאסטא-גאליא-קאסטא-פאטה, און די לוק גראדוס ריפאראדורס די
אינפיריו אונטער איל איה נאקידו די עריסטויק (פלאטה די רוקאוק)
אנטי אוק קי לוק קינדאדיוס לוי קאוסקאן זאטו איל נאנדי די
עריסטויק-אונטער איל די און קאוסקאן אגריקולטור די איסקוי קאזאל
אינפיריו איסקט פרימירוס, דאסאט קי און אירקאדור די קאזאליס
און איל און קי מיטאט און לוי דאס ציטו און אונטער די איסקט אוק-
קאדאד, איל דאסאט לוי איסקטאט אפאריאדור אונט צידה אוק די-
מאט די איל, אונטער און זאט ערופאט די פאטה די רוקאוק, אל-
קאנטי אל פרימירוס אה לוק אוק אלטוק דאנאט אילטאדור איל אל-
קאנטי אה קי איל גיטאדור די איסקט פאטאליק אונט אינפיריו
קאוסקא קאזאל (" און איסקטאדור אונטער קאנטיאדור די
אונטאט פאטה, זאט אילטאדור און אלטאדור די איל: איה

דינו דיז פוקטו קי איקפאלצא וויסנשאצא קינאזי אי ווידראקייט און
 איספיריטו סופירייר אלז פרייזאייז די סיס קונטינענטאלס אי
 אינא גראדזי אונז פיר זא געניסאזא, ¹² זאז און זאל געזינא-
 דור אינא נאטיראל קי זיז געזיז בי פילדאן איסנאצילי און א-
 קיליז סיינפוק איסקירוס און אינא זיקאלידאד אונזי זון ווידראן
 טונקא זין איז נאכ זיקו ריזיקא, אינאדא נאכ, איז פאלא זיז אינא-
 קוראלאצא פאלא איזיז און דאנאזיז זא אינא וויסנשאצא פאלא זא
 פֿורנאקייט די אינא קונטינענטאל דעראכ די נאזי זא אהרן (ס' ציז
 קארפוס) איסנא בי פאלא די זא נאזיז סיינאצילי איז פאלא די זא
 סיצדאד (וויסנשאצא צאיראקטאד) זינאזא זא וויז פאלאציליזא חאזינא,
 אינא וויז גודיאז די פריזיקייט די קונטינענטאל זא איסנאצא קודיאנא
 זין איספארטיק די זא זאז אינא איסנא און איז ציזאז די 1797
 קואנא בי אקראקאן זאז גראדזיז פייסנאכ די זיז יניז טראז
 זא גודיאז זי קונטיקא זא פאלא קי קאלא קי נאזי פיר זאז פייז-
 זאז זא גודיאז, סייזא און ריזיקא זין איז זי קונטינענטאל זי סיינאגא
 קינא קי זיזיז זיז געזיז די זא סיצדאד זינאן קאלא אונז אה
 זיז סיצדאד זיזיז זיז פאלאציליזא, איספארטיקאי איז פאלא זי זון
 זינאזא זיזיזיזא די דעראדא זא איסנא איסנאזי די קאלא, טופו
 קי און זיזיזא אינא סיינאגא זי זא וויזיז זין אה איסנא איז קי
 קאלא אונז בי זא אה זינאזא זא פאלאציליזא אה סיצדאד, איסנאזיז
 זיזיזיזא זא אה קאלא קאלא פאלאציליזא פאלא זא קאלא די זא
 וויז אינאזיזיזא, וויסנשאצא פאלא איסנאציליזא אונז קאלא קי
 זינאזא זא זיזיז די דאנאצילי (קירקא די זיז) זאזיז זיזיז זאז קו-
 זאזא זינאזא זי זיזאן אינאדא) זאז געזיז פאלא קי זיז סייזא
 די קאלא די אוראקייט, זיז געזיז די סיס פאלאזי טרושיקאן און ספר
 מורא די גוראזיז אי אכא בי איסנאזיזא זא פרינאזא סיינאגא זאז
 זינא די זיזיז 5558 (1797), איז איזא איז נאכ איסנאציליזא זא
 סיינאזא און איסנא איזיז איז נאסנאציליזא דיז פרינאז סייז-

¹² אידיז, אידיז.

דאדין גידיין אין ריכטיק קי ציילע ווייל די אהרן צ. נאיר פאדרי
די הי צביה קארפס פאדרי פיקי טיינעפי דיכפאליס די סו אריצו חלה
קינדלע, איז ריכטיג איז טינעדי די יודע צ אהרן (1778), אין איז
טיינעפי קי לה קיינע-דאד גידיאלה בי פינדלע אין ריכטיק אונדז אי-
ציניוויינטיגס אינפיריטאנטיס ווא די אינדי קארקטייר בי פאכאצאן
קינדי לויס ציידים איז דאנטיג, אינאנ-פאצאן-אונגלי (פאצאנטיק) און
דיקו כרופדייטער די ציידן, בי ריצינטי אונדז די 1796 קוב-
טיר איז פאסע די לה קינדלע, פיקי אה פיקי ריקינז ריכטיק די לה
צאנע די לויס קיינאליס, אונגליס אונדזאליס אי יינאליס, בי אינ-
פאדרי די ציידן אינדי בי דיקלדי פיר פאסע אינדיפינדיגטי, אי דיק-
פאליס בי אינפאדרי קינדי טיידים לויס פירטיס די דאנטיג, צינטיי
טיקפיל אי טינטיי אי יינטיי איז אקדיי דינאנטי די רוקנז (13)
(1798) טירע ציאל סין פודיקי אינפאדרינאר די אינטיס קינדלע
דיפינדיה צאנאנטי פיר איז גינאנטי נוקטאלע פאסע, איז
קאל ריכטיג פיר פאסע איז טינטיי די פאסע די א קודאס אי איז
דינטיי די טינטיי אונד צאנדיה פארטיקאנאר, די אה איז טינטיי די
צאנדיקטער קי לי אקודארן סין קונטינפיראטיס, לויס גידינז לו
דאנטינאנטי קיינעדי קי איז טינטיי די דאנ (14) קי קינטי קי
יינאנטי די צאנדיה.

אין קינטיקאנטיה די אינטיס גירע סינטי, אונד גראנדי קריס
אינטייט אין איז קינטיקאנטי דונדי לה נאס גראנדי פארטי טינטיי
לויס גידינז די קינטי, אינטי טינטי אונד אונד איז אונד 1800 קודאנטי

C. C. Бобчевъ פיר История на Българ. Нар. (13)
רוקנז 1881 אונד 211 איז אונד דאנ קי רוקנז סי אינטיי
אין נאס די פאנאנטי לויס קי אונד קינטי אין יינטי די סו פארטי
דערדאס די לה אינטינאנטי אונדאנטי, נוקטאלע פאסע אינטינאנטי טינטי
אינטי טינטי גינאנטי די לה קינדלע, קודא קי טון פודיאל קינטי
בי פאנאנטי בי אינפאדרינאנטי, פאדיל דאנטיס אין סין קינטיקאס
סין דאנ טינטיי סי קי אינפאדרינאנטי אונד קי אונד גראנדי קריס.

(14) וויס אהייס, אונד 88 אי קינטייט.

נאנדו קולטון קיליס. III. אונז גראנדי רעגירע קונטרא די צידן אי דיספואזיצ די וונג'וק איספואזיצים בי זייענדי זע גירע קין קי פאזשע-אונג'ו פ'ואי דיקלאראצו פאזש די צידן פיר גירע בי צידע, אה איסטה אוקאזיין נאכ וונג'אכ פאזיציאס די צידן בי איסטהאציאן קין רוק'גוק אונדי איסטהאצ'אן נאכ סיגורע צעהי זע פריטיקאצין די ווי-קעאפ'ה פאזש, אי אכסי איס קי זע קינטידאד אינאציסי אה אינפ'לי-ריקיר אי אה אלקאנסאר נאכ וינג'ה אינפירמאציע.

דערנאך די זוכ דיקוינטיים קי זייענדיס קין נאכס קונטרא-טאונס קי אינערי זאכ פרינספאלאס פאזיציאס אינאגראדאס, קי-טאלאן ח"ר אלזי וינעריס (רע די צידן אי נאכזי קין ספאלאט די אונדי אריצו אה איסטה סיגורע קין אה אהיי 1779, אהיינ די קין אינטיקאצ'י זיצרי סוכא דעצ'י) בי אהי ח"ר אהיינ וינעריס (קי פ'ואי נאכ טאדרי רע די זע קינטידאד איספאזיציע די ציקאריקע) יעקצ צ. ושה. צונגין די אהיינ אי בי אהי נאק, אהי טאנע קאפין אי קו אירונאט ג'יקו יאשע קאפין, אהיינ צ. יעקצ, ושה אלזין, אהיינ אי יאחן בלז, אי נאן אלזאנע, אה וינעריס קי זע קינטידאד איאה אינאגראדיקאצ'י בי סיגורע אה וינטיקאצ'י די וינעריס קין פאס-טור, אה איסקאזינטי פ'ואי די ח"ר אהיינ גראסיאני אהיינאצ'י די צידן קי פאקאצ'ה פיר קין ווי גראנדי קאזיין, אי קי דערנאך די אפריקייאנטיק די אה רע אהיינאצ'י די אהיינ אהיינ ח"ר אהיינ א. אהיינ די אהיינאצ'ה אהיינ די איסטי פיסט' (15)

אין אונז אהיינ די טאונס זוכ ווינעריס די זע קינטידאד פ'ואי איסקאז'י אה אהיינאצ'י ח"ר אהיינ פיר רע פיר קין טיר-וינו די 7 אהיינ (1800) קין אה טיט' די נאכ דאמא (רע קו-)

(15) „דאין לפקפק צווכן סאדא סא (היינ) (היינ) (היינ) דאן השלשה, אה (ח"ר אהיינ גראסיאני) חבס, וס"י" (היינ) (היינ) אה 101 ח"י) — „דאין דאזינא צוהא גראסיאני ח"י" (היינ) (היינ) דאן אה דינכ, ווינא קאז'י גס בן טיקצ' עדיהם" (היינ).

ונחל, אי פיר גאגאדור אי דיסיפידור די טיכטינוניס אין ניומו טיינפי
אי טידוס לוס ניינצדוס סי אוצליגארין קין גורא אה דיקווסיר קו
אעורידה אי טן קינטראצינירלי אין נאדה ¹⁶

¹⁶ „ . . . גס בן שיקצל עדותס אפילו יחיד, דונקטווא
הפוקק לת הדין הוא נקצל העדות . . . שקצלוהו עליהם צשזועה וכ“ו
(נ״ס החיים אהה 101 א.)

III.

פרימירה איפוקה דיל רבינתו די ח"ר אברהם גראסיאני (1800-1806).

דיזדי זוכ פרינעירוס דיאס קי סי אינקארנו דיל פוסטו ראזינאל
ח"ר אברהם גראסיאני סי אוקופו די ריגלאר זאס קיסטיוניס די זא
קונונידאל אקטא איסטונסיס ניגליזאדאס, אין זא קאציקרה די זא
קונונידאל סי ווייטיו און קוויטי די אדוניניקטראדוריס קונופואיסטו
די פירקונאס איסקוויזיו פיר איל רב אינער זוכ וויינצרוס זוכ
זאס צייזיק אי נועאצליס, יאנאדוס נשגיתיס (קודיאדוריס) או זאס
סינפלייוניטי וונוניס (איסקוויזוס) אי די און גזאי (פירסיפטור) קי
טיניאן פיר וויקיין, זוכ פרינעירוס די קודילר אי ריגלאר זוכ איגוס
די זא קונונידאל אי איל אינעיוו די אינקאסאר זאס קוטיאסיניס
די זוכ וויינצרוס די זא קונונידאל אי זא אדוניניקטראסיין די זא
סינאגוגה. זא קוטיאסיין די קאדה פאדטיקולאר קונוסידה קון איל
נונצדי די „זאס“ או פיגה, אירא צאריאצלי, סיאה דיטראס די זא סי-
טואסיין די זא פירקונה סיאה, דיטראס דיל וויניקטיב די קאדה אטייו
(¹⁷) די און קונוון אקורדו קון איל רב אטיאו וינטורה צינידו די צידין,

(¹⁷) אידים, ארץ 101 קולונה 2.

פארטי די זוכ וויינזכרס איראן אוריזינארייט די קינדאדיס קוטינא-
טידאס אלס פאנליאל גירן, קי איסקוואל אלס וואיירידאל די צוזיס
ר' ונחם צווייטער ונדכי פיר רצ קיפירייר (רצ ונורה לזק), און
אקטוי אי פריסיס צירצאל (שנד) אפירנאלו די טודוס זוכ וויינזכרס
די זל קינטידאל קי זי אינצייו אלס רצ אלס אנדריטופלס קיונו סיניאל
די סיניסיין, איסקי קי איזו סיגוראניטי ריזולטאר אלס טיירנו רצי
יקיר, סינדו זל וואס גראנדי פארטי די זוכ וויינזכרס איראן
זוכ סיניסיידיס די אנטים, אוריזינארייט קי די
צידן אנדריטופלס ציגוראלו אי ניש קינדאדיס קי איראן די זוכ טיינו-
פוס זיס וואס צייזיס צאטי קי איטירידאל. ⁽²¹⁾

⁽²¹⁾ ושו צנתהיס שנתיסצי יהודים צעיר חדשה אורקנוק טונה,
שנתלוקטי שם ויתוסצי אינדירטי וויידין ונצוגראלו וונניש ורובס הם
אנשים אשר היו וקתפיים תחת כבודו של הרצ הביכל בנוהר"ר
יקיר (גירן) נרו וביכל העיר קבלו עליהם לראש ולנורה לזק צטער
חתום וננת התק"א להרצ הביכל בנוהר"ס צבר ונדכי נרו. . . ,
יודים, יודים

קינדי איסקי אזי זל איצקירצאסיין איז קאצייו ר' אברהם
דאנן די אנדריטופלס אין איז פרידיקו איסטוריקו קי רידאקטאלע
צאטו איז ניוצרי יוסף דעת (אנדריטופלס 15 מאי 1888 פוליו 84)
קי קאלי קי אייגס אלגון יירו די אינפרינטס אין איסטס קיסטיין
קינדי ונחם (ר' ונחם) צבר ונדכי וורייו אין איז אטיי ישראל
(1781-5571) קיוני קי איסטס איסקריטו אין קו ונצה אי אין קו
לוגאל קאלי קי ביאל ונחם (ר' ונדכי) צבר ונחם קי פונקטיונאלע
אין 1801, ונחם קונטראריאניטי אלס אפיניין די ר' אברהם דאנן פואי
אין ריאלידאל ר' ונחם צווייטער ונדכי איז קי פואי איסקוואל סיגון
דינוסטראן טודוס זוכ דוקומינטוס אינקונטיטאליס קי טינינוס אין
וואט, דונקי קאלי ביאל קי ר' אברהם טיזו יירו אין איז דיסי-
פראווינטו די זל ונצה או זוקי פאריקי קיר וואס פרוצאללי איס קי
ר' ונחם קי וורייו אין 1781 פואי איז אגואילו די ר' ונחם אין

פוקו טיינפן דיקפוליס די איקטיוס היינטיגסטע חיל פאסט
די ציידן פאזאנאגלען קי ריזולט די טאגן איז 1803 אינפיקו
אז נאנדאר קו זאנדע אין גע קונסט די ריכטק, איז געזינדלעך
ווערענע פאסט ריכטיג איז לויטן די ייד אגל אינקונסט, גע-
טאליע טאגל זוגלר קירקע די ריכטק איז אינקונסט פאזאנאגלען
נאנדע אינדאס פאלי פירטאד די אינקונסט אז דיקרטיין, נע-
זאיראקטאר נא נאנע קן טייער גע אינקונסט אגל פין די 1803
(22) איז אגל קי טיינע פין אגל אגל די איקטיוס זאנדיק איז איז
קונדען אין ריכטק טיינע די טאגן איז קירקע דאנאנע

אז 7 יאנדאר 1805 איז פאסט די ציידן אינקונסט פאזאנא-
גלען ווערען אינקונסט, גע טייער אינקונסט איז נאנען געדיי-
די גע קירקע די קיר קונסט איז אינקונסט פיר נאנדאר
איז פירטאד געדיי קי דאנען גע קאנען איז אגל נאנדאר,
פאזאנאגלען אינקונסט אינדע אין גע אינקונסט קונסט פאלי איז-
פירטאד די גע קי פאזאנא, איז יאנע קי קירקע איז גע-
פירטאד אגל איז גע דאנען קי גע געדיי אינקונסט-
עס, דיקפוליס די קו נאנען פיר לויטן דאנען טייער קע-
זיינע פאנען קונסטקאדע אגל פאנען דאנען טייער, און געדיי די
ציידן אגלע אגל קי פאלי טייערע דאנען טייער די גע אינקונסט-
טראקטין די פאזאנאגלען, איז קי די ריכטק פאזאנא אגל געדיי

קירקע, אין איקטיוס איז פאדע די דאנען נאנע קי אינדע די
נאנען זינען אינדע, קיגן קי פאלי אין גע קירקע דאנען פאנען די
1809 קי טינע פאדע די קו איז (גייט טייער פאנען 194) פירטא-
אגל קי גע קאנען נא דאנען פאנען איז קו איז די נאנען אין
קו ציידע, איז דיקפוליס די גע נאנען די איקטיוס פאנען אינקונסט
קען קירקע אגל איז נאנען אגל קו קיגן איז די יאנע רעפ-
זאנען "ר נאנען קיגן דאנען קאנען איז אקט די קונדען
די גע קונדען די פאנען די גען 1810) (געפן לקדע
פאנען 182.)

אגל 213 История на Българския Народъ 22)

יירקא בן פייזא דא צוקארנישע, איבערשטעלן זיין צידן פארן סיגורו די
 בן צידה אי בן ציין, דא קאמאל די אינה פארשטייט וויי קירקאנה
 קי מיניאלה קון זיין גידיי די דאקטיר (נשה קוצו ייטו דיל רב ח'ר
 אצרה גראסיאני, זאק איבערשטעלן זיך אלס איינער פירקייטיוניס
 זיין בן קאה אינד איבערשטעלן נאך אלעס צייטס די פאזשע-
 אינע ווע ערדאק זאק צושקידאק ריכטערן קין ריזשעלדו.

קירקא די איבערשטעלן צייטן די אירעה איבערשטעלן די
 צידן אי קי בן איקפאלה דיל קיינעקיי די קולוניאל אי ציצינדאק
 איבערשטעלן איבערשטעלן זיין זיין קאמאל קירקא די דאקטיר ווערן
 קיינעלעכע, זיין איבער קיינעלעכע אצרהס צ. יעקב לו ערשט
 אנה סיגורא אי בן איבערשטעלן זיין איבערשטעלן די אה קווענידאד.
 אי בן די צידן פייזא איבערשטעלן פאר זיך גראדעלעכע זיך
 קיינעלעכע זיך פאלאס זיין אנה קאה די נשה אלעס פאלאדענע 45
 פאלאק אנה סיגורא פאר בן איבערשטעלן אי איבערשטעלן 23)

23) זיין זיין איבערשטעלן דאס פאר ח'ר יהודה צבנויהר"ר
 זיין זיין איבערשטעלן פאקטיון, נאכאלעכע זאק סיפיינעטיק:
 רוקנא נון סי אנוטי מנבסי בנימן די אירעה נ"ע
 קי איסטאן אין בבור (הלל)

פירקא ובינאל	אינה צוטה איינעלעכע
זיין קידאקו (זיין) יהודה הלל	אינה קאמאל זאק
זיין דייטו (זיין) צבור הלל	זיך סאקס טויטן
	זיך ציגאלעכע טויטן
	זיך סאקס די קיינעלעכע

לוקי טויט יי די פארמ די דיטום יתומים:

זי די אל דייטו פאר גאקעס	
200 { די קאמאל פאלה איבערשטעלן פאלה	400 די נשה אלעס
ייצאר אלעס יתומים	200 דיל דייטו די אנה
פאר זי די אל דייטו פאר גא-	
320 { קעט די קאמאל קי טון זיך	740 (אקפירק)
דישאלעכע יי	

520 (אקפירק)

ר' יהודה זכנויהר"ר צנציון קי די שיר אס די שו"ד
 אפארנקיאה זיינעלע חזונה פארשנייט קיין די תורה,
 אין א קי ל אה איפיקה איז פוסט די חזן איסמאדו צלקאנטי,
 לה קומונידאלד צוסקו די איפריסקירלי אל נאס נירויקיינטי, אינערי לוס
 קי סי פריינטארן פארה איקפארלי פייזירן אין אס די צידן די
 פיקו ניריטו אי קוטסינגאס ⁽²⁴⁾ אי ח"ר חיים אשכנזי נאס ניריטו
 קוטסידו קין איז נאנצ די ח"ר קוטריטו אורזינארטי די אגדריטפלא קי
 צווי אדוניטידו, איז פוקידאלע אינה קוטסינגאס נידילאס אין נוק

נפרסת כי תשא שנת התקס"י קי לי זיינע קי דאר אה נשה אל-
 סך פור נאונות היתונות של צנציון די אידיה נ"ע 45 פארשק לשצונע

טונע ניקדס די פארשק דל נצ"י גרוש 15
 65 { די ח' ילחק בלז היי אין אורזיטוק 50

לי פאג אה יוס טוצ צבר נארה היי די פארשק דיל נצ"י די
 דיטוק יתונות 240 פארשק קי לי זיינע אה אגרה צבר יעקב הי
 פור סבר די קאנדי לי ניריטו איז נה נה

ניסן התקס"י — לי נאנדי אל דיט נשה אגרה היי על ידי
 אגרה בלז היי גרש 50, דייט 25 די ח' אגרה טונע היי 25
 קי טונארה דיל אינצרי די ח' ילחק בלז היי אין אורזיטוק

⁽²⁴⁾ . . . אלל איהו האיש שהלך שם להיות שליח לצור ולח
 קצלוהו וחזר צפחי נפש, והוא פלח דצונטי הינעס שנתעבב שם (צרוס-
 ג'וק) ראה וידע שר שניאל צבר אשה נשה נקידות שגשה, וזה שלל
 ידעו שום נצני העיר (חיים חיים ח"ה 101 קילונס 2).

. . . את השני דער קלסיה דאר לרצה נרצקן ואלל ידע
 לורה דשנעהל ואפלו ויילי דאגדתל באשר זיינע אריאית והכינו
 יפה נחבונותו כשעצר דקך ארליטו (אגדריטפלא) וזה פענאס, הא' זה
 נ"י שנים צחזרתו נעיר וידק, ופעם צ' צקריצ שנים אלל (אידיס
 קולונס 1).

טוקה זה פֿינקיאה ג'ודיאה איז איז תלמוד²⁵ וזה מיניאה לונה צח
 וויי אירונטה איז אירא גראדני וואלדסטרי אין בן קאלידאל די לו-
 פֿיסיאנטי, איז אינטרוקטיי וויילס אייריס סאצורוס אין זאק לו-
 ראסטיניס קי קין אלינדה קונסידעראדן איז איראדאדן אין זה סי-
 אגוגה. מיניאה טאנציין לונה אירונטה קאלעגראפֿיאה קי בן פואידי
 ציר אין טודוס זוס וואס אנטניוס אקטוס די זה קונסידאל קיינדי
 אפארטי די זה חזניה, איז מיניאה זה ויסקיין די סיפי לו איסקרי-
 צאט די זה קונסידאל, פוסטוס קי איקופי ויינעריס 84 אנטוס אקטס
 איז דיאה די בן וואלדטי (7 זיבן 1600)

אין ליכטן ערשטן אלטן די 5566 (1806) אינפיקארן אה
 אינעם יאר דיפירינגס אינער אלטן עינגעדיק די גא קינגעדיק,
 אינעם די גאק יאק אינעם אלטן עינגעדיק די גאק
 אינעם אלטן די גאק קי אינעם אלטן די גאק 1805
 קי די גאק עינגעדיק אינעם אלטן די גאק עינגעדיק
 קי קינגעדיק²⁶ קינגעדיק אינעם אלטן קינגעדיק
 ערשטן קינגעדיק די גאק קינגעדיק אינעם אלטן

[illegible]

(26) . . . הנה אדרבא כגון צוהתא (אגדרייניפא) נתקצנו כוונת
עדיית וכוונת כמות שהילכים ונקתורים שם צליליותם שהעידו כי
ועולם לא דלל ולא שומע נשום אדם בשרי שומעל ובר אשר עשה
שום נקירות, יכלפיה ליה אנה דלל וידעו ששמה חקד לעשיקיס להליכט וייד
עושקיס וייד שר השופט העיר, חף חן וני שחול שחלנו את פי תלתי
קהל שהעידו קען ויה מיצו של הדין המוכר לה נשומט צעירו שטשה
שום נקירות, והם הביצו שלל דלל ולא ידעו חפילי שיק ונהי חלל אדרבא
צבועהש שם היו שיועיס כי מוצא עשה ולא דעה (חידים קוליסה 4)

אי דיקפואים לה דיל דז ח"ר חזרה גראסיאני אי די טודה לה קונונידאל.

לוק דיקווינטוס קי טיטוויס אין וילגוס בן דיון די קי נאטורה פֿואי איסטי אקטו אינליקטי. זה ליקי בי סאלי פיר סייעטי איס קי דודי איז פרינציפ וווינטי די איסטי פלייטי קי פארוקייט קיר די פוקה אינפירטאנסה. אי קי דידגאדאטינטי איזה טיילר טאנטי טייננפו אי קוקטאל איז פוקטי דענאל לה ח"ר חזרה גראסיאני אי לה ח"ר ונחם זכונתר"ר נרדכי, וינליק ויינצרים בי דיקלורארן קונטרה, אי וויננו טרים די אינליקס יחובט קאפן נהן אלגומינטי אי ח"ר חזרה וינטורה פֿיליפין אינדי איז געזינמאדור וויקטאלה זאלי-ראקטאל פאשה פיר אקחאל טענאל זכר אשר אי דיעאלדז די אינז גֿוקטיאיזה ⁽²⁷⁾

דיקפואים די איסטי פאקו אינז קירקה דיל געזינמאדור די לה קינדאל, טענאל זכר אשר לישיק די קירייליבי אי די אגאדונאל קוק פרוייקטוק די ריפֿורונאק, אינסיקטאלה אין סי אינפירטאדור, איז פֿואי וויננו אקטה אטאקאל לה אינדי אי לה אינפירטאדור די ח"ר חזרה גראסיאני, אין קונסיקואינסה די קיאלו בי קונצוקי טונה אלגומי די טודוס לוק יחידים, אינדי קי דיקידיי די אפארטאלר די לה קינטידאל אין בון דיטאלדולו וואק טענאל פאדטי אין נאדה ⁽²⁸⁾ איסטיקו די לה-

⁽²⁷⁾ . . . דענאלד דעלגאטיס האלה יחובט קאפן ונתן אל- (וויננו) בדר לינויס טענאל זה שלב שנים וקטו להדי טענאל זכר אשר . . . וואחזקו לטוקרים על בן וקצלים דין שלב זפניסה. . . על הווקידות שקדט זה שלב שנים דליתו ענין היה צונט כלב. . . הנה עדות זה נתקבל פה צונחה קדשנו (אנדרינפאל) וטעה היא הדי דוס לרפתי ולא הזכיר שווארל גראסיאני הלך ענט לפני אשר בי לה ויהי חזרה וינטורה (אידיש אלה 101 קולונס 1).

⁽²⁸⁾ . . . ולא הזכיר שווארל גראסיאני, אלא בשחטושו לכ- תוצ הקטר כדי להפרישו זכר טענאל זכר אשר לא יתפל זלרבי לצור כמו שכתוב דעוכין קהדותא (אידיש אלה 101 קולונס 2).

זינדי קיראר זע ציטיקה ²⁹) פיר ציאה די זע אוועקדאה, איקעו קי
ניסיכעני גאטעס גרונדיק אי אוועקציעסן אין איז צוגעו די זע
קאניידאה. ³⁰)

זע דיכטיין די היכע אונטע פֿיח קאניידאה אל קי-
דייאר דיז פאזע אי וועצע אינעני צייזי איפֿינדי, ווע וואס עאלדי
ריינינדו בינדי אונט דיכטיין עוואלדע טאן אלע פריסע אי פרי-
ציינדי זאס קונטיקונטיאס טאן עריכעס קי פודיאן קורצינד אה שוואל
זכר אשר, איז רע אי זיס אונטיכעניאדעס די זע קאניידאה פֿיחיוון
פריכעס די גאנצער איז קיריטי, און דאנאל אי קיינעו אינע-
פירעו פיר קי טון די קורסי אלע קיזע אי קי זע אינקווער דיז פאזע,
קי טידי היכעני שוואל זכר אשר נין פֿיח די צינדע קאניידאה שוואל
הינדי קי זע פֿיליסיאה זע אוועקציעסן וויי קייקטאניכעני, פרוגע
אז קאניידאה אל וואס איז פֿיליסי קי קאניידאה ⁸¹)

²⁹) . . . ווער איהו ענין הוה צונענד כלל וועלכס צראש
הוה החבס הדי אצרהס גראסיאני נרנ, ואדרבא הוה הוה פורה ראש
וונקירע הוה וועל כצידו הוה דעשע ווהו הקהיל את כל עם הקהל,
ולוה, יקגר את החנות באשר וצוהר צדיכרן קהדותא וועפי העדים
שווענו ינדעס (איה 79).

³⁰) . . . שהדי צאיתי דיכרן קהדותא כתיצ ציה דהעד העיד
ששווע אשר נתיכחי ונקלת פירעני הונס עם הכת הונתנגדים להר' שוואל
זכר אשר צעד העלת הונס, על שהיו הינים להטייל גס האולאות שהו-
ליאי וונקיר להר' שוואל זכר אשר על כל הקהל וגערו צהס, צאנרס:
שאתס הינים להר' שוואל זכר אשר לתלותו על העץ ועל זה היה לכס
הולאות אז בן נחני ווע עלינו לשאת צעול ולפרוע? (אידיס איה
101 קילונע 2).

³¹) באשר הציח לנו דצרי הונרה לך דונסס ראה לחייב . . .
אעפיי שלח זע להס שיש חק ואלות: הדצריס שדצרו לונסנה של הדגלן,
שעי" קהדות שטעני עם הונסנה פל הדגלן שיאנר שפרעו היסודים
וב"ו אלל שנתירחיס שיצו להס איה זמן כשיתאונת לו (וייג היינס
איה 88 קילונע 1).

ווע שאין בן ציינן של הונרה לך (ר' אצרהס גראסיאני)
דהתס כזע גליס דעתים הונסנה של הדגלן שכל זמן דהויה קפיקא קוויא
אינו וויק להס עד קיראה אס כניס הדצריס צרוצ היינס (אידיס).

IV.

סיגנדה איפוקה דיל רבינתו די חר אברהם גראסיאני

(1811-1806).

— — — — —

סין איז אגיי 5566 איקספירעהצא איז אנגלזאגנען די ח"ר
אברהם גראסיאני קינט די לא סיגנדה, סין אונט אלטעס די מודע
לא קונטיראל פליי די מיליטאי איקקליזא איז אנגלזאגנען דיפויטיציאל-
ניכטי קין קי טידעס נוס וויינעדיס די לא קונטיראל גראדן די
אוצדיקירלי איז סייגנעירעסן אה סוס אידיניס ³²) סין אקול וינע
אגיי מוסקאן פליי צווייטע די דיפירקוס אלטוס פירסאנאל'ס גודינס
איכנדי נוס קיאלוס צייגס פיר לא פיינליס ציס סין מליז די לא
טיירה קאנטע איז איז רע די סיפילא ח"ר רחמים אברהם וינערה.

איכטוס דוס איזקטריס פירסאנאל'ס, ציינעו לאס דיפירינקיאס
קי אינריינאלצאן און נוס גודינס די לא סיגנדה סין פארטיקולאר
קינטערה שונאל צבר אהר, צושקארן די ויטיר פין אה איכנדי קונ-
פליקטו, נה ציינעו קי לא קיסטיין איהר טאן אינצארעסאדה, אי נין

³²) ואפ על פי כי לאחר נעשה זה אשתקד קצבו אותו (לר'

אברהם גראסיאני) נהדש, וחדשו הנעלובה. (אידיס איז'ס 97 קילונס. 2)

איבערזעצן אינערווייניג אל קוריינטי די לה קיסטיין אי קונו פֿילי
 די פֿרייפֿיי, איבערזעצן קאל די קידדוס לה רינונקיאל איז פֿרויקט
 די אפֿווייניג, פֿילי קינ גראסיאל לה אינקיסטינסיאל די רז
 אליה וינערה קי סי אונזערען די טאצו קונו אינערוויידיאדוריק פֿארע
 קינ לה פֿאל, שוואל צבר אשר קי אונזער די דאר 500 גרוסיק
 לה קינערה, לה רינונקיאל לה קי אידאל די ריפֿורמאל אי לה
 אינדיקט לה אינערה די רז, אי לה קינערה רינונקיאל לה
 פֿירקיינערה די אינערה וואנערה קי ווייני פֿין לה אינערה פֿרינע
 קינעליקט אי לה פֿאל אינעליק די טאצו לה אינערה אין איז
 קינ די לה קינערה פֿיר אין קורע אינערה, 2 אקטוס פֿואירן
 אינעליק פֿיר אינעליק אינערווייניג קי סי לי דיינן אין וואנע די
 שוואל צבר אשר, איז אינעליק פֿיר איד רחמים אברהם וינערה.
 אי איז אונזער פֿיר איד אליה וינערה. ⁽³³⁾

⁽³³⁾ וצר מן דין, היה הר' שמואל צבר אשר הוליל ונתת ידו
 תרי וכתבן שמואל וינערה עליו קודם ונעשה הנקירות הזה, דאשתקד
 כשהלך וקפיל לאירעליק הרז המזכר לעיל (הר' רחמים אברהם וינערה)
 כתב ונתת ציד הר' שמואל המזכר ונפני שהקיפו
 להר' שמואל המזכר הונתגדים אליו למלא עילאו ליסרו
 וכתב צו על כי שני דנת רבים על הר' שמואל צבר אשר ונקט
 לעשות צו ונפני ונאל ונונו ת"ק גרוס' נתורת קנס, ונש נאל
 שליח ווארע ארלות, ונא לפני ונתחן אליו שווקר ציד דינא דההוא
 גרמא ונא אנה שמוע, לפי בלא היה צקי צו, עד שאל אליו הר' ונר
 דודי ונר גיקו ונע' אליה וינערה נר' ונפליר צו עד שווקר דינא
 ציד, נתנאי שיקוק בלגון ראלו לשנוע דצרי רבנו, ונפרע דצרי
 הרז ונר דודי המזכר ונכן ידי ונעליקת ציוניט, עד כאן הגיעו דצרי
 הרז המזכר הבתוצ' נוכח האחד.

והרז ונע, אליה וינערה גס הוא כתב נוכח השני, שעיין
 צדיק, ונקר ודרש היעצ על הר' שמואל המזכר, ונה שגרא אליו על

אי אצרהס אי איז דינע זע באנדי אה תרשיצה אי נון קי אינפירמו
 ציין קייט איבערזעצן זום אינגס די זע גירע, אי קולאדו ציניירן זאס
 נאציק אה ציין ארה קי איס נעמלע נעמלע אה 10 אוראס אי אה נעמלע
 דיז קאנטי די צידן אה תרשיצה, סאליירן זום נוסקופים אינטידיי
 אי קי נעמלען זום 3 נאציק ייטס די ציין אי קי זום איזירון
 צינייר פריז אי נעמלען אי ציניירן אה רוסע די קולע, אי קו-
 פיטע קי נעמלע אצוי אצאבי אה תרשיצה פיר נעמלע און נעמלע אי
 נעמלע קי נעמלע זע רוסע ייט זע און ציניירן אי נון און פריציג
 די רעמלע נארה

אונע פארטי די זע ארעמלע רוסע קי אוקופאצע זע צלחאיה
 פאסי איז דאנטיי נעמלען אה קאציקרה איז ציניירן קונקופ
 סיצר איז זע און נעמלע 1807 אי נעמלען איז אקידען דינאנטי
 די רוסק קונקלען פיר איז גיצינאדיר נעמלען צאיראקטאר פאשה,
 זע סיצרלע נון איבערזעצן אפריצינינאדיר קון ארעמלע אי קונאנטי
 נון פיר נעמלע רוסקטיי אי קי אינטיירן אונס רוסק קי קי אינ-
 פאלינאדירן פיר און קירע אינטיירלע, סיינע זום נורקוס ריציניירן
 קון נעמלען אפאירקאס אפאקלען זע סיצרלע אי פיר און אונטיי
 איספאירקו פיריין ארעמלע אונס רוסק די זע אונדע פארטי דיז
 דאנטיי איסע גירע קי נעמלען פיר און קירע אינטיירלע קון איז
 ארעמלען אפירעמלע און טיכקע אל 7 יוני די 1807

נעמלען דאנטיי קונטינאליה אונס און קוס קרונקאס:
 . . . אי איסעמלע און אונדע 4 חדשים קונטינאלי זום גואיקוס
 אקטע נעמלע קאנטי פיר ייטע אה ארעמלע אי קופ נעמלע קי איז
 נעמלען אינטייר איז נעמלען אי איז נעמלען אי נעמלען אה ארעמלע . . .
 אי אינטייר איז אונט 5568 (1808) אי איסעמלע און ארעמלע אקטע
 חדש סעלע, אי און דינע זען טינאיה קון נעמלען ארעמלע איז
 די זע סעמלען, נעמלען און דודן ויניקטיי איז דינע קידו
 גואירפאט די פארטי אי נעמלען און נעמלען איז איז צינייר און
 איז נעמלען די ארעמלע אי איסעמלע דיז אונט 5556 אקטע איז דינע

אניין קון אגייאדה אי דיטו אגייין בי קרטי קון איזע נאכאיהס קון אי
וועק אי בי איז לא צידע אי אגיי אי ציפטייט דא אי נאכאיהס אי
די לא צוטיקע לא קיטי אי איז נעמלע נאכאיהס דא אי קרטי נאכאיהס
אין דיטו זאן אי דיטו נעמלע נאכאיהס דא אי דא אי דא אי דא אי דא
נאכאיהס די נאכאיהס די אגייאדה קי טיטיהס קון איזע נאכאיהס די איזע
קאזאדו אי טיטיהס נעמלע נאכאיהס 1500 דא אי לא קיטיהס איזע
נייטייט אין אגייאדה, טיטיהס דא איזע נאכאיהס דא איזע נאכאיהס דא איזע
פרייט איזע נאכאיהס קיטיהס דא איזע נאכאיהס דא איזע נאכאיהס דא איזע
קון לא אדקע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע
גרויסע אגייאדה די איזע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע
צייט איז קאזאדו קי בי אדקע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע
טעפוט גא קון דיטו, אי איזע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע
אגייאדה די דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע
אי צייט דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע דא איזע

[illegible]

אין איבער איפוקה איז קולטון קי אינדינעלע סינים. III קי
אירע אנאלדיר די זאך דיפירענאס קיין פירענאר און בינאצו קואנדעו די
ארנאלדע אורגאניזאדו אנה אינדיפינאל, איבער פירענאר און ארנאלדע
פארע איז פאלאז זי קאנע אינאפירענאר איז טרונד אי דיפערענאס אנה
צידע קיינדו זוכן גיניסארוס אי יאנאלקס טיינדו אנה קאנדיקידע און

פירט קאזאק-היגל פון דיקטירטורן איז געשיידן אין פון לוגאד
 אה פון אירנאט קינעטן (מסמטשע IV. ייולי די 1807.)

איז פארה די רוקנאק וועטארה צאיראקטאר אונז די זאך
 ריפארהאט אי קי דיצאה און דינידאר אל אונזאן קיליס איקטארה
 פונקטאדו אלס וועלדיס די רוקטאציליאל אל טרונ קאנדו צינו אה רוקנאק
 טאליר פארה דיסטעטאר די און פיקטו די קאיינאקאס די איקטאונז
 איילייס דאס דיסטעטאר איז פאלן אי אונדארן אל אקריטאר צייץ
 איינדי אה קונסטאטיטאל פיר אפונטאר אל קונפלוט קונטרה לוס
 יאנאקיק. (אציל די 1808)

[illegible]

אל 28 יולי איז קולטאן ב' פילי אל פאכילא, צאיראקטאר
פרופיטאנד די איקטא איקאליין קונצוקו אלז קינגאדאס אי אורדינו
אלזא מרופאס קי טונץ אל קאנגאק-סיריף פיר ייזארנו אל קארזיי,
זה איקטא ציקטא לו גינקאדאס לו דישארן אינערדאס אין לה פרינארה
קארטי ווא קואדו ציינרן דילאנטרי לה פואירטא אינערדאס, איז צוק-
טאנגי צאשי לה איז קיראר — „הצריד לה פואירטא — דיבו צאיי-
ראקטאר איקטאנוס מראינדו איז קאנגאק-סיריף“ — „נון פואידו
הצריד קי פיר אורדין דיל קולטאן ווקטאצא“ דיקפונדיי איז צוקטאנגי
צאש — „צאשו איקקלאצאן גריטו צאיראקטאר — נון קי טראטה
וואס די קולטאן ווקטאצא איז אה קולטאן קיזיס קולנו די קונאנדאר אקיי.“

אינערי טאנען קולטאן וויסנשאפט אינפירינצדי פיר אן איינציק
די זוכ פאקט דיל פאסע די רוקטאק טירע אינקאנטינע אל פאלאקטיו,
אין אורדינו אל קינאלר האקט די אלגאנאלר אל קיליס, אי אן איינציק
אין אל ארדיס דין יעדע רינטיקאלדו קולטאן קיליס אל פאסע די רוקטאק
אונע ציט קי אן דייאלדו, אל איקטיו אינדין אל פיליטע אן איינציק
צאיראקטאר אינערלנדו אינקאנטינע אל פיליטע פאקט קי איינציק קאלאקטיו
די קיליס, אינלוגו אן איינציק די רוקטאק אן קאלאקטיו אי אן אל-
קאלאקטיו קי אל, אל אל פיליטע די אן קאלאקטיו פאקט אל קאלאקטיו
די אן וואלירטיו,

אן איקטיו ווינטינע אל קאלאקטיו פאסע קאלאקטיו אל אל-
צאנע אי אן דייטע אן קאלאקטיו אל פאסע די רוקטאק די איינציק קינע
אונע וואלירטיו, אלגאנאלר אל אל אלגאנאלר קיליס אל קינע
עודו די קאלאקטיו אן קינע וואלירטיו אל איקטיו פאלאקטיו אל-
ראקטאר אן אלצאנע אינדינו אל אן אינדינו די אינדינו אל
קאלאקטיו אי אן אינדינו אל קולטאן וויסנשאפט, אי אן אינדינו די אי-
אל קאלאקטיו אלגאנאלר איקטיו אלגאנאלר וואלירטיו, אן אינדינו די-
אלאקטיו די אל אי אן איקטיו אן אינדינו, קולטאן וואלירטיו אל אלצאנע
אל פרוקטאלו אן קאלאקטיו אי אן אינדינו אינלוגו אל דיינאלד די
צינע³⁶).

ראפירטינעס אן איקטיו אלגאנאלר אינפירטינעס די פולטיקע
אן עודו אן אן אפאריטינע אלגאנאלר איקטיו אן איקטיו איקטיו-
צינע, אן פול פול איקטיו אלגאנאלר אן אינדינו אן אל צינע
דיקטיו, אל אינדינו אלגאנאלר אן קינע די קולטאן וואלירטיו, אי אל-
טרוק די אל אלגאנאלר די רוקטאק קי טרוק אן אינפירטינעס אן אל
איקטיו אל די אל קינע אל די אל קינע אלגאנאלר.

אן אל אלגאנאלר די וויסנשאפט צאיראקטאר פאסע אל-
דינאלד די צינע, אל פאקט די אלגאנאלר די רוקטאק פאקט אל-
קאלאקטיו, אן אלגאנאלר אן קאלאקטיו די צאיראקטאר צאנע אל פאקט

³⁶ Turquie אל 375, 376, 377, 378.

ניינציהו פארה. איז אירע און צוואן גרייטדור, ווען פארשטאלט
 לאס ווינעלס אירעס די ליציטיטאד אינפירינג די טורק לוס קולטוס
 קייט בי פריידיקס, איז צו פילד די טורק ווינעלס לאס וואס גרענדיק
 אינפירינגס בי צו קונפירינגס אירעס די צוואן.

ניינציהו די אינפירינגס אינפירינגס אינפירינגס די
 פירע אינפירינגס און אינפירינגס ווען די צוואן טינר קונפירינגס
 צוין אינפירינגס אינפירינגס אירעס אינפירינגס אינפירינגס, איר
 שלעס קאפן קי בי אינפירינגס אירעס אינפירינגס און אינפירינגס
 איז אירעס אינפירינגס די לוס וואס גרענדיק אינפירינגס די טורק צו
 אירעס אינפירינגס די אינפירינגס קי אינפירינגס אירעס אינפירינגס
 אינפירינגס און קונפירינגס די קינעל טורק צו אירעס אינפירינגס און
 אינפירינגס בי אינפירינגס ווען אינפירינגס קי אינפירינגס אירעס
 אינפירינגס און אינפירינגס לאס אינפירינגס די צוואן טורק, קי
 קאפלינג יינעלס (בי ייט פאכטיק די און (אטאדור ³⁶).

אינפירינגס קי אירעס אינפירינגס פירע אירעס קינעל קי
 אירעס אינפירינגס קי אינפירינגס קי אינפירינגס אירעס אינפירינגס
 און אינפירינגס אינפירינגס פאכטיק קי אינפירינגס אירעס אינפירינגס
 קינעלס (קונפירינגס די פאכטיק די אינפירינגס קי אינפירינגס אירעס
 אינפירינגס אירעס אינפירינגס קי אינפירינגס אירעס אינפירינגס
 פירינגס קי אינפירינגס קי אינפירינגס אינפירינגס (פאכטיק די אינפירינגס
 פארה קאפלינג די אינפירינגס אירעס אינפירינגס אירעס אינפירינגס ³⁷).

³⁶ . . . צענן אינפירינגס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס
 אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס
 קאפלינג יינעלס (ייט ייט אירעס 96).

³⁷ וועל אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס
 אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס
 אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס
 אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס אירעס
 96 קינעל 1

איז קליקטער סין אינפירמאד לים נאכס פופטיינדס די איז,
 עוונט אין קונקידיראקטין איז אונזער די שטיבל צו חסר די נאכערס
 קי לו איבערלעב קיינפרי איבערלעבט אין ענדע לו קי אונזער איז
 טאגדו פונעם דא קאמפאניאנע אין דא פריערס איזאקטין קי סו פרי
 זינטאריס, אין אפארינאס פאר דא נאכטיקאס דא דא דא דא
 קאפון, נא אין איזאקט פאר פריער פריער די אונזער נאכערס
 קיינדו איז אונזער איז נאכס איז גלייב די דא קיינערס ⁽³⁸⁾
 פאקו אין קיינע קיינע די איבער קאמט אין דא דא
 דא קאפון איבערלעבט אין סו נאכערס אין איז דא דא נאכערס
 דא ⁽³⁹⁾ קי איז פריערס דא קליקטער, קי פריערס אין
 איזאקט נאכס גלייב די שטיבל צו חסר קי סו איזאקט נאכס
 אונזער קי נאכערס איז נאכערס אין פאכערס נאכערס
 נאכערס, אי סין דא נאכס איזאקט נאכערס אין נאכערס

... דהאי תגרא הנה בא ונסבת הפרומיסמו שבשה לו לחי
שטראל צ' אשר, ובה צפי האשה, שלום הנחורית והן הקוליקטור קבל
והדעם על הח' שטראל צ' אשר, ובהל וועני שיתן לו טיסקריי ורשות
ללכת וכן העיר הוא ולחשי ציתו, ויען שהיא נתידה ושהי שטראל צ'
אשר שכן גזש עליו שרונה להנחתו (הודיע חלה 108 קולונס 2).

(38) כי לא יסקו האיש לר וחיוצ עד אם בלה הדבר כאשר
שנחיס לאיד היהודים, ועבדי לעוזוקי בקריהו צפרו כמים להם הנחת
ונוון. . . ונות שלא עשה לו תבך וניד תלין כדי לחשוז עליו ונה-
שנות עול כאשר הוא דקן ונושפט השופטים הרשעים להצילו ונושפט
חזק, ונוולא דככל בשעתא ושעתא צהנא פחדא יתיב תה' שנוול צ'
אשר צהנולת ונושכב (אידים חלה 98 קולונה 3).

(³⁹) איל חאן די זוכ נירקאדירוב אירע קיטואדו אין זע
פונעם דיז גארשי איי זעלע הצלחה דיז זוכ אינפערנטי די זע ווי-
קיטע צאיראקלי גאנץ דירוקאדו אנטיק פוקוק אמיינס, אגורה פירענע
זע קאליזע אינפערנטי די זע דיטע ווישקיטע.

וויבליך לוגהריס ליצייאנאנטיג⁴⁰) ח"ר שלמה קאלייז זואיגו אין זאשו
 אינזאניאדו אין לה באגרי ווא סין פיידיר עודה קינוקינקיאה,
 איבטי אייז פילי אין פרינקיאה די דאס קיריליגיאנארייזק וואס חלפון
 אי קיין טיז ציט, איז פריינד קי איקטאצא דיריינטו וויזנו די לה
 אידא זא ליצאנטו אי לי טיזנו לה וואס, אי איז סיגונדו קי איקטאצא
 פינאנדו אין איז צארטאנדו קירייז אה ווירקאר גואיצוס אי דרוגאס
 פארט ווייירלי סיציזי לאס פירידאס, איז סיזיקטאר קי איקטאצא אין
 איז יאן קואנדו איבטי סי פאקאצא⁴¹) ציטו אין לוגו אלה אודה
 אנטים קי איז אטאנאנדו טיציסי איז טיינעט די פוייר סי טאלה
 אידא סא אינטיקייט, זא אפירי אי זא אהארצו זואיזו אי דיספואיס
 זא וואנדי אלה פרייזין די זאס קריינינאליס,⁴²) אינטי טאנטו איז
 קאפו די לה פוליקיאה דירציש איפירדי אינפירנאנדו די זוקי סי פאקאצא
 אקירייז אלה אודה אונדי סי פאקאצא איקטא סינא, איז פירידו ח"ר
 שלמה קי סי ציטו אין סי קונצלידאנטיג אין איקטי וווינעטו טון

(⁴⁰) אֲדֹרֵי כֵן צוֹנֶשֶׁה שַׁעֲשֵׁה אֲחִיו (יִלְחַק צ' אֲשֶׁר) שֶׁהִכָּהוּ צִקְכִּין
לְחַר" שְׁלוֹמֵה קֹאפִין וְנוֹלֵא שֶׁ צִחָן הַקִּילִיקֶטֶלֶר וְהִכָּהוּ וּנְכָה רָצָה. . .
אֲלֹא שֶׁגִּבְגַּל עָלֵי אִוְתֵס הַדְּצָרִים אֲשֶׁר קִדַּשׁ וְדָצַר הַחַר" שְׁלוֹמֵה קֹאפִין
לְיוֹנִיס שַׁעֲבָרוּ צַעֲנִין הַפְּרוֹטִיקְטוֹ. . . וְעַל כֵּן עִכְשָׁיו דֵּן צִדְעָתוֹ שֶׁכֹּאֲשֶׁר
גִּזַּם וְהִנֵּס כֵּן עָשָׂה עַל יְדֵי אֲחִיו שֶׁהָרִי כֹה דָצַר הַח"ר שְׁלוֹמֵה קֹאפִין
שֶׁאֲחֶר עֲבָד יוֹנִיס צֹא אֲחִיו שֶׁל הַח"ר שֶׁנוֹלֵא צ' אֲשֶׁר וְהִכָּה אִוְתוֹ צִקְכִּין
(וְיוֹנִיס הַחַיִּים 96 קִילֹנֶה 2).

(4) שהרי נולדו אותה העדיות הנאים וזהם (רוק'גוק) העיד
הר' נוסה חלפון היו, קדוונא (אנדרינופלא) צפני הו"ר שלמה קאפון
וכת דיליה, שצעת שהכה צקבין, הכף ווויד צא הקיליקטאר לחנותו
של החר' שלמה המוכר לראות את הנגע (אידיש או"ה 99 קולונה 3).

⁽⁴²⁾ 'סחר' ונבזה (חלפין) הנועיד צאותו פרק נוכלא תוך האודה
של הסחר' שלונה קחפון והעד השני הח' סיוון עוז (צוני) היה שותה
מוטון צוארסאדו של האן דהינו העליה, לידע ולהודיע דהרויהו לאו

וואנקו די אקווארעלע אה שטאל צ' אהר אירענאט דיל אהאנעלדור, קי
איקטו טורו איס די סו וואטו אי פור סו אירענאט קינגן ייה לו טורו
אוינאזאדו דוס טריס צייטס קי לו קייטו וואטעל, די וואטעל קי די-
וואטעל צינגאנקה. ⁽⁴³⁾

קון טורו קי לוס דוס אירענאטס שטאל אי יל ק צ' אהר
אל סאציר וויזנו דיל סיליקעטאר אי די טורו לה סיצדאד נון ארענאט-
אצאן טונקה אינערי אילייס אי אציה וויזנו ווינגוס אטוס קי נון סו
אצאצאן ⁽⁴⁴⁾ איז סיליקעטאר קי איליקעטאר צינגאנאט די ווינגו לה
פרינערה אוקאזיין קי סו איה פרינעטאר פאר פירסיגירעל, טורו
לאס פאלאצראס די איר שטעט פיר אירעקטאר ⁽⁴⁵⁾ אי און קונפאטילא

כי הדדי הו' ו' פשר בשירד לונטה גקילט דרך שקלתון דבר היר' שלום
עם הדירוש ולא ראהו הקינן טור. . . וכל שכן למה שחזר הר' קינן
טור קדנאט (צית דין דאנדרינפאל) כס קרני צו לדרוש הדבר, אם ראה
או שנוע בשדצר היר' שלום קאפון עם הקיליקטאר אותם הדצרים
סהייד הר' ושה ילפין? והביט שאפשר שדצר כן, והוא לא שנוע לפי
שהוא הלך לקטות צליס וקאנאטס כדי להגיד על הטובה שהבה היר' שלום
קאפון. . . (אידים און 100 קולונא 3 אי 4),

⁽⁴³⁾ ווייד צא הקיליקטאר לטענתו של הר' שלום לראות את
הנגע, וצאותה טעה הלשינו לה' שטאל צ' אהר, צאנאט לו דוידו
היתה זאת הטובה, זה פעמים שלש שנוקש להרגי, ושינקוס נקס ושה'
שטאל צ' אהר, לצערנו וון העולם, וכוחות וכוחות דצר תועה עליו
אידים און 99 קולונא 3)

⁽⁴⁴⁾ ואדרגא הוא (הקיליקטאר) היה יודע דנקדונת דכל הגי
הרי אהי (שטאל וילחק צ' אהר) שגאליס זה את זה, ואליס ודצרים
וטור ועד רע הא בונה שני (אידים און 98 קולונא 2).

⁽⁴⁵⁾ דנשאר צדעתו של הקיליקטאר אותם הדצרים שקדם ודצר
לו (ח'ר שלום) ליוניס שערור שרולה (ח' שטאל) להרגו וע"כ דן צדעתו
כי ווידו היתה ז' . . . עד שראה ופעם אהי (ח' ילחק) טעשה ומוכר

דיז דירציש איפינדי קי פואירן אלס צוטיקה די שוואל צ' אשר פארה
 אריקטארל, איז אפיטו קי פידילא קירצירלי וויזנו פארה גוקטי-
 פיקארבי קיזו קי טון איכטי וויזנו אין איכטי וווינטו אין לה צוטיקה,
 הי פואי קולו דיקפואיס די וויגאלס צושקידאס קי לו טופארון, ⁽⁴⁶⁾
 איז דירציש איפינדי לו איזו אריקטאר איז לי דיטו דינאטרי די טודוס
 זוס קי איקטאצאן פריזינטיס לה איכטה סינה: איפינדי צו פינה איש קינדן
 ציליריס (כ'! איכטה איגה וואלה לה קוטסקו דיטי) ⁽⁴⁷⁾ אי וויינטריס
 קי ח"ר שלמה פירידו אירא טראנקפונטאר לה קו קאלא אונדי די
 ריכטו סי קונקטארטו קי זאס פירידאס טון פריזינטיאצאן נינגונה גרא-
 צידאד אי איראן וויי ליציאנאס, איז אינטסינטי שוואל צ' אשר ציק-
 טינה די לה קאליונטיא אי וי לה ספיקולאסיין די לה פוליקיאה אירא

אורן הדברים ואלו גורם צלצו דהנה חנות נדקו דבריו (אידים, אידים)
 . . . דלא מלין לוינאר דאפינו לא היתה לו קדיונה זאת עם כל זה
 היו תופשין להר" שוואל צ' אשר, כי הנה אלס דשעים ווכין ועושין
 שלל מן הדין, וועללן עליולת דרשע גס לקרובי הנכה וההורג, לפי
 סוחרים עיניהם צעללי ונוון ולפי שידע דהנכה אינו צעל ונוון תפס
 לאחיו שהוא צעל ונוון (אידים ח"ה 108 קולונה 2).

⁽⁴⁶⁾ . . . ונה ואל צו עול צדין עסק ציש (הקיליקטאר)
 ואחר כי לא ראה ולא ידע שיש רשע דיד הח' שוואל צ' אשר היתה
 צו, והרי קינן לדבר כי לא נוכל הח' שוואל צ' אשר צחאן צאותו
 פרק (אידים ח"ה 98 קולונה 2).

⁽⁴⁷⁾ . . . וגם הדברים אלה, או שנוע ופי הח' שלמה קאפון
 כבדצר לי'קיליקטאר, דאחורי תרעא הוה קאי כונו שהעיד הח' ושה
 חלפין שהיה עומד צחון צחנות השלישי, או בשנוע ופי הקיליקטאר,
 על כן כשצא הח' שוואל צ' אשר צחאן, אז אונר לו הדירויש: אי-
 פינדים צו פינה איש קינדן ציליריס (אידים).

אפרימאדו אין לה קלוא דיז קיליקטאר ⁽⁴⁸⁾ אי נייטלה לה ציניקה קיראלה פיר צ'יאה לה אוטורידאד.

אין איז ניינאפי קי איסטאלצה אפרימאדו אין קלוא דיז סי-ליקטאר, גראסיאה וואר די ה"ר שלמה פייזי אה דיקלאגאר קונטרה דיז אקאדמי דינאמאלדו קי לי נייטאן אין לה פרייזין דיז איסטאלדו אי קי סי צינגין די איז, קי קילי פיר סי קונביזי אי קונאלדו לו קווארטן אל (אלדו) ⁽⁴⁹⁾ אנט אים קי אקיל פרייזי דאס פילי דיפאלדו אין לה פרייזין פילדני די לים קריינינאלוס ⁽⁵⁰⁾.

איז רואידו די איסטא אקונטיסינאני סי איסטאלדו פריסטו אין לה סינדאד, לה נאכ גראדני פארני די לים גידייט אי פאר-טיקולארנייט לוס אדוניסקטוראלדו די לה קונטאלדו אי איז לה אצרהס גראסיאני טינאלדו פארני פיר איז אינסינטי טינאלדו טאן איז-גוסטאנייט קונדינאלדו, אין ציה דין אי טינאלדו דעטיקו פילי פורמאלדו אינאלדו קונפואליסטו די ה"ר אצרהס גראסיאני, ה"ר היים אשכנזי אי איז גילי די נה סינאלגוס יעקב צ' נאס פיר דיקוואר אי ריכטיג לים

⁽⁴⁸⁾ . . . דהקיליקטאר ה"ה נאכן לויקטו, וכבר הוא (טוואל) נתפס על ידו באונור (אידים א"ה 97 קולונא 1).

. . . כאשר ה"ה טוואל צ' אשר הודה צפני שונטה שהיה וכ"י כנר היה שם (צצית הקיליקטאר) ונקודס (אידים א"ה 96 קולונא 4).

⁽⁴⁹⁾ חלא דעדן ים לפקפק צניד צנה שהלכה אשת ה"ר שלמה קאפון לו ציז כדי לנאכרו ולחוליו לציית בקושר, כאשר ה"ה טוואל צ' אשר הודה צפני שונטה שהיה בשאלת אשת ה"ר שלמה קאפון לציית הקיליקטאר כנר היה שם ונקודס . . . כיון שעדן לא הודיעו הקיליקטאר לשם העיר וצעוד שעדן לא הודיעו, הלכה אשת ה"ר שלמה ודברה קרה באונור (אידים א"ה 95 קולונא 4).

⁽⁵⁰⁾ צדעהו שניד ה"ה טוואל צ' אשר היתה זאת ונאפי זה אקרו צונאכר כדי להנאיתו. . . הנה לפי דברי ה"ה שלמה קאפון, ה-קיליקטאר הוא שאלה לציית בקושר (אידים א"ה 103 קולונא 2)

ניקטיגוניזם די טודוס לוס קי כי טופארן פריזינטיס אין איסטה סינא פור טראטאר דיספוזאס לה קיטטיין דיעראס די לה ליי ג'ודיאה ⁽⁵¹⁾.
 ניינטריס קי לוס ארויניכטראדוריק אי פארטיקולאריס אינפלו-
 אינטיס קי אוקופאצאן די טופאר לוס ריונידיזס די סאלצאר אה טוואל
 צ' אשר די לה פריזיין, לוס היניניגוס קי פירנאצאן איל פארטידו די
 ח"ר שלמה קאפן טן נאנקאצאן די ייר אה אקווארלו אקטה איל
 קונאק דיל גוצירנאדור צושנאק אגה, פרינקסיפאל, ינטי נתן אלמונזינו אי
 יהושע קאפן היננאטו נאס ג'יקי די ח"ר שלמה, סוצרי איקטו קי
 קונצוקו אנה אלניטה די לוס צייזוס די לה סיצדאד אינדי לוס נאט-
 דאטן אה ייאנאר אי לוס דישירן קי טן אים היננאטו אינטי ג'ודיזס
 די אורי סיניל קאס, די ייר אה קלונניאר און אינסינטי אינדינאס
 קאנאטו קי טראטה די און ג'אג קריניניל, ונה איזיזס ריקפונדיירון
 קי פארה אנה פירסונה די איסטה קאטיגוריה אים ניינאטו ליצירו די
 אצאלר ניינטיראס אי קלונניאר ⁽⁵²⁾ אגבי אים קי ליטוס די טוואר
 און קונסידיראטיין לאס פאלאצראס אי קונסיזוס די לוס צייזוס די

⁽⁵¹⁾ גלותו קצלת עדות הצא ונהתם דברור ונללו כל עניני הא-
 סידות . . . שאלתו בית דין הרי ונהיו הדיוטות דלא גוירי הלכות,
 ונשאר האחד הגויר הוא נכס העיר . . . שקצלוהו עליהם צבועה
 כל אנשי העיר לידון לפניו ולסקור לעשותהו . . . וגם לא שכיח צלותו
 מקום שלשה ננוחין. דבר פשוט הוא ולכולי עלמא יכולין לקבל צד
 וגויר, צפרע שהשנים אחרים לאו יושבי קרנות נינהו, דראחד ידעין
 ליה דגויר קלת, ושלשי הוא חד נגדלי וננוני הקהל (אידיס אונא
 108 קולות, 2, 3, 4).

⁽⁵²⁾ צדוכין קאדווא הצא ונהתם (דוכאוק) צתחילה שהעידו על
 הר' יהושע קאפון והר' נתן אלמונזינו דאכילו קורליהון קדס השר
 פענויט שלשה לדבר הועה על הר' טוואל צ' אשר, והם העידו לפני
 השר דידי הר' טוואל צ' אשר היתה צוה; ועל זה נתועדו זקני העיר
 ההיא, וקראו אותם והביהים על פניהם, צאונר: היעשה בזאת
 ציטראל? להעיד עדות סקר לפניהם, צפרע דאיכא פיקוח נפש, וענו

לה קיצדאד, אינלייזק פֿאירון די טאציאָן, וואנדאדזש פיר ה"ר שלום
 חוכדי איז פאשה אינה קיגונדה אי עדיקירה צום אה קלונגאיר אי
 קוקעניר קים אקוואקייין קיצרי שוואל צי אהר ⁽⁵³⁾

לה קיטואקייין די שוואל צי אהר דיציניאה די דיאה אין
 דיאה וואק קריטיקה, ווינלז וויינזדזש אינפלאנינטיק צושקארן אה
 טודו פריקייין אי אה פידיר די גראדזש קאקריפטיקייט אה קאנצארט
 די לה פריזייין אי דיל גאג קריטיניל קי דיאה קיר לה קונסקיונסיה,
 לזק דוק אינטרינזיכער פרינקיפאלז פֿאירון וואק אריה אי חליטור
 די וואי, קי טיניאה ווינלז אינפלאנינסה אין איז קינאק, אי לה קים-
 טייין קי טירעני קין קי דיי איז אקארט 6000 גרוש די לזק קי-
 אלז 5000 פארה איז פאשה צושנאק אגה הי לזק 1000 פארה לזק
 לוטרוק אינפייגאדזש וואק גיקוק, אי חקטה איז אינטיירי אקטואלינטי

וואנרו דלזיש כזה וואה להעיד עדות בקר בבתינו צדוכין כהדותא...
 שנתקבל (העדות) שלא צפניהם דהגס שהרי נתן לה נולא צעיר, שכבר
 ילא ונשם וכל וקיס, הר' יהושע קאפון שב נולא וכל היה...
 ובין שהלכו האישים פעמים שלש לפני השר והכלו קודלא, הוצקו
 לנוקרים ונוקצלים עדות שלא צפניהם, אף שהכל היה נוסקיות אחד.
 (אידים אה"ה 101 קולונה 1)

⁽⁵³⁾ . . . דנה דאנו דנין הנה על הח"ר שלום קאפון והוא
 היה נועל על ערש דוי, והוא לא הלך פעמים שלשה אלל שלו י...
 שהרי צאיתו דוכן כהדותא לא העידו על הח"ר שלום קאפון שום
 דבר שדבר או עשה וכ"ו אלל דבאן צותא (אנדריטופלא) נתקבל עדות
 צפנינו, ששלח שלושים לדבר כרה אל השר, דנוצח דהאנשים האלה
 כזר לימים שעצרו זה שלש שנים ונקדוהו להח' שוואל צי אהר, הנה
 גם עתה הפעם ונקדוהו פעמים שלשה, והוצקו לנוקרים על כן ונקצלין
 דין שלא צפניהם (אידים אה"ה 101 קולונה 1, 2.)

והנה צערם כל נחמה אכן צעדות שהועד לפנינו (אנדריטופלא)
 שכולם וועידין שהח' שלום קאפון אור לחסי ובה דילחון שילבו להשר
 ויוקרו להח' שוואל צי אהר (אידים אה"ה 102 קולונה 3)

די איבער אינפארטן זאלן אינפארטאנטי פארה אקיליווק טיינפוק,
זיך גארלעבן פיליזין אברהם צי נאיר איז רב די לה קיצדלד
ייר אברהם גרלעבן, אי קין איבער קאליוו סונאל צי אבר די לה
פיליזין די זיך קרינטיילס ווי לה אונדזדלד טן דיי וואס קורסן
אלע דיקלעאטיין די ייר זענען אי קו פארטידו קינע טופאנדזלע
סין פונדאטיינען (54)

שנייטל צי אהר, אינע ציב ליציר אצריי און פרוקים קונטער
היי שונע און ציב שרייבאלים רענקים אקאמאדאציע די (אונד
קי קאמאנאליטע און קרייבלייגאלייט און לי איבעריגע אלעס אונטעריאלדיק
סין שיינע קינעס) און דינאמאדי די איז איין פארטייט איז איין-
פירטיי קי גאנצן פארשטאלט און ציב דאמאנאציע און אקאמאדאציע און
סן איינציג און איז שיינע קי איבעריג אריקטאלד.

אין ריכטיק, נון בי פיריאה פֿורענאר און ציט דין און ער-
צוגאל רעכטיק קונפירענטי. דא אינזאנטיג איז גראטאר איקטא קיטעניין
קיינדו איהר ווייבס איז א רעכט אומערזאנד איז אפאדעקא דיל
דא ח"ו אצאה גראטאני נון אציה און אקיליינס עיינעפיק נאכ קי

54) וגם נתערב בביים המנונין שהולידוהו' שנואלו צ' אשר כדי להליל מנויות נפשו, שהרי העיד הרי' לזרהם צ' נוליד היו שהול נעשה ערצ ניל המנויות שנגזר הכל צדק ששת חלפים גרוש וצמעת הפרעון נולדו שם, וכן העיד הרי' לזרהם גרמקיאני היו" ששל ידו נתן הסך המזכר לפי שגם הוא נתערב עם המנויות, והגם דצעות הרי' נוסה המזכר דכל המנויות חלפים הוא נה שנתן להשר צושנאק, חלל נה שנתן לנשרתיו לא דלה, חלל שחר העדים הנה דלו גם נה שנתן לנשרתיו, דכן בתוצ צדוכני הסהדותא הצאים צתחילה, דמנושת חלפים היה לשר העיר, והשחר לקאפילי, דהיינו המנויות היושעים צבער השר, דכיון דצעות הרי' נוסה בתוצ צזה הלשון ועיני דלו שנגזר צדק מנושת חלפים גרוש לצושנאק חגה, הרי שפתי צדור ונלכו דקד זס היה לשר לצדו, וכן יולד לנו גם דצרי העד חליצור די נולידו (חידים חוזה 99 קולונה 8).

אינגליזי קי לויס אקטיוס אריצארדן אה אנדריטפלה איז ערי-
בינאל ריניקי בי ריקלי די נויצו אי בי איקופו דיל עראטאנייטעו
דיל פריסיסן, ויה בן פידיר אריצאר אה און אינטינדינניטעו סיינדו
ח' ונחם פריסיסיאה אה דיקלארירטו ליצרי אל אינקולפאדו ח"ר
שלמה קאפין ויינעריס קי סיס דוס קיונפאנירוס לו קונדינאלאן קא-
ניגריקאניטעו אה קי לי פאלי אה שוואל צ' אשר נידו לוקי די-
וואנדאצה.

דיל עראטאנייטעו די איסטע קיסטיין זאן אינטינדינאניטעו
ייסטאן אלגיינלע פארטיס קונסיקאדאס, איסטאנפאדאס און איז ליצרו
ויה האניס די ח"ר וייס ון אריאל וילי די ח"ר אברהם, קיריאה
וויי זארגי די עראייראלאס אקיי אינטינדינניטעו, דאנוס סולו און איק-
טעראני אי זאס צאנאס סיצרי קיאלאס קאדה אוני פונדאצה סו רח-
ראטאנייטעו.

ח"ר ונחם צבאניר"ר ונדבי אקיעה איז אינקולפאדו ח"ר
שלמה קאפין פיה זאס ראניס סיגיינטיס:

(1) סיינדו קיאנדו לו אינטריגו אה שוואל צ' אשר אונדי איז
סינטיקטאר, און קונסיקונסיאה דיל פרוטיקטעו קי לי איז, לה פוליסיה
זון איזו קי אונקירצארטו, ויה זון לו אריסטעו, אי קון איסטו זון לי
צייני טינגון וואל די איסטע פאקטעו.

(2) קיאנדו לו אריסטעו לה פוליסיה דיעראס די לוקי לו קו-
צייני ילחק צ' אשר, אירונאלו גיקי דיל אקאדור אה ח"ר שלמה
קאפין, איסטעו פואי סולאניטעו דיעראס די לוקי קאלקולו איז סיי-
ליקטאר קי זוס דוס אירונאלוס איסטאן אינטינדידוס, לה פרוצה פארה
אילייו איק קי אנטיס די ייר קירקה דיל פירידו אינטיפסו אה צוסקאר
אה שוואל צ' אשר פארה אריסטארטו.

גראקיאני) סיקציל העדות ויבאחרו כאן עם כל ויה שצידו לעשות אם
לא שילטרפ ענו סנים היותר הגונים, צונה טובל לדעת קוסט דצרי
חנות.

ובין דליכא שלשה ונוחין, וגם דנקצלי עדות קא נחתי
לדיכא לעשות אם צעלונס ונעשה, אללא לשליח אותו לצית דין ועל
פיהם יקיס דצה, פשיטא דלכולי עלמא יסיליס נקצל צחד גמיר וכ"ו
(אידיס איה 103 קוליסה 3).

(3) דיקפואים קי איז סיליקעטאר איז איז דירעקט איינפירדיק קאפו די לה פוליקיאה איינפירדיק די ציסקארטן לה שניאל צי אשר, קון טודו קי קיגון די אלגייטס טיסקייטס ח"ד שלום לו קאליווניי די טאצו אל הקומאדור, ויה קיינדי קי דערשט די איטריס טיסקייטס קון ציירון קי אללו נאדה, ח"ד ונחם טייטז אייכטע צירסיין פיר וואס קיגורס איז געקעט, חסדי קי קון איז קיין טיידס לוי קאצונס קי ויה ליר אינה ארינה וואלדע, קיירי סיר קי וואס פארהערשט קי אללו קיין אדונייטענדו וויאזוי קי אללערייטע קיין סין וויאזוי איינפירדיק אינה ציט קיין אייטענדי לה פוליקיאה ויה לו אייכטעטע פירסיקייטענדו.

(4) קיירי ליקי פילוי גראסיאה ווייז די ח"ד שלום איינדי איז סיליקעטאר, דיקפואים קי ויה אייכטעטע ח"ד שניאל צי אשר אשר איינפירדיקענדו די טאצו איז דיינאדאר צייגאנעס אייטענדי אייטענדי קיין ויה-גונס צאלור, I) קי איז סיליקעטאר ויה קאצונס די לה קיט איז וויאזוי ויה לו אייטענדי, II) קי פילוי קי איז פאקס קיירקע דיל פאטע די לה קיידאר קי קיין אייכטעטע איינפירדיקענדו, אייטענדי קי איינדי איז סיליקעטאר קי ויה קיטעטע לה קיטעטע קיין טיידס קיין דיינאדאר קי ויה וויאזוי אייטענדי איז פאטע, אייטענדי קי ויה קיטעטע ח"ד שלום פורקי אינה ציט קי איז סיליקעטאר לו קאצונס, אייטענדי נאטורלי קי טאדענדי או טינפראט, דיינאדאר וויאזוי או איינפירדיקענדי וויאזוי לו אייטענדי, אייטענדי ציט קי איז סיליקעטאר קיין פירדיקע טאדענדי אשר אייטענדי ראפירטע.

(5) ח"ד ונחם דיינאדאר וויאזוי די לה צאלור די לויט טיסקייטענדי קי ציינענדי די דיקפוא פיר וואס דאזיגס קיינענדי, I) קי קי דיקי-ציינענדי דילאטענדי די 3 דיינענדי די לויט קאצונס לויט דיק קיין קיין-פייטענדי איז דיקטע קיילי איז וויאזוי איינפירדיקענדי קי אייטענדי די לה קיידאר, איז II) קי וויאזוי איז דע די לה קיידאר ח"ד אשרס גראסיאני פירדיקענדי אייטענדי וויאזוי איז קיין אייטענדי קיינפירדיקענדי פאטע איז ציטענדי קיין אייטענדי 1806 אייטענדי פירדיקענדי קיינפירדיקענדי פילוי איז וויאזוי אייטענדי די לויט פירדיקענדי קאצונס די איינפירדיקענדי אשר צי אשר אשר אייטענדי קיין אייטענדי קאצונס די וויאזוי (איינפירדיקענדי) איז קיין פירדיקענדי קיין (איינפירדיקענדי) וואס אייטענדי איז אייטענדי קיין וויאזוי קיינפירדיקענדי די אייטענדי פאטע ח"ד-קיטענדי, ויה קיינדי לה אשר אשר קיינדי אשר קאצונס קי אייטענדי קיירי טודענדי אשר קי קיידאר, ח"ד ונחם קיינדי קי אייטענדי צאטענדי

קון איז ראונאנטיגט רחפירטאנטי פארש דיקלארירט ח"ר שלום קאפון
אי בי פארטייט אקטאדיר די לוס דאניס אינעריקוס קי לי פריטי-
דיאה שטיאל צי חשב. ⁵⁹

ח"ר אברהם ו. אריאל די אקורדו קון ח"ר יוסף אלקאן די
סו פארטיי קינדירט ח"ר שלום קאפון פיר זאס ראונטיס סיגיינטיס:

(1) קון טודו קי דיז פריטיי אינעריגאנטיגט קי לו אינעריגו
ח"ר שלום דה שטיאל צי חשב חנה אינעריגאנטיגט, קון סורציו אינעריגו
איז אריקטאנטיגט, לוס קלאר קי קיאנדי לי פריטיי איז אינעריגו
גייקי די לוסטיי אינעריגט איז קינעקטאר לי אריקטו דה קאצו די לה
פריטיי קאנעריגט קינדו סי לי אריגאדיראלן לוס אינעריגט קי לי
טיצי קינדטאר לוסטיס ח"ר שלום, לוס אינערי קינע קינע צייני לה
פוליקיאה דה אריקטאר לוס אינעריגט פיר קינע דה לוס אינעריגט סי
נינע פריטיי די פארטיי איז קינעקטאר לי קי קינע אריגאדיראלן די לה
אקאדיראלן לה פריטיי קאצו ריכטט קינערי לה פריטיי קאנעריגט
לוס איז לינע דיז פריטייגט לי איז אריקטאנטיגט לוס קינע קינע
קינעקינעריגט.

(2) סי נינע קון סורציו דה איז לינע די לה קינעריגט טאנ-
צין אריס נאנעריגט קי איז קינעקטאר דיהא צושקאר לה פריטיי
אקאדיראלן קי סי דיהא פריטייגט פארש אריקטאר שטיאל צי חשב, לוס
אפאריקטאר פארש דה קינעריגט חנה אקאדיראלן, עה נאס לוס רי-
אלידאר פארש פריטייגט, פירקי לוס קאנעריגט קי אינעריגט אינ-
פייגאדוס קורונפידוס טינען לוס קינעריגטאנטיגט נינע זאס קאנעריגט
לי נינעריגט די לוס גינעריגט אינעריגט קיאנדי צינען קי פואדיר
קינעריגטאנטיגט דה טריגיראלן אלען פריטייגט קינע סי טיני צינען לוס
נינעריגט אקאדיראלן.

⁵⁹ (לויט טראנסאנטיגט קי אינעריגט רחפירטאנטיגט לוס לינע
נייט חיים פארטיי ווי אריגט לוס 96 לי 97 איסקאפא קון חיים-
נאס פאלאדיראלן וואס ון דאנטי דיהא להאדיר צענען זא, בי טוד זאלום
נילען לפטור איהם נאנע טעניס, אך יען בי העט נאסן בי השואל
נאסן עלי דוד וכו' על בן אנדרי עת לקטור צונקוס שאנען להאדיר,
הגם בי לעניית דעתי קונד לצי לא ידא, בי נאס שכתנתי די וואתר
לפטור איהם, ובל שכן היותם נאסוקים, וידם על העליונה.

לייב'ס די געזונט, איז ציכט קיין דיקטאטארישע דאז אינאין די 1806, פאר קיין-
געזונטע פאר אונזערע די טאטעס און ריכטיגערע און אונזערע די קינדער
און 1806 איז דאקטארישע קינדעס פאר אונזערע

חונה צ'יט איבער די וועקער, ח"י אברהם נ. ארוליא ריו-
 פעה און קיינעם אקטוי אונז און ספילאס אפירמאדו פאר אונז רעניס איס-
 קורס איז און קונסטדאס קי איס אונז נייכטיגאייט די און חבס די
 צידן קי בי פאלי אס אקטוי אס אפירמאדו קיינע און אי קי פאלי
 ריפאראדו, איבער אקטוי דיקלארא קי שטאל צו אסר איס חונה פיר-
 סונה וואלט איז ווער, און דער אס קין איבעריגו און קי אונז וואלט אונז
 איבער אקטוי קיינע אונז אונז קיינע קיינע פונדאטא ח"י שטונה אס
 איספירמאדו די אונז אונז און ווער צו קונדינאצאן דערמאן די אס
 דונאט אונז אס קי אונז אונז און איבעריגאדו און איבעריגאדו איס
 אונז

ח"ר אברהם ך. ארנאלי דמי די נאכ, קי סי ציאי אין איל
 ראונדאמינען די ח"ר נאכס קי נון אינאונעם נא קיטענין אה פונדע,
 קינע די נא גראנדי צינאנאד קי ניינע די אקאדעמא אין אינקאפאדע;
 אי קי איל נון פאלידי יידי די אקאדעמא דא קיטענין די קיטענין
 אי ניינעדי אין ציטע נא גראנאדא אי ראונ, אין צאנע די אקאדעמא
 קאנאנא איל אקאדעמא ח"ר אברהם קאנאנא אי קיטענין די פאנאדע
 אה אנהאנצ צי אהר נאנא אקאדעמא אי נאנא דאנאנא קי לי קאנא-
 צינאנאנא. ⁶⁰

דיטראס די זוקי זיין איז ציט-דין די אנדרייטפאל איסטווייזן
די דיפיריטעס אויפזייכען קיין פרייזען קונציגער אונז אלז אונזער איז
דער אונז ריזעלעסען דיפיריטעס, קיין קונציגער איסטע קאנזיזען אלז

(⁶⁰) אחר שהרצ ווסיק להיו נא לכל הפרושים, חיד ונניא
בגוד תודעתו נר"ו (ה"ר ונחס) וכן החיוב אל החמור? אין זה אלל
וירוב חפלי בזכות את החיוב, נזהל להביע, ותפס לשון אחד של הרב
וושפט לדק, וכל סת לבו בגוויר סיפא דנלחא כדדך צבלי תורחא,
בהירות הלכה לונעשה צפירו כנא, להביע על דגר הצדו שזריך לכונן
את לבו, הדק היטב פן נהיה לבנו. (נייס החיים אה"ה 98 קולונה 2)
איל ראונאונניטמו די ה"ר אברהם ן ארוביחא איקעה צראיידו אין איל
ליצרו נייס החיים פארטיי מי נריצה אה"ה 98—102 אי אונה אינערה
פארטיי אינקוונפלידה אה"ה 102—104.

טריבונאל ראצניק די סאליניק קי חירה חינו די לים נחם חיינדיג
די אקיל טיינעפן אי קי סי קיינפחילע די א גרענדיק סאליניק די
ישראל, ר' חיים יוסף הכהן א חרדיש, די חיים הנדן פיסחני אי די
סאלתיאל א חיים סאלתיאל, איז קיחל דיין לה קיינפחילע סיגיינטי
קי ריפרודוסקיוס אינטייט:

⁶¹ (מזמרוס, לים אצאשי חפיינדיק ויינפחילע דיין טרי-
בונאל ציינוס איז אצאשי די לאק נחם די לים יוסקוס דים
דוקווינטוס קי ציינדיק די חונה, קיינפחילע קין סאליניק די לאק
נחם די לים גלויינעס איז אצאשי סאליניק קיינפחילע גרענדיק
אי פודירוס די לה קיינפחילע אצאשי די ישראל, איז רב חברה
א. ארוליא נר"ו איז רב נחם צבנויהר"ר נרדכי נר"ו און לה
קיינפחילע די אצאשי אינטייט קי אינטייט חירה שלום קאפין לה אי
שמואל צ' אשר, קיינפחילע איסקרייט איז דיקלחילע און איז דוקלח
קי איסקרייט איז פיינע ח"ר אצאשי נר"ו איז און דיקלחילע די
נחם טראטיאניטוס די נחם נחם קי רחמיאל קאדא חונה
לה קו נחמה קי איז ח"ר שלום קאפין איז און נחם (אינטיי-
גאדור) די לה ליי, לה דיינאס קי ייה חירה קין קו פרופילע צוקה
קי איסקו קולו ייה איזליגה דינחילע די לה ליי קי און נחם קיינפחילע
איז איז אצאשי די פאגאר קין קו נחם נחמה לה קיינפחילע
די נחמה איז דאליק איקאלינדיק לה קאדא די אצאשי אינטייט
לה קיינפחילע קי איז דינחילע די איז קיינפחילע קיינפחילע

⁶¹ (און נדיקן ציט דין דאליני לונטה, ראה ראינו נחמה
ידיהם של לדיקים, שני בתוים הנחם בלחה, אשר בונטי ידיהם קדש,
הדרת תהלת החכמים השלמים, רבים ועלונים, בוללי תהלות טראל,
בנויהר אצאשי א. ארוליא נר"ו, ובנויהר"ר נחם צבנויהר"ר נרדכי נר"ו,
צענין הנקירה שוקר הח"ר שלום קאפין אשר שמואל צ' אשר, כבתוב
ונופודש נחם העדות אשר כתב וחתם נחם אצאשי נר"ו וקצן על
יד הלכות נחמה, שני כאן כל היד הנחמה לצדוק צגניה דידיה, דארי
שלום קאפין. דנוקר הוא און הדין ויתר על כן הודאת פיו נחמה נדיחל
דנוקר גמור הוא, וחייב לשלם נחמה דנוקר נחם, כדי סכום דנוקר
הנקירה שחל להיות צחם וטו כמורע.

איזל קינדער זען קיין אים ח"ו נאכט (צונוער"ר נאכט)
 זיין קאליר איז דיפערענצירט די ח"ו זענען קאפן קיין אים נאכט
 קיין אים זיין איז אים קיין אים קיין אים קיין אים
 איז פארגענוג די אים דאמירט די אים זיין אים קיין אים
 קאמאנדיט אים אים דאמירט איז אים אים קיין אים
 נאכט

אפארטי די חובטים איז אין עריסיר קי חוס און עריסיר
דיקווינטו איסקריטי די זאס נאמט די און קינפיטינטי אי די נייזור
פואירקט קי חוס דין פודיר הקבלהרדו רב ערדכי צבטשר"ר נכחם
אז קיחל דיסידויי אינטידי זיס דוס קין פֿיחירקט די און אירנאוו
צית-דין די רבי יוסף הנקנן אי רבי שמואל דאמן י"י, קי איז פֿוכדו
דינ גיגי חוס זה ריצים אי דימירקט די חילויי קי שמואל צי אשר
חוס וויסר די פֿיניני יצ"ל אי חוטי דיבוס קי נייגליזירן זאס איז-
קוינינדאנסאס די זה ליי, די הקלייטס קי עיריסקין סיר אבאשאלדוס אי
נון אקצידוס, סיגון קי שוס קינסידאליטס אקצידאק, און מידו קי קי
איסקפארטאן די איז, נאס דין חובטי רב, קי טייני און קו פידיר

ואשר על ידו שבתי, ועד ברחוק לית, במערתי ואני נדתי, ולא
לישב הרי שמוס קחשן, האור עישר וכן ידון, לא ילכו בו ימים כגלגל
עלי בתשלומי סוקי הרי שמוס כי אשר הסוכר הערעל צסקן הוא
וקונח במוס כהן.

[illegible]

אנקי איז קי ריזלע פארס נחמדות קי דערמאן די לה ליי
 איז ווייסקייט לה אנאטינה ה"ר שלמה קאפון איז לו ווייטן אין איז-
 ערד די נדוי איז דאס פיר טאגס אקטא קי אגה קונטינעאר לה קו
 קריזלינגאריי איז שוואל צי אשר קון איסקאמאס אי קון ווינדא קור-
 יינטי דערמאן דיז פארקיר די לוס דאס קאציוס צואינוס ה"ר יוסף
 אלקאן איז ה"ר אברהם ון ארזילא לה קאס צואין אפריקייאוינטי ווי-
 יסקיינטי פארס קונטינעארל איז נאך אאינדא לו אונדאן קון אונא
 אונדאן אין איסקאמאס לה איסקאמאס אינטי לוס פוירי די קו
 קינדא, איז קי נון צאן די אקירדא לוס דאס אין אונא אידיאלה קי קונ-
 קילעין אונא טריסירא אידיאלה קי לוס דיקידא איז קי לוס איז לה
 פלחאיר לה איזשעס ס"ס רעגיס קי נוס קויניקין קאס איפיניין איז
 קאס פאלאדא לה נחמדות, איז ריזלציריוס אינטי איזיוס אין
 אונא אונטי די ציוס, אגראווס קי אייגה אונאר לה פאס איז לה
 צינדא איז קי קי צאייאן לוס ריזידוס, איז נון קי קיינטי נאך פלייט
 איז קינדא, איז די אגרא אינדיאלאנטי דזיאנוס טודי צואינו, איז
 קאדא אונא קי איסקאמאס אין פאס אין קו אונאר טודוס לוס ישראליטוס
 איז קאס רעגיס, דיגו די לוס אפיראנטיס אקיי קאלוניק אין לה פרסא
 די שווע צין אחיכסי וספעתס לוק (אוייד אינטי צואיסקטרוס איר-
 נאנוס איז אגרא ציסקינדא) די 5569 (1809) חייס יוסף הכהן

הא ווייטא נקיש דיקן דער נדוי איז ווייטא הר' שלמה קאפון,
 וונדאן וונדאן איהו על כך עד שירלא את רציו הר' שוואל צי אשר
 נדארי פיוסין איז נדלי כקף לפי ראות עיניהם של חבונים טוגיס השנים
 הר' יוסף אלקאן נדוי ווייטא אברהם ון ארזילא נדוי אונדא עיניהם
 סבי טוג נדאוי לו לראות, ועוד גה קונסקין איהו קנא דעוונא ותחלק
 לענטי עירס, ואס לא יכוני שניהם יחדיו נדעת אחד יערו להם דעת
 שלישי הונדיע, ואס ניהא קנייהו יודיעו דעתם ודעריהם אלינו ונכ-
 ריע ציניהם נהדרת תהלת נוסב זקנים יצ"ן. והאונא והשלוס אהצו,
 הקולות יחדיו, ולא ישנו עוד עוד ושנה, נאחן ונאחא חושבנה לעצו
 ואיס על וקונו יצא צשלוס על ישראל ועל רצון. נאוס החונים פה
 שאלוניק, צקדר שווע צין אחיכסי וספעתס לוק.

חייס יוסף הכהן ון ארדעס ק"ע — חייס חנוך פיפאלו ק"ע —

שאלתיאל ון חייס שאלתיאל ק"ע.

ן ארדוב, חיים הנוך פיפאנ, שאלטיאלץ ן חיים שאלטיאלץ, לוס דו-
קווינטוס קי טייטונס אין וואסס נין נים דיון אלס פֿין קוואלס קא-
טיקאקאקיון פֿואי קי בי לי דיו אלס שוואל צבר אסר, טידה ציאל
דערדאס די לא ריזלוקיון פֿירעאלס דיל טריינאל דעניק די שאלטיק
לא אולטינה אינקטאקאלס אין איסט קיטיון, אים וויי טרוואלצלי
קי ח"ר שלמה קאפן אציאלס די לאס איסקאקאק קי פֿואי פֿירקאלו
די אורלי לי די אלגין אינפירטי די עינדס אינפירטי לוס גאסטס
קי חיו לי לוס דאניוס קי קופריון, לי וואס קינדרו אין טידוס לוס
קאצוס אים קי אלס פֿין די איסט חניו די 1809 לא פאס אינפיקו
די טאצו אלס אינדינאלר אין איל קינ די לא קינדיאלר.

אונס ציס לא קינדיאלר השלטיאלר, איל פֿירער קינדיו דיל
רצ די לא קינדאלר ח"ר אצרהס גראקיאנ, לי די לא אדוניסקטראקיון
קונוואלס פֿואי די ציגאלרסין די אין אפֿירטי קי ריקצייון ווינטריס
לא דיקקורדיס, קי קאצו קי איל רצ קיפֿיריון די אנדרינפלאס ח"ר
ונחם צבנווהר"ר נרדבי, קינדרו די אקטאלר אלס פֿירקיון איל אינ-
קולפאלו ח"ר שלמה קאפן פֿואי אסטס דיקקורדינאלר ח"ר אצרהס
גראקיאנ דיינדרו קי נין אים קינפֿיטינטי קינא גאגאלר, אאידס וויטס
קונו ריקצייון די טייטיונטיס, לי דיקקאלר סין צאליר קי אונט-
רידאל לי איל אקורדו לי גורס די לא קינדיאלר, קין לא וויננס
ווינדס לי פאגארין אלס איל, ח"ר ונחם אינדינר לא אינדינאלר די
ח"ר אצרהס לי אונטו לא גורס די לא קינדיאלר, לא קינדיאלר א-
טולו לא גורס קי לא אטאלס אלס ח"ר ונחם לי אינדינר קי
אונדינאלר.

אין איפיקטו אין אונס אגונטס גינדיאלר קונצוקאלר די לא
אדוניסקטראקיון אלס פֿין דיל אטיי 5569 (1809) אונדי טונאלרן
פארטי לא וואינדיאלר די לוס וויננדרוס, לו דיקטיווארן אלס ח"ר
ונחם צבנווהר"ר נרדבי די רצ קופיריון, דיינדרו קי איל פֿנאי אונט
די לוס קי אינקוראלו אלוס פארטידוס לי קאצוס פֿרינקיפאל די לא
דיקקורדיס, די וואנדרס קי טידוס לוס וואליר קי צינירן קוצרי לא קונונדיאלר
טון אים אונטרו קי קולו פורקי טון טונאלרן אין קונקידיראקיון לוס
קונקיוזוס לי דאזנאנטינטיס די לוס דעניס די ירושלים לי קונקטאל-
טינפלאס אין לא אורס די לא פרינדרס איליקקיון אין איל אטיי 1801,
אין סו לוגאלר קי איסקאלו אלס אינאנינדיאלר די צוויס ח"ר יקיר צב-
ווינר"ר אלקיס גירן די אנדרינפלאס פור רצ קופיריון, אין שטר

(הקט"ו) אפריינאדי די טיידן לים אסימניטיש לים קואלום גוראדון פריינדלד אה קי אינטיידלד קי לי רינטייז אין קו פודיר קונו סיניאל די קוטיסיין, איקטו איז אינבאנייר נונגו אל רצ מ"ר ננחס דיק-טיינאדי קי איקספוז קיב ריקלאמאסייניט דילאטירי די לים טריזונאלים ריניקוב לים נחם קוופיטיטיש די אקטיווס טיינפוס⁶²).

⁶² וסוז גבית התקטט על ידי ריב ונלה, פרוקו (יחידה רוסקין) עליו (של רי ננחס צביהר"ר נירדכי) וקצלו עליהם לראש ול-נורה לך לרע איזי הרע הכולל בויהר"ר יקיר (צננויהר"ר אליקים גירן) נר"ו גבית חתום ונכל תקף, גאורס דכל הרפקתי דעו עליהו, איזי אלל על שערן דצרי חבונים, ולעטות דרנני גאוי ירושלים ירנני קושטא שיהו תחת ונשלתו (של רי יקיר) ועל הדבר הזה נתרעם בויהר"ר ננחס צבוייהר"ר נירדכי נר"ו איך העניניהו איז שקנלו אותו לרצ, והחזיר בנה שנים וב"ו (הקרי לרצ, רשן נשפט חלק א')

V.

לה דיסטרואסיין די לה פרימירה סינאגוגה (1811).

פיקו טיינפו דיקפוליס קי איקטו ציניאה די פאקארקי, לה גירה אינפיקו די נאליצו אינטרי לה רוקיאה אי לה טורקיה קי די-ציאה קיר נאן פאטאל פארה לה קונטינדלד אי ראינאר לה סינאגוגה: לה ארונאה רוסה קונאנדאה פיר איז גינראל אין קאפו קאנינסקי קי לוקיפארה לה צלאחיה דנדי איז אנוי 1807 ריקיציז איז אורדן די אטארק לאס פורטיפיקאסייניט דיל דאנציין, אל 14 די יוניי די 1810 קי ויטייז איז אקידייז דילאטירי די רוסקין קונאנדאה אי דיפידידה פיר איז גראצו גוצירנאדור אי קאפיטאן צושנאק-אגה, דוס אטארק פוהירטיס קונטרה לה קיצדלד פוהירן ריינפוסאדוס אל 27

די איסקעי וויז איז אלץ 10 די ייזלייז, וועלכע איז נישט צווישן קען פאר-
 אירקאס נאציאנאל צינדאק די גרעניצן אלץ 8 די סיפטיענציי פילן פאר-
 טאל פארעל זונס טירקיס איז אלץ ארענאדע זונס פארענאדע די אלץ
 קינדאדע, אלץ וויז די נאדע די 1811 איז געווען קאנאדע קאנאדע קאנאדע
 קאנאדע קאנאדע די איז נאציאנאל פארענאדע, פילן דינענאדע
 פאר אלץ געווען קאנאדע, אלץ איסקעי איז געווען אלץ גרעניצן צווישן
 דיקאדע איז ארענאדע פארענאדע די 60,000 גרעניצן קען 70 טירקיס,
 אלץ וויז ייזלייז טירקיס אלץ דיקאדע די דיקאדע, איסקעי דיקאדע אלץ
 געווען קאנאדע אלץ נאציאנאל אלץ נאציאנאל קאנאדע די ארענאדע אלץ
 גרעניצן איז טירקיס פארענאדע אלץ קאנאדע געווען פארענאדע ווי-
 זונס דיקאדע דיקאדע איז דיקאדע אלץ פארענאדע פארענאדע, 30,000
 דיקאדע איז נאציאנאל אלץ אלץ אלץ אלץ אלץ אלץ אלץ אלץ אלץ
 טירקיס די אלץ קינדאדע, אלץ דיזע די 8 די ייזלייז אלץ ארענאדע טירקיס
 ארענאדע קען נאציאנאל פארענאדע אלץ קינדאדע וועלכע פארענאדע אלץ
 איזנאדע די דיקאדע די איז נאציאנאל וויז קאנאדע פארענאדע אלץ
 ליגאדע די טירקיס אלץ קאנאדע געווען אלץ קאנאדע קאנאדע אלץ איזנאדע
 קאנאדע קאנאדע די אלץ קינדאדע, אלץ געווען קאנאדע צווישן קאנאדע
 אלץ וויז קאנאדע דיקאדע איז געווען די 10,000 אלץ אלץ אלץ אלץ
 קאנאדע איזנאדע די דיקאדע די ארענאדע אלץ קינדאדע, אלץ פארענאדע
 קאנאדע 5 די ייזלייז די 1811 איז נאציאנאל אלץ קינדאדע די טירקיס אלץ
 פארענאדע 600 פארענאדע נאציאנאל, טירקיס זונס געווען איזנאדע
 די ארענאדע פארענאדע טירקיס פארענאדע קען פארענאדע די אלץ פארענאדע
 די דיקאדע אלץ נאציאנאל דיקאדע די קאנאדע זונס דיקאדע וויזנאדע
 אלץ פארענאדע אלץ קינדאדע קען וויזנאדע קאנאדע איזנאדע, אלץ קאנאדע
 טירקיס קאנאדע וויזנאדע, ⁶³ זונס טירקיס איזנאדע איזנאדע דיקאדע
 דיקאדע אלץ דיקאדע אלץ 16 די ייזלייז אלץ נאציאנאל דיקאדע
 איז וויזנאדע קאנאדע.

איז די דיקאדע קאנאדע פארענאדע קאנאדע די אלץ
 נאציאנאל קאנאדע זונס דיקאדע קען זונס דיקאדע וויזנאדע איזנאדע ווי-
 זונס דיקאדע די 8 סיפטיענציי 1810 אלץ 5 ייזלייז די 1811, וועלכע

⁶³ ציטירט פאר וועלכע דיקאדע J. Wilhelm Sohel אלץ קאנאדע
 104 קאנאדע VIX ^{TOM} Weltgeschichte (1889 Berlin) קאנאדע
 קאנאדע די איזנאדע, איזנאדע Turquie אלץ 837

[illegible][illegible]

לֵבָן בִּיּוֹמֵי דֵי לֵבָן „זאָלירט" (64)

קי נינקה פיאירה,

איז וועקן ציכריאל

לירונק טונאריס

ח"י קה"ל (סינאגוגה) קינאריות

אי פיר יאכאבא נא אריא. . . איסעירא

די זאך קאמאטערנעם די זאך קינדער זאך נאכדאס די זאך
גודייק קאמאטערנעם אל זאך די זאך דאנער (דאנער די זאך פארטערנעם
אינענדעם אינערי אל זאך אי זאך פארטערנעם (קאמאטערנעם זאך

⁶⁴) זאצירה (3a vbra) פאר צו ריכטיגן) אנטי קי ייאונה
צו גירע פאר צו אינדיפיקאציע די צו גרינג קי איקלאטו אין
1820 אלע קאלע צו דירען און קארקטייז נאך ריכטיגן קי פול-
טיק, דערנאך די איסטאט צירקוס ריזולטע קי ניונו אלע פרינציפאל
גיראס דוסאס דיז פרינציפאל דיז סיגנל אלע אינציקטיאן דיז ניונו
קארקטייז (נוטע די ס"ר ילעק סינאטיקייז).

וואס די סופרים, אלס אים קי קאלאס אי סינאגוגה ריטואלן אין די
 סינאס אי נון בי פראגראדן וואס ציטני קי איסני ליגער אים אים
 וואס איקספוארטן אלס אנטאקס קי פידריקן קורצניר די אינפירינטי
 די זיס צנאניאה,

אויבער פאר די פון די פריערע קיניוואלד ישראליה
די דאקטאר אי די פריערע קיניוואלד ישראליה 14
אנייט פאר קאזא די דייטשן אי און די פריערע ישראליה
די דאקטאר איניוואלד

ס' יגו נרה % יגו נרה.

VI.

פריסירה איפיקה דיל רבנתי די חר אברהם גראסיאני

(1814-1812)

אין די צענדליגן יארן פאר די 1811 פארקן לא
ענדקאלה לא דינאדאל'ס און ארטיקלעך, איז אונז קונפירענציעלע סיי
העצטע אונפערזענליכע און געזעצט, דעפאלט און צוקאמפט, פאר אונז
ערשטאנענע די לא פאק אונז לא דעקאלע זינאלע אונזאלע פרינציפאלע,
קלעטען אונזערע II קי און קינאלע אונזאלע אונז פאק צירענאלע,
ציינאלע לאק דינאדאלע דע לאר אונזערע קינאלע, אונז און אונזערע אונז-
פאלירקען איז אונזערע און פייק אונזאלע לאק פאלירקען דע אונזערע,

לום גאקטעס אין לא נאטע מיטלעך אה 5000 גרושעס, איז איז דיטע
דוד נ. ווינקעל קונטען איהו חושני קאלאר די גרושעס אין לא נאטע,
קי קיזו איספארטיי אי קאלאר איז מיטען איהו חושני אי קי וויט
קו איז. . . אי קירקע אה דעכט פארטיי די ציקורעל פיינדע איז
אקירקאלע לא פיריאה די ציפיקע אה גס איהו מיטען איספארטיי קי מי-
ניאה קי ציניא, אי דיטע לא ציפיקע פל יד גיסי איהו מיטען איספארטיי
קי ציניאה איהו מיטען, אי חושני פיינע קי פארע פכט ציניא אה
ציקורעל."

איהו די איספארטיי קי לאס ציניאה פארטיי איספארטיי קי
וויטלעך אין ווינקעל נא מיטלעך מיטען איהו לא סיצדעל, איז גרענע
פארטיי וויטלעך איספארטיי אין לא ציניאה, פארטייקולארעניטע
אין ציקורעל, פלייטע, קארטייטע איז גרענע, פארטייקולארעניטע
פארטייטע די מיטען לאס סיצדעלעס איהו מיטען גרענע
פארטיי די מיטען, איהו מיטען איהו מיטען סיצדעל איספארטיי א-
קונטיקולארעניטע

⁶⁶ (מיטען פיינע סיצדעל גרענע קי נא איהו קונטען
איז איז קונטען לום ציניא די איהו מיטען קי ציניא איז איהו
די ווינקעל די קונטען איז איז דירעקט די לא סיצדעל אי קי
דירעקט נאטע וויטלעך ציניא אה קאלאר די לאס גרענע קאלארעל אי
פארטייקולארעניטע אין לא גרענע די לום ווינקעל די 5569 (1811-1809)
קי איספארטיי וויטלעך מיטען לא סיצדעל, איהו קי פיינע פארטיי
די איספארטיי, קונטען מיטען די לא ציניא די מיטען נאטע (רעקס
ישראל רחלעס) [קי איספארטיי אין וויטלעך-איז גרענע אין 1884-] קי
איהו נאטע די פלייטע קירקע די ווינקעל אה 8 איהו די דעס-
עאנספארטיי, קי קו נאטע (רעל וויטע צי יאדעס) איהו די ווינקעל,
איהו איהו די לום ווינקעל איהו איהו קאלאר וויטע ייטע יי — אי יעקע
דעסל, קי קאלאר קי מיטען אין פלייטע, סיצדעל איהו אין

⁶⁶ (ציניא איז פירטייקולארעניטע (פארטיי איהו 1873) לא ציניא
די נאטע ר' יעקע קאלאר, נאטע איז מיטען איהו נאטע פלייטע 26 איס-
קירקע פאר גרענע רחלעס איהו (פארטיי די איספארטיי די איספארטיי
איספארטיי).

פֿירט פֿיקהס ייִגניס קי ס' אינערנעו ניקופול, קוצר'י לה רי-
 וסטינקיזע דיל קיזל איבערזען צווייגדוקן, קי פֿוירן די נוגי עורוס
 לוס ייִדדיריג די לה סינדלד דישאדו לוס צייגס קי נון עוציירן
 פֿוסילדלד די נרעכפֿירערליג אי ציניירן לה קיפֿילע אונדי צי-
 ציירן אין גרענדי ניייריג, אכטע קי נון פֿידו ריזיגטיר ווי ק"ר פֿאפו
 (אנדע צי יידע) פֿאדרי די ווי ק"ר אדרי אי קי ווייטו אין רי-
 וקי די ייִד אכטע ליפֿע אונדי איבערזע לה ארונדע עורקע פֿארע
 פֿידע ריגלעך דיל ציין קי דיש, אינער'י זאגט לוס רוקס קי אינו-
 פֿאטירנערן אי די אכטע סינדלד, אי קאיי ווי ק"ר פֿאפו קאטיצאדו
 אין קוס נאגיס אי איבערצי אפֿרזאדו אומי ווייגס, די נאגירע קי
 איבערזע סינדלדע איבערציירן זאג די דוס אטייגס אין נאגיס די
 לוס ריזיס, אכטע קי פֿילי קאצע די דייג קיאדו ציטו נאפולייגן איז
 פֿיניגיר לה ריסיאע, אינדי קאיי, סיגן קאצירן אין נוסקוצע —
 פֿואי פֿירקאדע לה ריסיאע די נרעזארכי אגראס לאס ארונדאס לה
 קי טיירע פֿארע איפֿזאד אגיס פֿראנקיזיס, אגס אגס קי אינו לה פֿאס
 קון איז קולטאן, אי אגס פֿאקיל די אינטיגדי קי סינדו נון פֿואי
 די ציין גראדו איבער פֿאס, קיאדו סאליירן לוס רוקס די ניקופול
 אי לוס דירידויגס דיספֿיזיס קי לה פֿריאדן לה קינארן אין איז פֿו-
 איג, אי לה ווי ק"ר פֿאפי איז אינעאדו קון עורוס לוס אונרוס קא-
 טיזאדוס לי פֿאסאדן אגאד קין קאדינאס פֿיר איבער סינדלד פֿארע
 ייִצאדו לה ריסיאע, אי איבערנאגיס לוס קינארדוס אגראס אי יעקצ
 דניאל לי ריגלעך אגס פֿודיר די עורו לוקי טינאן די נאגו די
 לוס רוקס נע נון טיטו נאגלע צידע סינדו נאגלי אקיל פֿרופֿייג אגלי
 לה קאצע די לוס נאגליגס נרעטלעכעס קי קונפֿורטו אין טיינאפּו
 דיל קאטיציריג, אין אקיליגס טיינאפֿיס קי נאגליגאדון לוס לאדוויגס
 אי נאטאדוריס אין איבער סינדלד אי אין איז אינעאדו אכטע קי
 קי פֿוצל די נאגליג, לה איבער קאצע טאונגיין נאטיקטורס קוריליגליי-
 נארייגס קי נרעזאדן אגס קי איבערציירן פֿיר עוראס לאס פֿארטיגס
 אי קי איבערציירן אין נאטיקטורע סינדלד רוקס קי אירע אי-
 טונגיס אינע סינדלד גיקע אי אגראס אפֿינאס 1 מנין די 10 פֿיר-
 קאנאס, אי אינדי לאס פֿאגליאס קי ציניירן (די ניקופול) איז לה
 פֿאגליאע די לוס נאגיס ⁶⁷ סיגן אגס סאצירן.

⁶⁷ איבער פֿאגליאע אירע אונד די לאס נאטאליגס דיסי-
 דיינטי די ציגלע רעגיס קי ציניירן אין איז אונטעו קיגל, די לוס

[illegible]

קוואלדק הי"ד חברה לוי גרמני קאזיי קי אליינדא קי חוי השכנה
פור חיל ריפאוי די קי חלונה נילי די כפיר חין וונגלס קיצדאדיק,
קי חיל גרסון פואי חוי וויי ריקו, דיעראס די לה ליינדא קונסיר-
צאדא חין ניקיפול חי ראפירעאדא פיר חין ווינוראנדוס די ח"ר רפאל
גצרי"ל חלונחניו פריינר גראן רבינו די לה צילגאריאס חין דאטו די
17 אייר 5633 (1873) חין נאליקטרא פוקסיין. פואי חיל קי ערשט
חיל ספר תורה אעריצואידו לה וון ר' יוסף קארן די לפת חונדי לו
וירקו קון וונגלס וויינדא חין חונא חוקאזיין חונדי איקטוצו חלה טיירא
קאנטא לה חויר חוייארדא קיצרי חיל חונטיירו די קאזיי רב, חויינדולו
פריינטי חלה סינאגוגא, קי קאזי קי איקטי ספר פריקיאדו קי פירדיין
חין לה גיירא די 1877

ה'תק"ל אונטו ריג'קטיו קי אינערדיקיי ח"ר אזרה, פֿואי איז פנקס-הקהל, אינדי קי דיציאן איסקריציר טודוס לוס איגוס אינופור-טאנטים קי קי פאסחצאן אין לה קוונטידאל איסקטי ריג'קטיו קי טאנצין קי פירדיי אי קי נין קוטקיונס וואס קי די טונצרי דיציאה קי די גראנדי אינופירמאנסה, אין טיסקטיג קי לו צידו אין איז אכיו 1822, ח"ר שאלתיאל צי אזרה, שלום די לפת לו טונארה פנקס בינלות העיר אי דיזי קי אין קאהה אקטו איסקריטו אפירונאצאן די-צאבי איז רב אי לוס אינופירמאנטים.

ה'תק"ל איסקטי אכיו איז בי ט, ח"ר יעקב אלונד צינידו פרו-צאנלאווינטי די ציבנה קארליי אי אורינאריי די ציניאה ווריי קין טיניר אה קי לאדי טינגוט די קוס פארנינטים, לה קוונטידאל ציכדיי קוס ווצילוס אי ציסקיידוס אי דיסקפאוס די קיטאר לוס גאסטיס אור-קאוינאדוס פארה איז אינטיי ריסקטו לה סינאה ניטה די 216 גרושים, איסקטי איגו פילי איסקריטו אין איז פנקס, אי איז אינופורטו ריסקטו אין לה קאהה די לה קוונטידאל טיינפי די 8 אכיוס פור אונאס ראוינס קי נין נוס קין קינסידאס, אכטה איז אכיו 1822 אינדי רינטיידן איז אינופירטו אלה וואיר אי גואירפאנוס אה ציניאה פור לה אינערדיקיי די ליאן אדוס די ציינה ⁶⁸

ה'תק"ל 1814 וואגאס פאנליאס די צידן אינוגרארן די טאליצו אה דוסגוק, טריאל ריחנים אין קי קרוניקאס אצלה די לה וואנירה סיגיינטי, 1814, 1814, אי תיך די דיטוס וואניס נין פאל-טארן פלייטוס אין צידן די וואס פאשה, אי צענוט, וואפות קי קי קירו איז טראטו, קי קי איסקפארזיידן לוס ווארדורים די דיטה קינדאד, אי נין אציאה טי וואקאר טי צינדיר, גס דיטה וואפה פואי אין צוקוריג'י.

ווינערס די איסקטוס איגוס, קי לוס ווארדורים צייזוס די דוסגוק טורנאצאן אה קוס ווארדאס אי קי טאליצאס פאנליאס די איטראס לוקאלידאדיס קי איסקפאליאן אין איסקטה קינדאד, איז צייזו רב די אדריטפלה, אי אכיונטוס לה קאזה די איסקטי רצנתו קיינדו אין אין איסקטה איפוקה פונקטיאנאלה איז אירונאטו וואס גיקו ח"ר

⁶⁸ ציחסי וואס אדינאטרי אין איז אכיו 1822 לה קופיאה

דיקפואים אל 27 תשרי 5580 (5 ספטעמבער 1820) קו אינטימו
 כי פילדי צ"ר אלייזע אין איז קיינמאריי נאציז חלוק פייס די לה
 סיידלד קאנע אינמיי לוק אינמירוס די אינמירוס קאציוס צינרלצליס
 די איקטע קווינדלד.

איקטע פילי לה פין דיל פריינר פאכטור די לוק גודייוס די
 רוסקין דיקפואים קי פונקטיווי 14 אגיוס! די לוק איקקריטוס די
 ח"ר אברהם גראקיאני קי אלקאנסארין אקטע נאיקטורוס דיאס, א-
 פולירע די דוק אקטוס די איקפארטיקיון איקקריטוס די קו פרופילא
 נאטו אין 1807 אי 1812, איקטע און ליצרו שחרית יעקב קי איה
 קי פרופריידלד אין פוסקיון די לה קווינדלד אינדי כי צילי קו
 פירעט אי אונאס קואנטאל אינקירצאקטיוויס די קו נאטו איקטע ליצרו
 לי נוצו אינפרייזינאלדו אין כי צידע איקטאלנדו אלייזע אין רוסקין
 אה ח"ר שנתו צי אברהם קיגון איקטע אינדיקאלדו אין לה פריינרע
 פאלינע.

VII.

רבנתו די ח"ר יעלמה קאפן (1820-1814).

----- >>>>> -----

דיקפואים די לה פארטינקיאה די ח"ר אברהם גראקיאני די
 לה סיידלד, אי לה קוויקטיון קוויפלירע די לה קווינדלד אלה קאזה
 די זכונות"ר די אגדריטופלה, איז פוקטו רצינאל אין רוסקין ריקטו
 צאקאטוי, אצילן אין לה סיידלד דוק פארטידוק, לוק אגיוס אי א-
 דיצירקארייוס דו ח"ר אברהם קי איקטוציון אין פלייטו קונטינואל
 ניינמירק וונגוס אגיוס, אי קיינפרי פולירען צאלאנסאלנדו לוק קוק-
 סיקוס אי דיצירקוס אינמיי אגיוס, קואנדו איז און פארטידו קי

אינפאטרונאצא די לה אדוניסערשטיין. חירא זה בי קאזיסירא ח"ר
שלונה קאפן איסקאלידו פיר רב, אי קואנדו לה איפיוקייין חירא ציק-
טורייחה בי דאזא איז פיסטי דצינאל פרינציפאלי חירא יעקב פינלי.
ח"ר שלונה קאפן, קי אטיוס אנטיס בי איקופאצא דיל קי-
וויסקיי טיטיאה אונה גראנדי קונסינסיאה אין איז תלמוד אי זאס
סינסיאס גודאליקאס, איז חירא נאקידו די ציון אי בי איקטאציא
אין רוסג'וק איז אטיו 1799 אין איז טיינאפי די לה ריזולוקייין די
פאלצאן אונגל. עזריאל רחאניס קי טיטו לה איקאליין די אצלאר די איז אין
קוס קריניקאס דיי אנבי, אי אטיו די 1794 (1794) איספיו אי קאטו
(חייס רחאניס) זה וי אירנאנה קאלרה קון אין צידנלי תלמוד חכס
ח"ר שלונה קאפן קי ציפה וינליס אטיוס תלמוד חכס טליס איז
חירא די וואס און אינפאטיגאצא איסקריצידיר, ונה די אטירה פארטי
זוס צייזוס לו אפיגוראן די חירא נאטירה פיתורטי זה דווינאל קי טון
אדוניטיאה לה קריטיקה די טינאטי בי ויטו לה איפיוקייין די און אטירו
חכס קואנדו בי עראטאצא די וואטיירה די ריזולוקייין איז די אלגונס
קיסטיין די זיי, איס אנבי קי איקטאצא טיינאפי אין איפיוקייין קון
טודוס זוס חכונס די לה קינדאל אי די איסטי ריזולוקאן קונטי-
טואינאטי דיפירינסיאס אי דיסקורדיא אין איז טיטו די לה קוונטידאל.
קונו ווירקאדיר, טיטו דיפירינסיאס גראנדיס קון און אטירו
ווירקאדיר די לה קינדאל טוואל צי אבר אטטיס פרוטיקטארקין איטו
אל אטירו אי דוואנדאל לה אינטינאטיקייין די לה איטורידאל, אין
איסטי אינטינאטאל קוריו ויטו איז ריזיקו די קיד אקאסינאלו פור
און אירנאטיקו די איסטי ווירקאדיר, אין קונסיקונסיאה די קואלו די-
זולטארון זוס פלייטוס די 1806 אי 1809 קיגון סי צידו אין לה
פרינטיה פארטידה די איסטי איטורידאל.
קונו חכס, איקטאצא אין קונטינאלי איפיוקייין קון איז רב
ח"ר אצרה גראסיאני אי טיינאפי ציסקאצא קאלה איקאליין פאלצי-
ראלצי פארס קריטיקארט, די וואטיס קי טינאס פידו צינוד די אקורדי
קוצרי קיאלה קיסטיין די זיי פואסי אי קי ח"ר אצרהס דיעראס די
זיקי קונטאן זוס צייזוס דוואס טיינאפי אין איסטי וואנדו טון פו-
דיווס טינאס איקטאל די אקורדו, אין איז אטירו פואלי קיד זוס
אינטינאדירינוס.
ח"ר יעקב וי וואס די פינלי קי ציזיו אין איסטי איפיקה
אין רוסג'וק אי קי חירא און רב איקטורידאלו אי די גראנדיס קונו-
סינסיאס, חירא אירינאליי די זונס-קארליי (קארלייטו) די אונדי

פיאלי ייחנהדו קינע רצ די לה קינענדעד זידיחה איסקפאיינזלה די 30-
קאריסט, פאריסי קי קון לוס אינגראדוס די 1811 קי מורנארון לה
רוסקוק צייט אי איז טאנצין לה פונדער אינה איסקקואילה (תלמוד
תורה) טיינעס די איז לוס אקטוס, איז אינע אינע אל 23 זיי (אייז)
די 5574 (1814 גאיי) אי איז אונדז אל 10 תנח די 5580
(1820 יינני) איסט קי אי ציי קי איז אקלייט איפוקאט אוקו-
פאזה פרוציאוינטי איז פוסטו רצינאל, דיפירינקיאט גראנדק טינצו
קון קו קלינגה אי קונקורינטי חיר שלנה קאפן, אסט קי פואי
פירקאדו די ייז לה צוקאריסט איז אינע 1820 אונדז איסטוינצו
פין 1831 אי דיסטויט סי פואי לה פיליפופילי קונענדעדו פיר לה
קינענדעד די איז איז איפויקסיין איסטויטק קון חיר חייסן אצרהס
ן אדולא, לה אוקופאל איז פוסטו רצינאל, נח אלט סינאליטאל די
פריקסי קי אינטינטי חיר חייס לה קינענדעד איז לוס טרינאליס
ה.ניקוס אונדז אונטוינצו לה דינאידעד אידינאליס די רצ קונענאל די
פיליפופילי חיר יעקב קי די ייטטו אייה די נאטורה פאזינגה, קון
לי איז טינגנה איפויקסיין, אהינדע נחט לו טיינאל איז אפיקסיין
אי איז אינע 1832 קאנדו חיר חייס איז איז מורנ איז טורה לה
צונגאריה פיר ריקאלי אדאצטאל פארע קאנדו איז איז אינה איז, א
חיר יעקב לי איז אינה קארטע די ריקאנדאקסיין פארע לה אדוני-
טיסטאקסיין די לה קינענדעד די רוסקוק איז דאטו די 14 אלול 5592.
נחט טאדזי חיר יעקב פיקקסיין קינע רצ איז מאלאר-
פאזארליק אונדז איסקקרייני איז לינע אינטינטינטי „זכות אצות“
(קונינטינטי קוצרי פדקי אצות, איסטאנפאלד איז פריסטורגו).

לה פין די קו צידה, סי פואי לה ירושלים אונדז אוריין, קו
מונדזי סי ציאי פיגוראלד איז אינה קארטע קי לוס רעניס די ירושלים
אדירקאלדן לה קינענדעד איז 1838.

חיר שלנה קאפן, איז איז טיינעס קי איסטוינצו איז רוסקוק
איז קאנדאד די רצ, איסקקרייני מונקוס לינעס ריקטאדוס אינאדיטוס,
די לוס קואליס לוס אנטוקקריטוס סי קונסידראדן מונקו טיינעס,
לוס קי טוס קון קונסידוס קון לוס סינטינטיק.

(A) קונטוס „להל שכן“ קוצרי איז שלחן ערוך, פארטי

חרח חייס

(B) פקודי העשכנ, צירסייניק סינפליק (פבטיס) קוצרי

לפ תורה

ג) קונטרס על הרא"ש סו"רי לה תורה די ספר ציראשית
חכמה שנות (אינקלזויז)

ד) דרושים (דיסקורסוס) סו"רי לה תורה

ה) פרוש (קווינטאר) סו"רי לזכר תהילים

ו) פרוש (קווינטאר) סו"רי לזכר ה' וגילות

די איסטוס ליצרוס קי קווינטאר, סו"רי לזכר קונטרס על הרא"ש
סו"רי לה תורה איסטוס לזכר טאקטירע פיקסייון, לזכר ליצרו די דרו-
שים (דיסקורסוס) סו"רי לה תורה איסטוס קווינטאר לזכר פודיר דיל
אנטיס אולטימי רצ די לה קינדלד ח"ר אברהם וולנד ע"ה קי קי
פואי לזכר פין די סו צידה לה ירושלים אונד ווריי, לי פור קיגורו
קי איסטוס וואנטקריטו פריסייון ריטטו לזכר קינדלד סאנטה, לזכר
לזכר אנו 1861 לזכר דיסינדינטיס די ח"ר שלמה קאפן אופיריסייון
די אינופרינטיאר לזכר וואנטקריטוס דיגוס אריצה סין נינגוסה פריטי-
קיון לה קואל אידיטור כי קיריאה אינקארטאר די איסטאנפארלזוס
פור סו קואינטו לי לה סו פרופיטו ויה פור דיספלאזיר טון סו פרי-
זינטו נינגוסה לה אפרוציגארס די איסטוס אופיריטע אלאנטאזיה⁷¹).

לזכר פין די סו צידה, לה אינוקטינטיאה לי פואי טאן דורה
לי אינופוקיזלי וואלס לזכר יוסקליק, לה קאזוס די לזכר וואנטוס אדציר-
קארייוס קי סו קרייו, אנטי לזכר קי לזכר אנו 1821 סו פואי
לה צילוגראדו אל לאדו די סו יירני די לה פאנוליאה לזכר אונד פאסו
ריטטו די סו צידה לזכר קואלידאר די דרשן (פרידיקאדור) לזכר לזכר צית
הוודרש, וואנטארדו תקון חלית, לזכר אקיליאה איפוקה, לזכר רצ די צי-
לוגראדו אירע חיל קאציו ח"ר אברהם פאדור דיסינדינטי דיל איל-
קטרי ח"ר דוד פאדור, דיפירינטיאס די איפירינטיאס גראנדס לזכר קיס-
טייונים די לזכר דינטיארן אינטיאר אינטיאס סין פודירסין לזכר נינגוסה
ואנטיה ניטיירסין די אקורדו, פאדורן טאן לזכר אסטוס אינוקטינטיארסין
אנו אל אונדו, לי אסטוס קווינטינטיארסין אל גאנו דיל טודו פודירטו
קון לזכר פאלאזארס די לה ציגליאה "ה' ישפט ציני וציניק" (לזכר
דייוס קי גאני אינטיאר וי לי אינטיאר וי) לזכר קאצו אהינדה וואלס
לזכר אינקאנטו די לזכר קינטינטיארסין די איסטוס אינטיא פואי קי לי-
קיל וויזנו אנו ווריי ח"ר שלמה קאפן פריטו דיאה די פקס די
5594 (23 אדריז די 1834) לי לזכר ציניק רצ ח"ר אברהם פאדור סו

⁷¹ פיריודיקו הווגיד (די ליק) אנו V (1861) פליי 12.

הדפוס הארצי ונרדיו פוקס דיאס דיפואיס ל"ג לענער (18) אייר
5594 - 26 (אייז די 1834).⁷² דיפואיס לה ווארטי די ח"ר
שלמה בן וואר לה רצות קללה כי פואי לה ירושלים אונדי ווארדיו
פוקס האייז דיפואיס.

קי קריאלי קי אפארטי די לוס זיכרוס קי איסקריציו איס-
טאנדו אין דוקאק, ח"ר שלמה איסקריציו וואגוס אונדוס קי פרו-
זאבלאונטי ריכטאדן אין זילגראדו, אונד קארטא קי אדיריכו די
דוקאק לה דויגון זאלי די זוקאדיקט קון וואגוס דיטאליזוס קוצרי לה
זידה אי לה סיטואציון די לה קונטינדאל אין אקיליוס טיינאפוס איסקטא
אין פויסקיון דיז איז די איסקטא אונטיוו ק"ר ילחק דוד זאלי, ווא
לה טאיקטו ריגריטו וון פידיווס טינאלר נוטה דיז קונטינדו.

אין איסקטא אינטירזאל לוס גודייס וון זיניאל טינגונה סי-
טאגונה, זאס אוראקטיוניס איראן איזאס אין אונד קאזה פארטיקולארה
די וון גודיו סיטואדה אין איז סינטו די לה קינדאד, איז וון אירא
טורנה ח"ר חיים אשכנזי (ח"ר קונטרי) איז וואר אירא ח"ר ילחק
טייאס, איז טונש די לה סיטאגונה טינאלר זופי, איז טונש די לוס
וואניס או דיז כולל קי איז טוריה (זכור) זיפו. טאטעס אציאן 2,
איז אונד קפרדי ח"ר יהודה ווארשאנא. איז אונדו אשכנזי (טודיסקו)
ח"ר סיני טור, פרופיקטוריס או וואנדיס אפארטי די איקטוס חכמים
קי סי איקופאלאן אפיאיראס די קוס פונקטיוניס ריסקטיזאס אציאן
אי אונדוס, ח"ר וואדכי טייאס, ח"ר טינאלר זכמארהר"ר יהודה עזי
אי ח"ר שזתי ז' אצרהס, לוס וואניס (אדוניקטראדוריס) איסקקאידוס
אין לה אונטיווה איזיקאיון די 1819 איראן: אצרהס ז' גרשון הלוי
יעקב אשכנזי, וואר ז' אשה, ישיה אפיטאליזאן אי אצרהס ז' טינאלר
הלוי, קירי קיר קי איז פארטידו קונטראריו אלה לה קאזה זכמארהר"ר

⁷² קונטיקאדו פיר ח"ר אצרהס זיגאראנו רצ די זילגראדו,
דיטראס די לה ווינאריאל דיז ק"ר וואס הלוי איניטיו (איז די לה
איז) די ח"ר שלמה קאפן טיסקטיו די איקטוס איגוס אין אונד אי-
דאד די 9 אטיוס קואנדו איקטו סי פאקאצא, דיטראס די לה ווינו-
ריאל דיז קואל איסטו קיריאל אין איז אטיו 1835 ווא דיטראס די
דוקאניזוס אינקונטיקטאליס קי קונטולטיווס ריזולטא קי פואי
אין 1834.

אי איספאנדירט קונטינענטאלע אין איז העלדט איז לוס ליצרוס הימקוס
קי ציאי קי איז פוילי ביינטיאונטי איז רב איז וואס אקלארדו קי
זה קינטינדט די רובליק פיסידול

אין אין איסקריטי דאטעדו דיל ויז די אצ, 1855 רגי שאלתיאל
קונטי קי אריצאנדו זה רובליק וואנדעדו פיר זה קונטינדט די לפת,
טופי אינה קינטינדט קינפואיכטע די גינטי גוקטע אי דאדיצוה, אי
אינטי טאנטי אינה גויי קי איס איז רב אקלארדו שגתי צ' אצ-
הס קין איז קיאל איז זה קונטינענטאל, אצאי איס קי אצנו קין לוס
"טופי העיר" (אדוניסקטראדוריס) פירקי לי דין אלגון קאלאריי אי
לו ריביצון פיר קאציקיר, קין פלאטי לי אקירדארן אינה פאגה די
10 גרייבס אלה סינאנס פיר און אינטינדט די 6 וויזס טונאדוס
די זה קאסה די זה פילגה.

איסטי טוס אזי צי קי גראסיאס אל אינטינטיי די ח"ר
שאלתיאל אי זה גואינה דיקפאסיין די לוס אדוניסקטראדוריס. ח"ר
שגתי פוילי אגהאנדו און ויז די יינטיי די 1822 אינפרינטי, קיגון
דזי איז אקטי פרוציינטיאונטי פיר 6 וויזס, אי דיקובאס און פורנה
דיפויטיצט, איסטי פוילי אינה אקירדארן וויי צאלוטוה קינדו די
כאטירס דונקין, דאטעדו די און גראנדי איסקפירטי אי די וואגה איז-
טילינטיא, איז קופי אפאויגאר לוס פארטידוס, אי אזיר אינטינאר
איז אקירדו אין זה קונטינדט, לוס דיקקורקוס לייטוס די איזוקי-
קילה אי ווארל קי איז איזה און קאדה פייכטע אי קירקונק-
טאנסקיה, טון איזירון וואס קי אינספיראר אלום פיאליס זה טינור די
דזיס, זה אונד די קוס איגואליס, אי איז טיסקטו די לוס קופיר-
ייזיס, טאלה אירע זה וויסיין קי דיציאלה אקונפליר ח"ר שגתי, אי
קי זה אקונפליי טאן דינטיאונטי!

איז שליה ח"ר שאלתיאל טופי די אקונפליר אי אינה איטרה
ויסיין אין רובליק, דיטראס די און אונדו אקטי דאטעדו דיל 10 אצ,
דזי קי איסטאנדו אין ציאי און צינטיאלה, לוס אירידאדוריס די ח"ר
יעקב אלגנץ, קאציינדו קי איזה צינטי אל רובליק, אי פארטיקולאר-
וינטי זה וויז דיל דיפונטו חסס טונאדאס חנה, לי רוגארון פורקי
קי אוקיפי די טופאל לוקי ריטעו די קו ווארדו, איס אצאי קי די-
וואנדעדו אלה אדוניסקטראסיין לי דעוסטראדורן דיטראס לוקי איס-
טאלה אסינטיאלדו אין איז ריגיסטרו קונטאל איז פרוסיס צירצאל
די זה וואירטי די ח"ר יעקב אי די זה אירידאד קי ריטעו אי קי

הספירה חלה קונה מינה די 216 גרשים קו חכמהצחן דיפחדוק
 אין זה קאשה די לה קוונדילא, איז שלח ח"י שלחילא נון ואלקו
 די אינפירמארקי אי די לינטי פארטיקילאר אי גיפאנדו קונפירמא חל
 ריגיסטרו כי קונפירמא קו איז לה קונה ליסטה, אה סו ריגאטיצה
 די דיסאר וואנדאר איסטי אינפירמא חלים אידיאלדוריס אה ציניאלא,
 לה קוונדילא כי איצליגי די וואנדארלי אה צינה אה וואנא דיל וייר-
 קאדיה ביאון אדני קי מיניאל רינאביינים קוונדילאחס אין רוסקוק
 פירקי לו ריניטה די אהי אה ציניאלא (73) קאלי אין איסטה איפיקה
 איזה איקלאטלדו אין לה צלזילא לה ריניליסיין גרינה די אינ-
 דיפונדינסיאל קינסקידה צאטי איז נינגרי די ריניטיאלה או ואלצירא,
 איז קאפיטאן היפסינאטיס סי איזה אקירקאדו די צוקארקט, פור
 אינדי פאכאלה איסטה צאטה די ריניליטיס סי איזה רינאדקאר
 קון סיס פירסיקויסיינים קינטיה לוס טירקוס אי גידיינס, צאס ווא-
 טאנקאס אי פרייאל קי קיניטייין סיצרי טאיוסטרס קיניליגאריינס
 רינסטאר וינירלצליס אין לה איסטיאלא די לוס גידיינס די לה
 צלחאיה, אה איסטה קאטה וואנאס פאניליאל די צוקארקט ק איצה

(73) עדותי זאת נאונה, כי גסייתי סינצ בינך צבלייותיהו
 דרצנן קדישי עה"ק לפת תוצא צאתי פה העירה אורוג'וק יעא, ודרשתי
 לאשר שאלוני זהותי צער ויניליא יעא ירשי הרב יטקצ אלנולך נ"ע
 שנל"ע פה אורוג'וק יעא, וצתובס אשת החר"י הנ"ל היא האשה נדת
 חנה, לפקח ולהשגיח על עוזון צעלה ור"י הנ"ל הנשאר פה אורוג'וק
 יעא, ויזקת שליש עושה שליחותו, ויקרתי ודרשתי הדק הטב, ונולאתי
 בתוצ צפנקס כוללות העיר כל עוזון ער"י הנ"ל ויתונוי עלים הרב
 בנוהר"א גראסיאני זלה"ה יאניני האון הילא, כי כל עוזון החר"י
 הנ"ל הן ונצובים ונמלעלין יושבית ק"ה עלה לערך וואתים וששה
 עשר חרות ותו לא, יכה נתברר לו ופי ונגדי אונת ויראוי ה', ונעשה
 אס יקונו ירשי החר"י הנ"ל אי אשת החר"י הנ"ל לערער אחרי יחדי
 אורוג'וק יע"א ציתר באת ויהבך הנ"ל, יהיו דצדיתס צעלין ונצובלין
 כי כן הוא האונת בכל הכתיב כאן צכתני ידי זאת, ונתנינו יחדי ק"ק
 אורוג'וק יעא לקיס ואלה שליש את הקך הנ"ל ליד הגציר סי' יהודה
 אדני הי"ו לעיר ויננה, ולדאיה אהי על חתום פה אורוג'וק ציוס
 העשירי לנצ"י ונשנת התקפס יקיס הלעיר שלחילא צבר אצרהס.

אי אונטראס זוקאלידהדיס ⁽⁷⁴⁾ אינגערערן חס רוקגוק אי אונטראס
כינדאדיס דיז דאנטיין, אינערי טאנעו זוכ פאשאס די רוקגוק צידין
אי כיזקטרה נאנדאטין זאס אונטראס חלה זלא יאה אי נולדאציה
אי נייטירן פין חלה דיזלוקיין היזנה סיצרי זוכ צורדיס דיז דאנטיין.
זוכ היזינוינטוס אינפורטאנטיס טיזירן זוגאר חלה פין
דיז פרינו קיארטאל די איכטי סיגלו חין לה קוונדאלד די רוקגוק,
חיל פראגואנינטו די לה סינאגוגה אי לה פונדאקייין די לה פרינערה
חברה קדישה של רחנה (סיקייטאל די זאצאר זוכ נואירטוס). לה
פרינערה סינאגוגה סיגון סי סאצי סי חיה דיסטרואידו חין לה גירה
רוכו-טורקה דיז חניו 1811 אי לה קוונדאלד סינדו פלאקה אי
פוצרי נון איסטאלה חין איסטאלדו די פראגואר חונה נואיצה, זאס חו-
ראסיניס סי חוילן חין חונה קאה די חין גודיו חין חיל סינטרו די
לה סינדאלד נה לה ניינרה קי לה קוונדאלד חיה אינגראדיסינדו
חיל ניינטייר די חונה סינאגוגה סי חוילה די נאס חין נאס סינטיר,
לה קוונדאלד חין טידו זי פיקיצלי פארד ריאלזארנו, זאס נאס
גראנדיס דיפיקולטאדיס קי סי אינקונטראצאן חיה חל אינטיניר חיל
דיריגו קי דינאנדאלה ניינזוס גאסטיס חין טיינעו זארגו אי גראנדיס
איכפואירטוס, סינדו ניינטייר די חין פירנאן ספיקיאל די קונסטאל-
טינפלה פארד איזיין ⁽⁷⁵⁾

⁽⁷⁴⁾ ציחסי חיל זיצרו די טאלות ותשובות „הציר יעקב“ די
ח"ר יעקב אברהם גירון

⁽⁷⁵⁾ . . . חין איסטס כינדאלד רוקגוק סיגון דיזר די נו-
איסטרוס צייזוס אי קאזי 70 חניס קי ציניירן חקי קוננו 10 פלא-
ניזיאס די נואיסטרוס קורינצינינארינוס אי חקטה חיל חניו 5586
(1826) נון טיינאן קאה די אוראסיין, אונדו קי חוילן לה אוראסיין
חין חונה קאה די חין גודיו, אי נון טיינאן פואירקה די פראגואר
חונה סינאגוגה סינדו איראן נויי פוקס, אי חין אקילייוס חניוס
קואנדו ציניירן נאס נונאס פלאניזאס אי סי חוירן אפרוקקי-
נאטיצאנינטי 40 פלאניזאס איסקריצירן חה קונסטאנטינפלה אי
נונארן פירנאן דיז סולטאן אי פראגוארן לה קאה די אוראסיין
סינדו נון חיה זיסינקיאלדו די פראגואר חונה סינאגוגה סין אונטוי-
זאסיין דיז סולטאן "פרינדיקו הוגוד די זיק חניו V. (1861)
פוז 12 קוריספונדינסיאה די רוקגוק. —

(ה) די זאך פון ארומגעבונדענע די קאדע זיינען קען
אויפגעבן די זיינע זאכען די זאכענען פארם לא דעם קוקען-
זאך קען זיין לא זאכען די זיין זיינע לא קאדע קוקען זיין
אומגעבונדענע. (76) זי זיין לא פארגעבונדענע די קאדע זיין, איז זיין
זיין זיין זיין

16 קדשה איז די זיבן ווייניגערס די זעלבע פאקטאָר קיין קו-
זינג. דאס איז דער פערטער חזן פונעם חזן שניט. די זיבן פאקטאָר
פאקטאָרירט דעם חזן (דער) פאקטאָר די זיבן פאקטאָר-
זינג. דאס איז די זיבן פאקטאָרירט קיין פאקטאָר פון איינציגערס
די פאקטאָר פאקטאָר פאקטאָר.

17. די איי אינדיזשטרי פון חברה אלגן גרוי קי לי אי-
ביליטערט נא אלס פיר אינזשנער און נא דעם קאסינאל נא-
וויסנשאפט די אינזשנער פון אינזשנער די אלגנערס און
אונדז קא נא נא אינזשנער און נא אלגנער נא אינזשנער
לי אינזשנער און אינזשנער און אינזשנער.

[illegible]

9) אי נאכט. אין אציינעם אלען גענוג קי קי אונז קן
אויס גענוג אי קן אים אריינסגעברענגט אי נון קיינעם קי נאכט
אונזער אי קי אונזער אי נא דאס אונזער אי קי דאס אונזער אי
קי פיקאדור קיינעם אונזער אונזער אונזער אונזער אונזער אונזער
אונזער אי נא גענוג פאר אונזער אי נא אונזער.

(10) הי נאלץ, הן קהלה חנינו או חנינו סקן איצליגאדוק די
ווייניקער-אדוואקאטן און דייער ספייטאל סייגן איז אחר.

(76) איבער דעמאלט קיין לאנד וועט קומען פון קעניג (סוף-
 ייטלעך באשעס די איינציגערע) קיין איינציגערע און אקטע טייטשע אירע
 וואס צייט קיין איינציגערע און פאר דיפלאמאט נון פוקידאמאט
 טייטשע אקטע די איינציגערע טייטשע, קיין אירע טייטשע אקטע דאס-
 ייטלעך קיין קונפאגאטאט און אירע.

נידן ליסני ריכציניס סיצרי ניוטרוס קון קוראקון קונפלידו
זי קון אלנה הינצילונגסני, זי סיה צילונטאל דיל טווד פידירון קי
סי ינילי זל וינירני פיר סייופרי, זי קי אלינפיי זלס זלגרי-
נאס זי טיזלס זלס פלס, זי טווד ליסני זיכ סינצילונגני זי
קלזרי זי פירני. סינדה ציס.

סינן דיספיליס 29 פירנאס, אינדיסיפראצליס קי פורנארון
זל פירנירס סינצילונג לינטי זלס קוללס די ח"ר שצתי צ' אזרס
ח"ר סלנה ק. זל, ח"ר חייס זשכמי, חייס ארדיטי, יוסף ארדיטי,
נאס גראקילונג, יניר צ' ארין, יניר צ' ארין, איסירס, זי או-
טילס 26 פירנאס קי סי איסקריצירן נאס דיספיליס, זי וייונרוס
קי פירין אינצילונג זין דיצירס סייופס אלס ססינאל.

זי דינצילונג ליסני איסירס איסקריט זין זין פלפיל די פירגל-
ניסני די 38 50 סאנצילונגס קונצילני 37 זינאס איסקריטלס
זי סינסני זי אונס איסקריטורס גירס זי אירונס, איסקריט די
נאס די ח"ר חייס זשכמי (ח"ר קינירטי), זל פור דיספיליס קי
פירני זין זינל חייס 1896 דיספיליס די אציר קיטלדו זל קופילס
קון זל פונדאקניין די איסירס ססינאל, זל קונצילונג יס-
אלירס די דינסיק זלנאס פיר זל פירנירס ציס זל פירנס די אונס
קונצילונג קונפלידאניס אירנאנירס זלס קוללס זין נאנאצלס נאס
קי זל קלס די אירנאניין קי סי איסירס פראגאנדו, זי קי זין
פירנאס נאס קי פירנאס, גראקילס זלס צילונטאל זי קודניס קי
נינירן זיכ אירנאנירס זי זינל סאניר רצ ח"ר שצתי צ' אצ-
רס, זין איסירס נאנאס איסירס זל קונצילונג זינל אונס נאנירס זי-
נינירן אינצילונגני, זין יכס די סנירס די פאקאזי פור זל סינצילונג,
ח"ר אלירס זלנאס קי זינאס זינל זינל זינל זינל זינל זינל זינל
פיר נאנא פלירס זל נאנירס קונצילונג.

זל סינאנירס קי סי איסירס פראגאנדו אירס קיטלדו זין
זינל קונצילונג זי זל פראגאנדו קונצילונג זי זל קונצילונג קיטלדו
איסקילס די חייס זין זל קלירס די אירס זלס זינל די זל פארני
זינל זינל זין זין זינל זינל זין זינל זינל זינל זינל זינל זינל
נינאנירס די זל קונצילונג זי ענדוס זיכ אינצילונגס, זל איסקירס
זינל זין אינצילונג גראקילס קונפלי זי זלס קי קירנאס די תלונג
זינל זי איסקילס פלירס זיכ דיצירס נאנאנירס זי נאנאנירס קי אי-
זינל זין פיר קיכ פירני קונצילונג זי קינירס קונצילונג זל פרא-
זלס די זל סינאנירס אירס די אונס זינל גראקילס קונפלידאנירס די

אונט פֿירונג לארגה איז איבערגעליפֿט, זייענדיג צו תיבה אין נידעו קוצר
אין ליגאר נאכ אלע איז זייענדיג די זאנקים פארם אלגנים ווינצרוס
איז ריכטנדיג די זאנקים איבערלאזן ווינצרוס אל זייענדיג די זאכס 4 פא-
רידס, קי די ריכטנדיג איראן זאך צאכאס קי אלגנים אינעם נאכ
טאדרי קאזארין איז ביזנדיג פארם דארט אונט פֿירונג נאכ אלעם,
קן טודו קי נאכ צינעלדאס קינעירצארין קינעפרי קים פֿירונג פֿירונג
איז וועקערלאזן די איבער נאכירע צו אלעירע קי זינדיג צו קינעלגונג
דיז פֿירונג ווינצנדיג, בי צו פֿראגירע פֿירנדיג זאך סינעפלי איז צאכס
דיזי קיר סינעלגונג איז סינעס צינדיג די זאכס קינעלגונג דיז און-
ריינטי קינעפירנדיג אל צירקטי דיז פֿראגירעס "וועקערס קראתיד ס. 1"
פואיס לוס רינעירנדיג זאך פֿלאקס די צו קינעירצאר די אונט פֿארטיג,
אי צו פֿויקטיין די צו קינעלגונג ווינצנדיג אונט קינעס פֿאקס
די אונט ווינצקט די אונט פֿארטיג זאך פֿירונג פֿירונג אונט פֿראגירע
נאכ אלעם איז פֿירונג.

איז רינעירנדיג קי זאך קאזארין איז דאס אינעלגונג דיז
איבערנעלגונג די צו קינעלגונג, בי קאזי סינעלגונג קי פֿירנדיג אלע
פֿין דיז אונט 5586 (1826), פֿויקערנדיג אין און נאכקרינדיג איז
דיסקורדנדיג זאך אינעלגונג קי זינדיג איז רע אונט זאכס אין אינעס
פֿייקטע איז קי אינעפֿיסה קן לוס צינעס ווינצנדיג צינדיג אונט אלע
הונטן אינעירע (די צינדיג 248-250).

IX.

דיל פֿראגאמיינטי די צו סינעלגונג אונט איל פֿרא-

גואמיינטי דיל תקן-הצות (1826-1833).

איבערנעלגונג, קאזנדיג צו סינעלגונג צינעס די אקא-
זארק, איז קאזנדיג צו קינעלגונג אונט גראנדי פֿויקערטיין

די פאמיליעס די לים קיאלום אלגומים זינלאן אינה פוזיקיין פלור-
סיינטי אין אים קינעריי, און זייענדיג אקסידענטי ציטו פארלעזער
לום אוקסידענטיס אי זיאלאס אינטיקייטס די לום אדונייסקערלדוריס
זיאלעווינטי אוקסידענטיס וועט צי אפריס, אצרהס צ' שוואלעלוי, שצתי
אצטליין אי אצרהס צי גרשין הלוי, אי די לה קונונידלד אין אים
פריגרייט, איסטי פילי נה אירס די דוק, לה לאנדעה (וגפה) קי אי-
קלחטי קין זיידה כי פאזיסה קיצרי לום צורדיס דיל דאנוציו אי פאר-
זיקולאיונטי אין דיקטק (פין די 5586 אי פריסיפיי די 5587) לה
וואס גרלנדי פארטי די לים גורדיס פייזי אה קיליסקעה אי רל-
גרלד, ווע לום וואס דיקוס כי דיקלירין אין פליצנה, דוק דוקווינטוס
קי פודיוויס קונקולטער די איסטה איפוקה נוס דאן סוצרי איסטי אק-
סידענטי לום דיעלליוס סיגיינטיס; אין אינה קארטה דאטלדה די
פליצנה דיל 20 תשרי 5587 אי אדיריסקלדה אה וועט צ' אפריס
אה צידין

... די דיקטי כי לי דיו קונו חיל הנועד ציניירין
קארטלס די אירויק אי אצטלירין אה קי נ צינגלאן קינדו אין כי-
ליקטרה אירטה ציס כי אינפייט, אי זיללירין זידס קואטיו אלמאס,
אי לום אירויקלום קי כי זיפאלדאן אין קיליסקעה קואלום כי טור-
נלירין אצרהס אה אירויק, קואלום כי צילן אה ציניר דיקפואיס די
וועט, אי פיר איקטה רלדן היזס די פליצנה אצילן וועגוס קי איס-
טאלדאן פארט יירקין, ווע קינדו דאלינדע אין אירויק נ כי אלינפייז
צין אי צינין אצרה איקטה לינטי די קיליסקעה כי איספאלטאן אי
צילן אה אינצירלדער זידוס אקין, אי אי יסטיס צבור קוצו טונו קלזה
אקטה פסה קי אוקי אה אים קי לי קילדה די אציו, וועי לוקי אומ
איל, קאלו קי דיקטי לה פאמיליהס איסטי אינצירטו אין צידין צעזרת
האל קי נ אצרה נלדה אין אירויק. ... אין אינה אוערה קארטה
אדיריסקלדה די וועט אה פליצנה אי דאטלדה די דוקטוק דיל 2
חשון 5577

... לי אציו קונו ציני אה אירויק אי נעזרת האל
אקטה אונאס דוק אירלס פארטו אה זוקוריל אי פיר לה קיצדלד כי
דעוואלדה, לואוריס אל דיו איקטה וועי זולדה אי וועגה לינטי ייה
סי ציניירין די קיליסקעה אי דאוגלדה, נעזרת האל יו יירי אי צירטי
אה זוקוריל ייה וואנדו אה זרלויי לה פאמיליהס לואוריס אל דיו
נ קידו נלדה אין לאס אינטיס נ אין לום גורדיס קי לי קילדה די
אציו.

אין ציראט די (5587) 1827 ל' לאנדער אריפאחדה און פוקו וויינערס אין אינצייירט איקלחטי די גיטצו אי קין נאס פאריאה קי אין אגיו די אגטס, אוינדו איקטע ציס און קיליסקטרה נאס וונגאס ציקטיוואס דין איקטע די קינדאדס, עירו אין ציראט אינ-טירו אי אין אינצייירט די 1828 אי נ' קי טירעני קי און אין צי-ראט די איקטע אגיו אי דיקפאליס די ל' וויאדעני דין נאס קאגטו אי צינראדו ד' די אקליאה איפיקה ח"ר אליעזר פאפו די קיליסקטרה, קונו קי איקטע איה אין אינצייירט באקריפטיי קי ל' איה דין דיוק דינאנדאדע אלס וויאדעניס די ל' ציראט דין דאנצייין

אונה פאלאדע די אקליאה איפיקה דאיה: .. ח"ר אליעזר פאפו, נפטר לעבטו אין אגטע דפסח צוגאפ'ט גת תקפח (סיגון) וואו **גפה נערה**.

אין איקטע וויאדעני צינ'ט אה איקטע און גליס די ל' קי-ווינדאד גאדיאה-אלינאדע די ל' קינדאד באגטע טאריא ווינראדו ח"ר ישראל קרא, דערמאן די ל' קארטע אדריסקאדע אל' קונונדאד די דוקאן און וואיקטע פידע דאטאדע דין וינ' די קין .. ז'ה השער" (5587, 1827) ריזולטע קי די אגטס די איקטע ייה אגיה און ל' קינדאד אונה קופה די ד' וואיר צעל' אג' און פאלאדע די ל' קונו-נידאד איקפאליאלע די טאריא.

אפינאס קי אלינאפאדע ל' קינדאד אינצייירטע די ל' אי-פידיוואה די ל' לאנדער, קי וואיצוס אינצייירטעס טריקטע ווא די אונטע נאטורע צינאן טרוגלאד אין ריפאט די ל' וויאדעניס, איקטע פואי ל' גירע קונטרה ל' דוקיאה קי דאיה קי טאן פאלאדע אל' טורקיה אי דאריפאדאד ל' פרוצינסיאס דאטאדאס וויינערס דוק אגיוס, איה אין 19 די וואינ' די 1828 קומנדו ל' דוקיאה דיק-לאדו ל' גירע אל' אינפיריין דין קולטאן נאטורע, 150,090 דוקס צאטו אין קונונדאד דין נאדעאל צינאגשטאין אי די ל' גינראל'ס דאייציג' דוט אי צייטפ', אינצייירט און ל' דאנאיה, אל' 20 יווליי טוונאדען נאגין אי פראצאדי דיקפאליס קי פאלאדע פיר איקטע פרי-ווינע קינדאד אין דאטאדע, אי וויייראן אין אקידעו דאנציייר די קיליסקטרה, אין גינראל ווינאיקס אינצייירט צאדע וויינערס קי ל' פארטריקאס די דוקאן איהאן אינצייירטאדאס פיר אין קואירפ' די אר-נאדע דין גינראל קארניל'ס קין דאדאד קונוניקאד קין אין דיקטע די ל' פרוצינסיאס, ל' וויאדעניס אי קארניקטע פאלאדע און דוקאן

[illegible][illegible][illegible]

איבערדייטענע און פירשקער די רונדליכע הויזן פאסע
רייפצייג און קוואלדן די גאנצע איבערלאזע אין דוקאוו ניינט-
טרייבן קיין זאך וואס גראדע פארשאקט צוריק קיין קינגסטאדאן אין

ג'קו די דוק איז נאך גראד די דייק איינציג אינערום. אין איז
איינ 5573 (1813) אינערום איז דאר נאך אינערום אלע ריגלע
דילוק אינערום איז פיר קודדיי דיל ד"ר אברהם גרלביאני סי
פירט ווייזט אין ריגלען די אינערום, ווע ערנסט נון אירע אין לי-
ניאס דיריגאל איז אכסי קי סיגרי 91 קאצוק ווערמאלט קי אונזירן
פין איז איינ 1829 קירי קיר אין איז אינערום די 16 איינע לוק
אינערום פירט אל 5 ליניאס ווערמאלט איז דיקפערקיינעוואלד, לוי
פריינדע סיגרי 7, לוי סיגרי 6, לוי סיגרי 28, לוי קווארטיע
27 איז לוי סיגרי 2 אינערום, אין איז ריגלען דילוק אינערום
נון ליס דאסאל ווייזט איז ווער די ליניאס (סיגרי) ווער קי גרו-
פוק, דירי איקטי איינ די 1829 סי אונזירן קין גראד קודדיי, איז
אינערום אין ליניאס ריגלעוואלד, דיריגאל איז קאד די ווערמאלט לוי-
גורע, איז טירעו דיל סיגרי סיגרי דיריגאל איז ווערמאלט ווערמאלט
לוי פאסיגלידעס פארע איינ, אין איז ריגלען די אינערום לי-
דע איז ווער די סיגרי (ליניאס) אכסיגאל איז ווער די לי-
טיראד איז איז דאס די לוי ווער, אכסי איז קי די איקטי איינ
אינערום פאסיגלידעס נון סוף לוי קאסיגריקע די לוי ווערמאלט, לוי
ווע איז לוק ווער אינערום איז ליס דאס, ווייזט קאד ווערמאלט
קאן לוק אינערום איז אינערום אין לוי אינערום.
(ווערמאלט).

אין איז ווער איקטיגלידעס די אינערום די לוי קי-
ווערמאלט קי סיגרי לוי איז ווער די תשרי דיל איינ 5591 (קיפ-
טיגרי די 1830) פאסירן ווערמאלט אברהם צי ווערמאלט, ווער
קודדיי יעקב אשכנזי, איז ערע גיפערט. אין פאסירן דיל ווייזט פיר קודדיי די
לוק ווערמאלט אינערום אינערום אינערום לוק פאסירן איז אינערום
די לוי קווארטיע 498 גרום די לוי קופע די עניס סיגרי לוי ליגט
אין ווערמאלט פאסיגלידעס קי נון ווער די אינערום (ליניאס) אין לוק
ווערמאלט.

ווער פאסיגלידעס אינערום ווער לוי קווארטיע אין איקטי
איינ איז ווער גידיק ווער גראד איז קי ווערמאלט 18 תשרי,
איז ווער ת"ר אליקים אלגאזי, ת"ר איז איז ווער אשכנזי ת"ר
קיני שור אל 10 אל, אין סוף ווער פאסיגלידעס ווערמאלט ת"ר
ילחק ווער קי פאסיגלידעס אשכנזי (פאסירן די 5621), אין איז
קודדיי דיל איינ 5592 (1822) אין ווערמאלט די לוי קווארטיע

רפאל נחמיאס לורינאדריי די אנדרינפלה אין ליל סירציוניט די
אין ווירקאדיר גרינג פראנקיסקי אפיטיקס. ס'פילד אין ס'קונפאל-
ניאלה אלע אנדרינפלה וואו וויריני 4 דאס דיספילאס די ס'ארייז אל
16 אלול, ל'ה חדרה די דמינה די אנדרינפלה טייניידו אלע קאפיטאל
גרשון יצחק ב' וואס איז ב'צתי פראנקי ב' אינפיראדון קינגן ס'ווי-
דיסיוניטו איז צינדיריין פארטיי די ס'ק דיסטידוק פארט טאפאר לוק
גאקטיק, אין וויזנו טיינפוי אינפיראדון אלע קינטידאל די רוקגוק
די איקטי אינג' ⁷⁷

אלע פין דיז וויזנו אינג' ציטו אלע רוקגוק ס'ר חייס ו' ארו-
ליא די פיליפיפילי אינג' דיז סאציו ח'ר אדרס ו' ארוליא קי די-
פינדיו ל'ה קאלחא די ל'ה קינטידאל איז דיז ר' ח'ר אדרס גרא-
סיאני טאן בראצאניטו אין ליל פראנקי דיז אינג' 1809, ח'ר חייס

⁷⁷ אין ח'נה קארטא דאמאדא די אנדרינפלה דיז 19 אלול
5592 ל'ה חדרה די דמינה אינפיראדא ב' קינטיטו, רפאל נחמיאס
ציטו אלע ל'ה קינדאל אל 12 אלול קין ליל אינג' פראנקיסקי אפיטיקס
אי איקטונו ווי צווייטו חקטא נארטיק 19 אלול אין קואלע טויג וויריני
קוציטאניטו אין ס' קאנארטיס אין ליל חאן, ליל אינג' גאקטו 250
גרוסיק פארט אינפיראדא אי דיספילאס צינדיריין חונה פארטיי די לוק
ציסטידוק פארט קינדירי פארטיי די לוק גאקטיק אי ליל דיסטאניטו די
קואלע ל'ה ייטו אלע צינדא אלע רוקגוק

דאנוס חקי ל'ה ליסטא די לוק ציסטידוק אלע טיטול די קור-
יינדאל די לוק קוסטיוניס אי פריקייס די חקי טיינפוי חופה קי טון
קינג' ייטאר אי ס' צינדיריין חקי אנדרינפלה: 1 חדרה 19-20
1 קיינרדי 18-25, 1 קושאק חדרה 6-38, 1 קאפטאליק 5-48 33
דיטאק רופאק ס' צינדיריין אי ליל גורצאני אלטקטו ליל דיסטו די
גאקטיק (217-7 גרוסיק)

חופה קי ס' ייטו אלע רוקגוק: 1 טינדאל, 1 פאלאדינה, 1 טא-
לינג די טיפיליק, 1 אטידי חמינה, 1 פאנטיילן ייטקו, 1 גוצי די
פאניי ווראדו, 1 קאמינה, 1 אטידי קוטני ל'הנג, 1 טאל איגליק,
1 אטאדור, 1 קאפיטאלה פיינצי די סאטור, 1 ייליק, 1 צאשו-ייליק,
3 אטייליק 3 ציטליקס, 1/2 גרוס די פארטא, 3 ייניטק, 1 סיקיאלה
חדר, 3 פארטק די גוראפיק, 1 פאר גינטיקס, 1 ייטו די קואליטו
(וויטין) 1 קופור.

נרמיהה אינה קהרטה די ריקענאלהסיין דיל רצ די פיליפופולי ח"ר
יעקב פֿינן קי מיצוי פֿינקסיינאלדו אין וויזנה קואלידאלד אין ווקאָוק
אינטיי 1817-1820, פיר קי לי דין איידה קיינדו כי נופלצה אין
גראדני אפרייני אין חקיל מיינפֿי אי מיניאה די קאלאר און איזו אי
אינה איזה. ⁽⁷⁸⁾

אין איז אינציינדו די 1833 לה קינטידאלד מונו לה איני-
ביאטיצה די אור אינה נואיצה פֿראגואה קי כי אינפיקו אי כי טיר-
נינו אל צירחטו הנלדו די לה בינאגנה, אין תקון חלטה לו קונו כי
ייחנאצה אין חקיליהה איפוקה גית הנדרש קי קירציהה פארה לוגאר
די ריאויניין אי איסטידיי פארה לוס חבויס אי איז פוצליקו אונא-
טור, לה דיקה ציצליאטיקה דיל רצ ח"ר שצתי, אי לוס ציצרוס קי
איראן פרופריידאלד די לה קינטידאלד פואידון וויטידוס אין איז נואיצו
איסטיאטיאטיא חלה דיספוזיסיין די לוס איסטיאטיאטיא קי ציניאן

⁽⁷⁸⁾ צב"ה 14 רחמיס (אלול) שנת 592ה' - השרידים אשר
הי קורא, גונלי חקדים מוצים, הללו צני מושים וועשים גדולים חקרי,
ה"ה וידי קגולה שצק"ן אינשגוק יעל, חתה הי תשנרס, וכלנה
חלון תערים חבי"ה.

חדי שים שלום מוצה וצרכה, ותפילה סנווכה, לאל המערכה,
לונטן תענדו על הצרכה, צנוותה תלתא בינא ויהיה הרוחה, הששון
והשנוחה, ונקי יגון ולגהה חבי"ה, זאת וועיני ונ"ו פירו קונסקו
וידתבס המנה כי חפלי יקד חתס, ונה גס קי קון איסטוס דיאס
צינדילגוס קי ראו די קיר ווצה צנולית וועשים מוצים קי חנקי לו-
כותבס צידי די אורצוס איסטוס דוס ריגלחס פיר פרט דיל דינו
נוציל דנא, החבס השלס ח"ר חייס ו. ארוליא יל"ו קי קאליוו על
פני חלות ונרוצ דהקו ולערו, ונה גס קי מייני צן וצת די קאלאר ואין
כל וואנה צידו קי חנקי חן ציינדו רוצ דהקו אי קיינדו תלמיד חבס
וצנן של קדושים ה"ה הרב הנודעק ח"ר אצרהס ו. ארוליא זלוק"ל
צידי די אורצוס שתי חותיית חלו פיר קי קיחש זוכים קון איז חה
אינדארלו צונתן דוויס צכל הצא וידבס. . . . ונוסף עוד דיגו לונטן
ההצתי חתבס אגלש גלייריט וואס די צואיסקטרה פוקיצלידאלד פיר רי-
גאלארלו צוננה יפה הראויה להתכבד, צנתי צהקדבס וצאהצתבס כי
כה העכו וכה תוקיפו הדשו"ט הנעתי צעדבס צרוצ מו ושלוס נאון
אהצתבס, תולעת יעקב פֿינלי ק"ט.

לחם נאדרונאס איז בלחם נאדרים. אז איבערדילט איז דיסקוואל קיין-
עיונים די זיי איז לעיזשערה. אז איבערדעמיינענע זיצן זיגלד אונז
גראנדי קירעוויאלה קי הינפיקן קיין און דיסקוואל דיזע דע חייב שצתי
דאפורטאלדו און קי נאכקרייט. ⁷⁹

⁷⁹ דרשות שצ"א ח"א 143, דייטש זיצן צית אנדרש פה
ק"ק אורזגוק יע"א שנת התקל"ג.

X.

דיל פראגואמיינטו דיל תקון חצות אסמטה לה מוארטי די
ח"ר יעבתי ב' אברהם (1833-1835).

אזע פֿין דיז חניי 1833 (תשרי די 5594) פוֿרצט זיגלד און
זיגלד איסקוויינטו די אדעניסקע-דאדירק קי פולירן אצרהם שוואל
הזוי, נשה צ' אפרים, שצתי אצטלין, חייס אדדעני איז יעקב אשכנזי,
אונז די זוק פריעניוס קודיינס די זע זיגלד אדעניסקע-דאדירק פוליר
די חזיר מראייר און זיגלד זיגלד, קיינדו חייב יסדה נאכקאלט חייב-
קארגאלדו די איקטע וויקיין חזרה לישום די פודיר וויקינדיר קולו
אזוק וויקיטירק די זע קענינדאלד און קאלד דילא קריקיינטיק, און
אונז קארטה קי זע קענינדאלד אדדירק אה חייב אצרהם קונפֿיני אה
שוואל פאלד אנגאלדירט קיינו שחט, דאטאלד דיז 20 טיט 5594 איז
איסקרייט פיר חייב חייס אשכנזי דייז לו קיינעני.

„אחדשיב. . . קיינדו חייס וואקי זייני דעניקטיר לכול-
לות עירנו יל"ו, דוק שחטיס קי אגקי קי גוקטע קי וויקיד די קיילי

היז דיין צייט סי לי אגרידה לה קיצדלד לה קו וירקיד לי קו
וירקיד לה וירקידים סירה פיר ציין, היז פירק דיל כולל היס וייס
גריסס לה סיועלה, פיר היסני די הבנסות עייני וזון לי נדנה אין
היז קהל ויני סייני לבי, פיר הבנסה די לה קאקאפלה ווועטרוס
בין ויס קללעניס הינדי קי סאציונס קי די קלדה צהנה טועלעה
היז סי ס הלג די סיען הלג לי קון היסני סי ואלטניצו היז סויע
לי היז פארקס בידיע, לי היז סדר די לה שחטה היס קי לה קא-
סאפלה היס אין היז קינדי די לה קיצדלד, לי לו ויחנה היז קאקאפ
קלדה ויני די סיס לה קייני די לה ויני, קי לנסי קי לו סציונאנס
ייני פיר וירקידה ציחנה דיגלה לי קי ויחנה דיגלה קי לנסי לסי-
פירלעניס היני די סידה לה דברי נאמני להבנה, ווועני הזון של ק"ק
הירקיד ויני צייט העשרים להבנה נבנה וסנה התקלדה.

הין היסני ויני היני הין היסני ויני ויני ויני ויני ויני
הין לה קיצדלד, הין קייני ויני ויני ויני ויני ויני ויני ויני
וירקידה פייני הין קי היס קללדו קי קונצירטו אל היסלעניסנו
פיר היסני דיסלדו היסלעניסלד די היסס וירקוס וויגוס, ווידוס לוס
היסלעניסס די לוס היס ויני ויני ויני ויני ויני ויני ויני ויני
פירקיד היסלעניס פירקיד היסלעניס פירקיד היסלעניס פירקיד
היסלעניס היסלעניס פירקיד היסלעניס פירקיד היסלעניס פירקיד
לי היז פלדה די לה קיצדלד לי ויני צלדי קי פרוטיקסיון, קונציר-
סידוס די היסני לוס היסלעניסלד פיר היסלעניס די סאלדלד לה
וויני פיר קי וי קידי הנהדה ויני סי צידה סיינדי היז ווירקידה
הינה פירקיד די לה קיצדלד לי הינה יצאר קון קי היז טאצו קונ-
צירטיון, הין היסני די דיסירקו די היסני גייניו בן סי וינילה וונקה
דלדו הין ווסקוק, לנסי היס קי פילי היסלעניס קונקולעלדו היז רז
קופירטיון די אנדרייטפלה היס ווסק רפאל גבנוהר"ר וירדכי לי די-
פיליסי קי סי ואלטניצו לה ויני ויני ויני קי וירדכי די ווקאריסט היז
ליצדו יקד להצרהס⁸⁰) (די סאציון היס להצרהס אלקלעני די דופנילה)
הינדי היסנה רופירטלדו היז ויני ויני די גט ווירד (דיצורקו די הין
קונצירטיון) לי הין פרוטיקסיה דיל וירדכאל רבניקו קונפולאקטו די היס
סבתי צ' להצרהס, היס ויני ויני (צאירלס) לי היס היס אשכנזי, היז
קופר סיינדי הין קיינדי סליה די סוירנה די פאקאלז פיר לה קיצדלד

⁸⁰) דינלעה דיטלעס די הינה קארטה להצרהס די לה קו-
ווינדלד די ווסקוק אל רז די אנדרייטפלה הין דלעו דיל וולטניעו
טירקו די חשון די 5596.

ח"ר חיים ן שוסן, בי דיין איז אקטוי די גט דיל קונצירטירט אל חיס-
לאניסנו פירונן אי דיספויס קי בי נאנדו לה קופיאלה דיל אקטוי
גונטו איז פרומוקיל פירנאנדו פיר איז צית-דין און איסטה אוקאזיין
אה אידיש איז קיאל פירי סאנקסיאנאנדו דיל דז סיפיריטיר לה נאנדו
די פירונן איצטירטו סו סיפיריטיר ליגאלה.

לום אונטערנעם טייטשום די ח"ר שצתי צ' אגרהס בי פירירן
נווי דורום, און חכם אריצאנדו די פיקו טייטשוי אלס קיצדאד אורייל-
נארטו די צידן, נונצאנדו ח"ר יעקב צ' אגרהס ייט-טוב (צאיראל) קי
טונטו פארטי און איז צית-דין דיל דיצירטו די פירונן סיגון בי צידו,
לו קונטאריאלע און ענדאס לאס דיספויטירט קי טונאנדע און קיסטיטירט
ריליגייזאס, אגאקאנדו לה טאירטו אי לה דירטו און לה פירונטיר
אוקאזיין קי טופאלע, איסטו קי אונדו נונטו סיפיריטיר אל צייטו דז,
נון איסטאנדו אונדו לה סיטילס פירסיקסיטירט אי סינדו די נאטור
אונטילדי אי דולסי נון פיריטירט דיספונדיר לה טודום לום אטאקוס.

לום צייטום קונטאן קי און איסטו אונדו די 1835 לה א-
טונטו איסטירטו נוי ליציטירט אונדו קי לה נאס אגראדי פארטי די לום
קינדונטו אי צידונאס בי פיריטירט אי אגאקאנדו איסטאנדו און לום
קאונפוס, אונדו דאנא און איז נייטירט די אגרא און אגרא די קול
אוצקירטו אונדו נייטירטירט די אגאקאנדו קי אלס פירונטיר ציסטה נון
קי פודיאן ציר סינדו די לה נייטירט קוליר די לאס אגראס אי נוי
ג'יקוס, איצילא טונטו לה פאקטירט אונדו איסטאנדע לה קול אי לה
פרייטטו אל דז דינאנדאנדו לוקי אונדו די אונדו ח"ר שצתי צ' אגרהס
דיספויס די און איגאנען קודיטו דיקלאנדו קי אונדו דיפירטירט די
קירצירט די איסטו צידירט אי דיספויס די אגראס אגראנדו קי
ענדאס לאס צידונאס קונטיטירט איסטו גיטירט די אגאנעס אונדו פוז-
ליקאר און לה סינאגוגה לה דיפונקט די קיטיר קוליס אקיל אגרא.

ח"ר יעקב צאיראל, סיגון סו אונדו די אגאקאר אי קונ-
טירטירט אל צייטו דז דיספויס די און איגאנען נאס ליציטירט דיק-
לארי קי לאס צידונאס נון קונטיטירט דיפונקטירט אגאנעס אי אונדו
נייטירט אונדו אגאקאנדו און איז פונליקו פוז קי בי קינדאנדו די לאס
קוליס, ח"ר שצתי איגאנען די נאנדו לאס צידונאס אי טופאלע
טורנה נאס און נייטירט אגאקאנדו אונדו פונליקאר פוז לה סיגונדו
ציק לה דיפונקט די קירצירט אקיל אגרא, לה דיפונקטירט די ח"ר
יעקב לה איסטו סיגונדו פונליקאנדו פוז נוי דיפונקטירט, איז אונדו

אויך אינע קאפיטעל (טוישט) די קול, איז אין אצקניסאלה דיל צייץ
 רצ די לא ישיבה או תקן הלית אינדי אויפן לוס איסטודיוס לוס
 סאצייס, איז קיינדי די איסטע קול גוטע אלגוטס אונדוס קי קיג-
 ייין סיס קונטייט, איז דיסטויט קי איסקאפארן ווייטויז איז פלאט
 איז לאס קינארטס אין איז דינאס די לוס ליצרוס, אל ריטורט די ח"ר
 שצתי איז ציינדי איז אפרינטי שילן דווי קי לי פואי אינז די פארטי
 די ח"ר יעק, סו טיט טאנטה קולירע קי לי איז אגראצירט לאס
 סופריינסאס קי טיטאלה די אנטים די אונט אינפירענדאל די נירצו-
 ינדאל הונקיראלט.

אין היטרו אינטיינטיינטי טריסט ציטו אלינדע וואס טרוצלאר
 איז ריפטי די איז רצ סופריינטי, און גודיט צינדט טאליאנטיי אלס
 סינדאל די לא פרינסיאלה טונדאלט נקיס איז וויקאלדו ו. אגראס קי
 קינצירטיי אל איסלאטיסטי, לוס איספאירטיס פארט אוירלו טורנאל
 אלס ליי די סיס פארטיס פאירון סין ריזלעטאלד, און אקטו די דיצורקו
 איז און פריטיקול פאיר פירענדל פיר איז ציט-דין אין איז קואל
 סין פיר טונדאל פארטי איז רצ ציטטי סו אינפירענדאל, איז אין איז
 קואל פירענדל טיס-וויקאלדו ו. אגראס קיטו דיצורקאלד, לא וואי
 טונדע טונדאלט טונדע איז די טונאל, לוס עדיס פאירון יהודה
 (צביר) ו. טונדע, איז דיע טונדאלט טיס ו. אלענד הלוי, איז טליח
 אינקארטאל די יינדל איז גט אלס וואי פאיר טונדע ו. טונאל ו.
 יהודה, איז איסקריצירט פאיר יהודה-אגראס ו. אהרן, איסטטי אינז
 טוצי לוגאל דיאל די גאליציק 9 אלול די 5595 (אגוסט די 1885).
 אינפירענדאל לא אינפירענדאל דיז רצ איז אגראצירט, לאס
 סופריינסאס היטלן טאלאס קי סין פיריאל קאנטיאל איז וויטו ווי
 פיקו קונטי, איז דיסטויט די 10 ווייט קי איסטעטו אין קאנטה איז-
 טיטו סו אלס אל טיט פיריטו טיט די 24 טשן די 5596 (פין
 די איקטינטי די 1885).

לא טינדאל די לא וואיטטי סו איספאנדיו פריסטו אין לא
 סינדאל, לאס צוטיקאלס טון סו אגראצירט דינטיטו איז גיקס אי גראט-
 דיס סו ויקאליטו אין סו קאלט פיר רינדט לוס אולטימוס דיצירט אל
 צינדאלט פאסטיר, דיסטויט די דינאדאל פונליקאנטיי איסקאפאל
 אי פארדן די לוקי לו איז סופריט אין סו צידה ח"ר יעקצ צאיי-
 ראל איז און דיסקירטו קי איז גראטטי אינפריסיין סופרי לא אקיס-
 טינסיאל קי אינפיקו קון איז צירקטיט וכל ציט ישראל יצבו את השרפה

אשר שרף ה'! אי קין טידי יי איז פרייז חירא ווייז פילירטי איז בלחם
קאלים איסטיאלאן אינטיאלחם דין ווינלי ייזי איז ליציחה קי איזו לה
נוגי די אנטיס, איז ארין פילי גיראנספירטיאדי בלחם קיאיסטיאלס די
לום וואנטיצ'ים, ווינטידיס קי איז גיראדי פארטי די ווינטי אקוונפאל-
ניאלאן אה פיי אקטיה איז סינטיאלטיי⁸²

ח"ר ש.ת.י. צ' איהם חירא גאסידוי די ירושלים איז סי איס-
טאלילייז און רוקלוק אלחידה די טיינטי דיל ד' ח"ר חצרה גירא-
קיחני, חירא אלטו אי גירא טיינטיה לה קחיה פיקחיה ויבאלדו בלחם
סינטיאלים די צירגאליה קי טינז, און ווינטי טיינטי חיראפחלנטי אי
דיספיקטאלצלי אינדינאלס קיחאדי חירא לה לים דיקקירסיס טאן אינדינטיס
קונקירטאלדס און און וואנטיקריטי די גיראדי אינטידיס, קיחאטוראלס
נון טינזי אי קיינדי נין טיינטיה טינגין פארטינטי און לה סינטיה, לה
קונונידאל חיראדי די סי דיקה גינטיאליטיקה דונדי סי קונקירטאלן ח-
אינדה לה וואייר פארטי די לים ליצידיס און לה גינטיאליטיקה די לה
סינטיגה, און קינטיה חיראליה וואנדי אה סיס גאסטיס חלס חיראליה
ירושלים אי לי חקירדי חירא פאנטיין פיר איז ריכטי די סי צידה,
איסטיקו איז און ח"ר חירא חירא חירא דייז איז קדיס פיר איז ריפחו
די קן חלונה ווינטידיס איז חירא אינטידיס, אי וואס די 60 חירא
דיספחאס די קו וואירטי סי קונקירטי איז חירא קי קחיה חירא איז
שבת קי פריקידיה איז חירא חירא חירא די קו וואירטי איז און חיראליה
און לה סינטיגה לה הפעיה פיר איז ריפחו די קו חלונה און טייס-
טינטינטי די לה איסטינטי קי לה קונונידאל לי קונקירטאלן סי טינטי
איס טינטיחאדי קחיה חירא חירא די כפיה אינטידיס לום חיראס סאנטיס
אי כחטיס פיר לים קיחלים סי חירא לה השכבה, קון לום צירידיס
„הנר וואגה ח"ר שבת צ' חצרה" איז חירא חירא חירא חירא חירא חירא
שבת צ' חצרה, אי און ציריחא קיחאטו ציראס קין איסטיאלס קאל-
פיקאטינטיס ציכטו קוס סיפריחאטאלס!

⁸² דיערלס די לה ווינטיה דיל סי יטק צ' חצרה חירא
און חירא חירא די 15 חירא קיחאדי איסטי סי פאסאלה.

XI.

רַבֵּנֵינוּ פְּנוּב'יִזְרַיִל ד' ח"ר יַעֲקֹב יוֹסֵפֹב ב' אַבְרָהָם

.(1 8 3 9 - 1 8 3 5)

דיספּיזיט קיין פּי שרענעלדען לויט דאָס דינ לינעניו דינ דע
חייב שפּיט צו אַרבעט, לויט אַרבעטסשטעלען אונטער אונטער אונטער
דינ אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער
אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער
פּרעזידענט אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער
אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער אונטער

אין אירע אורזינאדען די צידן איז בי אירע איקטאצילידן
אין נח קינדלעך אין קינדלעך די פרויפאר או נאנד אין איז תלמוד
אירע, אירע נאיי איקטאצילידן אין איז תלמוד איז נאס קינדאס גר-
דיאס, נח אירע ליבס די פאנדלעך איז איקטאצילידן איז קאפאנדלעך
די קי פרוידיקאצילידן איז נח נאנדלעך אין קאדע פיינע איז קינדקונ-
קאנדאצילידן די אירע דיקאנדאס נח נח טינד איז קאנדל איז אי-
לוקאנדאס די ליס דיל דע נח, אירע איז קי קאס אינדאנדאס אירע
נאיי נאנדלעך, די איסא אירע נאיי פארק אינדאנדקו די נאנדל
נאנדל איז פארק אינד פאדע אירע איז פאנדלעך די נאנדל
קי איז איקטאצילידן פאנדלעך קי אינדאנד אין נח קאנדלעך אין טיינאנד
די ח"ר נח אינדאנד אירע דיקאנדאס איז אין קא נאנדל אינדאנד
נח, אירע איז אירע פאנדלעך נאס קינדאס די נח דיקאנדאס די

1820. 7 1809. 15,063

אין פריער ליגן קי קינסטיגן די חדר יעקב שיינדיג די חסידים-
פארטיי צו אקסידאציען קי שיינען דעמאלט ווי ישראל גירן די חסידים-
נופלה קי שבת צי דא גרעסערע ליגן קי ליגן פאנסטיגן און קי
טיינענדיג פיר קי ליגן ליגן ליגן ליגן קי קי שיינענדיג קי קי ליגן
אירונאטק גירן געזעצן קי קינסטיגן די קינסטיגן די קינסטיגן די קינסטיגן
ווערן די ליגן ליגן קי ליגן קינסטיגן די קינסטיגן די קינסטיגן די קינסטיגן
22 קיין די 5596

אין ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
קי די ליגן ליגן קי קינסטיגן די קינסטיגן די קינסטיגן די קינסטיגן
קדימוס קדימוס ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
ליגן ליגן קדימוס קדימוס ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
נועזערענדיג (די קינסטיגן) פארה קי ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
די ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן

ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
פארמאכט ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
און טיינענדיג ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
אונט קינסטיגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
די קינסטיגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
די קינסטיגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
פאר ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
אין ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
פריערדיג קיין קינסטיגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן

ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
פארמאכט ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
די ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
די ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
וויאזוי די ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן
אונט ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן

⁽⁸³⁾ אין פריער ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן

5596 אין ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן ליגן

[illegible]430 **חנה** Jouanin & Van Gaver **ב** Turquie (84)

431. קי

פונטוס דיכפוליס נאחמנד || קאזאליאזי קיצרי און קאזאליזי קופירצו
אפאריקייז און נידייז די לא קאזאליאזיז די לאס איראדוריק די
רוקאָק. ⁽⁸⁵⁾

לא איכטאדא די סיגטאן נאחמנד און יוקאק מירא 6 דיאס,
אל דיזיר די לאס קונטינענטאליז די איכטא צייטא, איל אינאפיקטו
לאס קאזאליאזי לאס נאחמנדאזיז (ניגאליאזיז), לאס פארטיקאליאזיז
לאס נאכטאס אי לאס איכטאליז, און מירא לאס נאחמנדאזיז
אורדיז פראגאס נאכטאס, יפאליאזיז אי איראליאזיז, איז
נאחמנדאזיז די איל לאס מיראזיז דיגאליאזיז אי אינאפיקטו
פארטיקאליז לאס קאפאס, איכטאליז דיכפאליאזיז אינאפיקטו די מירא לאס
קודיטוס אין דיפאליאזיז די נאכטאזיז איל איכטאליז לאס קאפאס אי
קי אינאפיקטאזיז די לאס נאכטאזיז, און פין איז נאחמנדאזיז לאס לא-
מיראליז איכטאליז איז נאחמנדאזיז און פארטיקאליז דיזירא
און מיראזיז קי די אינאזיז דיזירא איז די איל דיפאליאזיז אינאפיקטו
איל אינאפיקטו אי לא נאחמנדאזיז אינאפיקטו לאס קאפאס
די לאס קודיטוס אין דיפאליאזיז די איראזיז די קאפאס, קי איכטו
אירא איל פארטיקאליז איכטאליז די לא צייטא אי קאפאליז לאס לא-
מיראליז אי לאס אינאפיקטו איז דאליז נאחמנדאזיז אינאפיקטו
פארטיקאליז קאפאליז איל איראזיז פארטיקאליז פארטיקאליז די לא
דיגא (נאחמנדאזיז די לאס נאכטאזיז), ⁽⁸⁶⁾

אנטיק די לא פארטיקאליז סיגטאן נאחמנדאזיז איל לאחמנדאזיז
נאחמנדאזיז אינאפיקטו לא נאחמנדאזיז די לאס מיראזיז איז איל איג-
מיראליז קאפאליז לאס נאחמנדאזיז די לאס קאפאליז, אי און איל לאחמנדאזיז
אנטיק קאפאליז פאליז לא קאפאליז די רוקאָק פראגאליז און נאחמנדאזיז
די נאחמנדאזיז קאפאליז אינאפיקטו מיראזיז דאפארטאליז איכטוס איגאס,
נאחמנדאזיז קי די קאפאליז לאחמנדאזיז קאפאליז איל נאחמנדאזיז און לאס לאס
די מיראליז.

⁽⁸⁵⁾ דימאס די לא נאחמנדאזיז (נאכטאזיז) די לא קא-
מיראליז קי מיראליז פארטיקאליז אינאפיקטו פארטיקאליז די
קאפאליז נאחמנדאזיז.

ג'דיאה 15 קאציק די ווארטי די זיב קואלוק 10 אונזריק אי 5
ווארטיק אינעם זיב קואלוק זא פאניליאה קיד פאלי זא וואק די-
גראקאדה פיר זיניב אין און קורטו אינעירצאל 3 וויינזרוק אריצא-
טאדיק פיר זא זיניבלי איפידעניאה, נתן אל 1 חשון, דוד אל 4, אי
טאואל אל 5 דיי וואו ניי.

אין איבטי וואו זינעט און אונטו אינעווייניטו טוצו לוגאר
אין זא קינעידאה, און ג'דיי די שונא וואר נ. ילחק אירגאל אינ-
פיינאדו און אל קירציווייטו דיל גוצידנאדור דודי וואגו זינעטו, קי
קינעירטי אל איבאליקאני, ראפירטאנוק אק זא קארטא קי זא קו-
ווינאדא ארייבי אל רענתו די אנדריטפלה.

זא האלד גדול, נענד שו וואגדול, הודנו וואדנו, עטרת
ראשינו ה"ה הרב הויזעק וניגה לו בצדק ונשיירי כנסת הגדולה נר"ו
ילד יהי שווי לעולם כיר"א.

אחרי הנניק בקידה נר"ו ואל כסא בת"ר וואד יקר תפארת
גדולה, אן עתה איה זא נדעב להודיע לר"ס בת"ר על דנא, כי צעיר
שונא נשתנד און ג'דיי זא שווי נשה וואר אן ח' ילחק אירגאל, זא
שבה חדשים, אי אל דיטו וואווד קי לו טוואו אל פאשה קון אל
אי אגידה קי קי איוו אל אל פאשה די אק קי לו ייזא גם אן
אל דיטו וואווד אי וואווד ציינדו אל דיטו קי אינעטו און
וואקס שטיי טינאד אי איבאליקאני די אל און איי קי טורנארה אל
גודיוו וואק דיטיוויניווס פארה טווארלי אל גע פארה קו וואר
פארה קי כי קידו טגינה כל יוניה, וואן השנים איינאדאן קי קאליו
ח' פון (אלקלעי) אל פאשה אי קי לו דיטו אה אינעידיר אי לו
וואדו אל וואווד קון קו פירקונה פארה קי די אל גע אי קוקטו
גם אן צווייט גרוסיק פארה אל ווייביר קי לו טרושא, וציני ציני
קינאדו וואק ווייניווס און דיטו איגו לו וואדיוווס אה ייאנאר אה ח"ר
יעקב (יוס-טויז) סי"ו פיר קי קילה אל וואדד הגב, אי קופר ייה

קאנעוס אינעטו אונטו, ייה שונא אציוניק" די רצי יהודה הלוי קי
קי איה אה דיזיר זא מאדרי די כפור קולו קון טרוקאר אל צירטיי
טוינו לפניך זא העלס אונד (פיקיווס דינאטרי די טי, און אינקו-
צראק טוק אריזאם) און לוגאר די אציוו צעניך (וואיבטו פאדרי אה
טוק איזוק).

אפארעל'ן איז ש"ית קי קי טופי אקי און תלמיד-חכם איזאירלי זה שנות
ח"ר חיים זון שושן בר"ן, אי וויס דיקפידעיו ח"ר יעקב קי איז טיפ
ווייט און איכטיי איל'ו קיינדו זון טייני ליקינסיהא די רוי"ס וועלדו אי
לי דישעווס קי קיאנטוס יכניס טיינין פאקאדו זעבלל ח"ר נשה ראון
אגורא און אגיו אי וויס דישו קי ייה איס רחוי לבד, וועט גס קי
איל ויקדר הגט די איז קי קי פואי אה אינדירני אגורא און אגיו
פואי איז, אי און זאן די איז קי חכם שצתי (ג' אצרהס) ע"ה קי-
אנדו פואי איז גט דיל איל'ו די פירען קי לו פרופי פואי גט ווער
פואי איז אונדו די לויס דייניס, אונדיר ציט טירטו אי דישו קי סין טייניר לי-
קינסיהא די רוי"ס וועלדו ני קי ווייט, אי לי דישעווס קי פוקיצלי קי
צינגה ליקינסיהא די רוי"ס וועלדו ני איס, קיינדו ני איי אורס, קי איז
פאשה ייה קי צה פין קינקי דיאס, קי ני איז גט קי קי די אי ווערעס ווי
לו וויאריעווס קין רוי"ס וועלדו דיקפידעיו דישו קי ליצרו זון טייני
די קדר גט ווער אי דייאנדיעווס קיאל ליצרו איס קי קי קירי פיר
דיטו ענין, אי סיפיעווס קי און איז זאן דיל גט ווער קי קי דיי און
טייווסו דיל קי חכם ח"ר שצתי ע"ה סי טירטו די נוקוריל און ליצרי
חקד לאצרהס קי איס דיל דע זכור לאצרהס (די ח"ר אצרהס אלקלעני
די דופנילה) אי לי טירטווס דייטו ליצרו קין טירטו אגסי זון קיל'ו א-
טורגאר אקטיה קי לו פיאיעווס כופה, אי דישו אק צתנאי קי ווייט און
דיטו ענין, גרס קאזאר קי בו קי קאזי לה ווערשט פין קי בו צייני
ליקינסיהא די רוי"ס וועלדו, קי אגסי לי אציראנווס לרו"ס כ"ת קי
דיטו גט קי דיי אי פואי גט על ידי שלית אי שצח לאל קי ייה קי
טופו טאנטו איז טופס די לה הרשאה זאן איז טופס די איז גט קי
וואנדו איז ס' ח"ר ווערביי'ל זון צשת, אי איז גט די אגורא און
אגיו קי קי וואנדו אה אינדירני, אי איז טונצרי דיל ווערש פואי וועט
וואיר קי דייטוס טונצריס קי ייאנו קואנדו לו אונדירן צרית-נילה, אי
לה ווער קי ייאנו דונא, אי קי איסקריציי און איז גט, דונא גאלק
אי איז פאדרי די אייט איס אצרהס אי די איז ילחק, אי קי איס-
קריציי: אנה וועט וואיר זון ילחק, אייט דונא צת אצרהס, אי איז
סליח הגט קי ייאנו אצרהס זון טונאל, אי ייה קי איז דריסה וחקירה
קי בו טויצירון שיש כנוי לא להאגרט, ואלא להאגרט, ואלא להשליט,
ווא לאציהס של שצשת אי לו פרופיין לא יש להס שוס שס של געגוט,
אי לה הרשאה קי איסקריציי ליטרה די רש"י אקיגון איס הכרת, אי
איז טופס די דייטו גט קי קי דיי ייה איקטס פרונטו קי איס קי לו

קירי ציר דייס וועלדי די אנדערע זי לי וואנדלענדיק פארדע קי נו קי
צאליס פירט קי וואס לי וואנדלענדיק צווייט כתר צעשר חלות קי לי
זייט לי של וואס דער פארדע קי לי קאלי דעס געוואלד פארדע קי נו
קירי ענינה של יוניה יונה גס קי נו ביחה יאנעניטינו להצל ודיק אלי
וויס די תשיבה חן ליגו די דייסני סעניך להתינה נלא לקראתו צנשק
ידי יענליס כה דברי וואסני צרביט וואסני יאנעניטי אורוכקוק יע"א
צעליס חרדין להרש וירחשין (תקל"ח) צירע טח ושלום.

[illegible]

⁹⁰) עתק' האגרת אשר שם הרב אקמרוק ג'רון כ"ו ז' אידי
ביוזם על דבר הגט של אשת הווינר נסה נאליס אירגלו העתקנו אותה

טורקיאס אדופטן אונזע נייערע קי פילי אונזע נייערע פריינד די אלע
אונזערע די רייזיראסטיין קי אונזערע פריינד קינעטן אונזערע אלע
פריינדקייטן די אלע אלע אלע אלע אלע אלע אלע אלע אלע אלע אלע
אי ריקטקייטן פיר אלע פריינדקייטן און די אונזערע אלע אלע אלע אלע
אלע (אונזערע) פריינדקייטן און קינעטן אונזערע קינעטן די
ענדע לויט אלע די אלע אלע אלע אלע אלע אלע אלע אלע אלע אלע

אות בלית תיגה בתיבה, זה נקראה יום 10 בקלי השירים אשר ה' קורא, וזה ביום ה', הלא הוא זמן ימים שנים ויחדיו ק"ק שינוע יע"ל אתה ה' תשועה יבאנה לנן תשועה ביה"ח.

אדם"ו אית זה ונדבר קי יום ו' צינינוק פה די קיניקטריס
 יע"א וונקס לי וואנדי אינס לינדע לידיד נפשי ק' וונקס נבון נר"ו
 צתוכה לה סכנוה פיר יהודה צ"ס ון שימן) הי"ו קיגורי לה רי-
 קיצייריאלה אקפירי תביצה, יהנה צבתי צינגי אל דאר אליו פיר אשת
 הונסונד קי דיציקטא קי צה קי לי דין אל גט קי איקטא שס ציד
 שליח הגט המ' לי פיר קי אינערד אלן קפק ח"ר שצתי נר"ו קי הונ-
 גורקת המ' לי וויניו אל קיגורי אלן אינערד וונצרי צשעת נשואים
 אקיגון איסקריצי אלן לה בתוצה פירלה דונקריאל דונאל, הכל הכל
 יען כי לא אתחזקה צסס זה כלל וליבאל ואלן יידע צסס זה אלת
 חנויה שנכנס צו רוח שעות, לי אליו איסקריצי דינו קיגורי וונ-
 צרי. . . להליב אל האשה ונכצלי השיגון, הנכה צישראל דגע נשר
 הוא, לי לזאת תבפ קי לי אינערדיגה אל שליח ליד האשה בדת ונסה
 וישראל, ולית דין לריך צושש ודי צזה כי קלרתי, ימן העת נחון כי
 מחד צע"ה פארטי אל קארלנטינס, אל מודק ליק ק' יחידים יחד
 כלס אדצרה נא שלום רצ ושצתי צשלוס הלעיד אקטרוק גידון ק"ע.

אי דיגו קי די'יכטע קי קי לו דאן איז'אן חרס די רצנו תם
קיגון ונהגנו ח"ל. י"ח קאצין קוק וירקידים קי אי חרס די רצנו תם
ז"ל פור לוק גטין קי קי דאן טן פילידין קיטאר לען, וגם ונחמרוס
סומוס וחדשים חיל דינו חרס קי דינגון צו ישראל טו טיינו רשות די
קיטאר לען פיר דינו גט קי קי דינו. וגם ח"ר ילחק אינגלז הי"ד קי
קי טופי גוטני אי קי טו לי אונקערט. לא דיטע קאדנע אונדו קי אים
כשר צבאר אי טודו זכית די וועגן קי טייני די אציר קיירטו אים
לוקי לוק פאריקי ריזן לכבוד ה' וש"ס. אצרהס צ' טנואלז הלוי, פון
אלקלעני, חייט ארדניט, אלעיר חייט צ' ונאיר.

[illegible][illegible]

(91) צַעֲצְעֵי יִשְׂרָאֵל הִדְעֵתִי כְּאֻמָּה כִּי אִם יִלְמֶדְךָ צִוְּיָהּ זֶה לִיכְתוֹן גַּם הִנֵּה הַחֲכָמָה הַשְּׁלֵמָה וְהַכִּילָל בְּיִשְׂרָאֵל לְהַלֵּל (ת"ר יעקב צ' חג-דבס יום-טוב) הִנֵּה נִזְכָּר וְזָכָר צִיּוֹן גִּטִּין וְקְדוּשָׁתָהּ וְכָל גַּם שִׁינְתָּהּ עַל יְדֵי קִנּוּן לָבוֹא לֹא יֵרָא כִּי צוּרָאֵי הַגִּמְזוּר יֵלֵךְ וְנִתְקַן כְּרָאוֹי וּבִתְחִלָּתוֹ

ציודעו וווכירו פי שלי"ת נקי צבל ויילי דרעקן יירחת הי' הי' אולדו
ולחיות האנות נהדרת צלתי על חתים צייס שלישי לחדש ירחשון
ונשנת התקל"ט לילידה.

פה אירוקאק יע"ח ישריך יקיים
נשה ראון ק"ט.

XII.

רבנתו דיפ'ניטיב'ו די ח"ד יעקב ב' אברהם

יום טוב. (1839-1846)

— * * * * *

פור לה אינסיקאטיצה דיל רב די אגדריטפלה ח"ר אקטרוק
גירון די פאקאלי פיר רוקאק אי די ח"ר נשה ראון לה קונונדאד
אגאלא דיפ'ניטיב'אניטי ח"ר יעקב יום טיז (צאיראס) קיננו רב
קונונדאד, און קי נון גמאצא די אונה גראנדי פיפולאנדאד אי מיניאס
ניינו ווקאק אדצירקאדיוק אה קאצא די נאק קונטראדאדיוק קי
אונקטרו אג דיפ'ניטיב'ו רב ח"ר שבת צי אברהם, אי לה פוקא איניר-
זיאה קי מיניאס, נאק טאדרי צירינוק קינו איקטוק פארטיקאדאדיוק
קי פואיוק ווינגאנאד אי פירנארון גריפוק אינפרינאר, אי דיספואיס
פארטידוק אסעס קי אריצו איז דיגאנצאראניטי די לה קונונדאד
אי איז איספארטיניטי די לה סינאגוגה און דוס קאזאס די אוראסיין.
פוקוק דיאס דיספואיס קינו צירינוק די ציר, לה איפידיוניאס
טוואנאדו נאק גראנדיק דיינסיניניק לה נאק גראנדי פארטי די לה
פופולאסיין פוייו אה גורגיצו אי טוונאס אי קילי נוס וויי פוצריס אי
קין רינידיניק רוקטארון און לה סינאדאד, אי קיאה איקטא לה ראון

[illegible][illegible][illegible]

קונסטאן אה איבער אוקראינע קי איז און גיט קונפליקט
אין אה קונסטאד סיינדי ח"ר יצחק שטייט קי איה איז נאך די
נונג'וס אנויט קריאלא אי פריינדישא קי בי דינאטא אה איז די
דיריגו איבער פיסט, בי שפארן איינע אלגוטע איינע דוס קי בי איז-
קוראלארן אין איבער פריינדישא, אה אה נאכדאך די לוס איינע-
צווס די אה קונסטאד קיינע טאנצין לוס אדעניקטאדורס איבער-
ציינע פיר ח"ר אברהם נאנא, אי אה קונסטאד בי טיראני אין
א פאצור.

ח"ר אברהם נאנא איה איז בי אדעניקטאד נא ח"ר אדעניקטאד
בי אה אין איז אדעניקטאד אי אה בינאטא גיטאט, אה אה נאכדאך
די איבער נאכדאך אדעניקטאד אין 1837 בי דוס אין אה אדעניקטאד
טיינע איינע קי איבער פיסט, קונסטאד ח"ר איה
אדעניקטאד קי דינאטא אין איבער נאכדאך קריאלאט פאר איה איז
אדעניקטאד אה איבער אין איבער אדעניקטאד איינע אה אדעניקטאד
אלגוטא צווס אה אדעניקטאד פונקטאדעניקטאד אין אה בינאטא, אי אין
איפיקטאד ח"ר קונסטאד נא בי יינע אין בי איבער איז דינאטא קי-
קידארט אי אדעניקטאד איבער פיסט נאכדאך טיראני קי בי נא-
איבער, איינע 45 אנויט קונסטאדעניקטאד

אדעניקטאד בי איה פאכאדעניקטאד קונסטאד קי ח"ר
אברהם נאנא איבער פיסט די אה, קי אה קונסטאד טווס
אה אוקראינע די דינאטאד בי טיראטא פאר איז אין אה קי-
טיינע די פאנאטא, בי טיראטא די אה נאכדאך די איבער דעניקטאד קי
נא פאנאטא טונק אדעניקטאד קי איז, קי בי אדעניקטאד די דינאטא
קיינע נאכדאך אי קיינע דעניקטאד קי איינע בי אדעניקטאד אי נאכדאך-
אדעניקטאד פונקטאדעניקטאד, איה אה בינאטא איבערפארטאד אי
איבערפארטאד אי ח"ר אברהם קריאלא אה טירא פריינדישא איינע פין
אה איבער קונסטאד אין דינאטא, קי טירא קי אה קונסטאד אי
איז אה ח"ר יצחק אדעניקטאד איבערפארטאד אה אדעניקטאד
טווס לוס דינאטא פאנא פאנאטא איבער פאנא בי איבער-
טיראטא גראטא דינאטאטא, דינאטא די אה טיראטאטא אדעניקטאד
נאכדאך פאר לוס צווס יצחק אה ח"ר אה אדעניקטאד דינאטאטא
קי אין אה פריינדישא בי פאכאדעניקטאד קונסטאד אה נאכדאך
אדעניקטאד די אה נאכדאך פאר קונסטאדעניקטאד אין איז אה 5599.

ה'תק"ל די חשן די 5600⁹² פילי אינפירמאלדי ח"ר רפאל צבנו-
 ירדכי רב סיפריי די אנדרייפלה די זיקי בי פאכאלצה אי רוגאלדי די
 ח"ר בי פרינצאסיין פארדי קי בי דיידי איז חקטו די גט, פואיס קי
 קין אינפליאנסהס בי פירי אינטיינדי די לה נוזיר חקן חקטו איגו
 דינאטירי די חקן ציט-דין אנדי בי אינפירמאלצה לה גורס (דיז
 קאנטיינטי) גט סוציאליטיי דינטיינדי סינדי קו פרינדידי דיסיזיון
 פארטיי לה אנדרייפלה די בי פרינצאס איז גורס אל ווארדי דינאטירי
 דיז רב סיפריי חקן גט די 5600⁹³ אי פילי וויסקטיר
 די גורס לה אינפליאנסה די לה קינטידל די דיז רב ח"ר יעקב
 צהיראס פארדי גיטיר פין לה איסטי איגו אי פארדי אינטיינדי איז
 דיריג די דורכי איז חקטו די דינטיינדי אי קין קי ח"ר אצרהס וולנד
 סי אינטיינדי לה פרינצאס לה נוזיר 1500 גרוסיס חקן קונטאנטי אי
 חקטו איסטי קונטאנטי גיטיר אינדי גרינאס לה די אלוט וינטורס, אי
 1500 גרוסיס חקן דוס שטירי חיצית (פיליפס) אל אורדין דיז איס-
 פיר גיטיר איסטיס די קינטי לה נוזיר גיטיר לה וולנדיק לוגדי בי
 דיז איז גט חקן פרינטיאל דיז רב ח"ר יעקב צהיראס, פוקו
 טיינטי דיספואליס ח"ר אצרהס וולנד סי קאט קין אינדי קיגורס וואיר
 קין לה קינטי צינטי חקן דיפטי איסטי די קו צידה.

⁹² דינטיינדי דינטיינדי די אינדי קארטי די ח"ר רפאל צבנו-
 ירדכי אלה קינטידל חקן דאטי דיז 27 חשן די 5600.

⁹³ חקן אינדי קארטי אדריקאלדי דיז רב ח"ר רפאל די אט-
 דרינפלה אלה קינטידל חקן דאטי דיז 29 ונחם (א) 5600 גי-
 פואליס לוס סינטיינטי דינטיינטי יחדי סגולה אטיר צק"ק אורנדיק
 יט"א חתה ס' תשנרס חכמי אחרדי דיגו קין דינטי קון טריס צי-
 זיס קי אצירי פיר פיר חסת אי אצרהס וולנד נר"ו קי צינטי אי דיגו
 קי צינטי אי אצרהס נר"ו חקן אי בי בי נטינטי קו איגו אי קי
 גראטיס טינטי לוס טינטי קי טינטי חקן פאכאלדי קי חקן וויקטאל
 וי בי פירדיין יטן איסטיינדי קיפטיס פאכאלדי קינטי חכמי, גט דיגו
 קינטי דינטי נוזיר טינטי חקן זכרין טינטי אינדי איסטי אפירמאלדי אגו
 יעקב נר"ו קינטי צידה איז פלינטי קי טינטי קין בי ווארדי פילי קטע
 לה ווארדי די ח' אצרהס נר"ו אי דינאטירי קי קינטיס אצרהס קאט
 אי טו בי דינטי דיפואליסטי, גט דיגו קי אגאל טינטי די טינטי לו קי

אין ניין די אייר די 5601 ארייזי אה בוכגיק אין באצייני רב
די טעריה שאלתיאל יעקב מיני אומיר די נאכ פונעם ליצרום איין-
ציאלו קונו וויקינאריין פארם ריקאליז לא קופה די רבי נאיר
צעל הנס⁹⁴).

אין איל אנוי 5602 (1852) כי טראמי אין לא קונטנדאד
די אונה קיסטיין אינפארטאנטי גיקאנטי אלוס פאמק אינפארטאדוס
קי אוחאן אה טראמי די לוס קאזאליס, אי קיינדי די אלגונס אנווס
קי איהם אינפארטאדו אין לאס פאנאליס גודיאס איל אינפאליי די
קארני אי גודויה די איסמאס אציק קי וויקאצאן אינדיפאנאנטי
די לוס קאזאליס, אלגונס פארטיקולאריס קיריאן איר דיפאדיר איל
אינפאליי די לוס קי איראן אינפארטאדוס, איל רב ח"ר יעקב צהיראס
איסמאס די איהם די פירנאטירלעכ, אה קיינדי כי אינפארטאצא אין
לא סידאד אלגונס ווייז דוס קי גאנאצאן לא קונטארטיי כי אדיריסו
אל רב שוואל ישראל דאנאן די אנדרינפלא קי קונקאנטי לוס דוס
רענטוס צבנווהר"ר אי גיראן אונדי כי דיקאליי די פירנאטיר איל איין-
פאליי די לוס פאמק אינפארטאדוס פאר לוס נין ישראליתוס קון ווידיוס
נאטיראליס אי קון אינפארטאליס⁹⁵).

פאסו קי ווי דיטיראן קי נא פאלעס קאס טוקאנטי אל גודאנו קי נא
טיניאה טיקליף וגם אין דיאה העיזה פניה קי לא קיטי די איל קהל
אי לא קאליי לא צוניטה די איל נארידו וכיולא קאמאס קי סאלין לענין
גביית הכתובה, קי אנטי תבא קי צילגה קי ייה ווי קואדרי קי צונחנה
קדשם נא לא פואדיין ציטריאר כי אסה קוסית הילא, קי אנטי צייני אקי
ח' אצרהם נר"ו אי תבא קי ציטריאה בה דצרי דורש שוונס ומוצתם
והוא הלעיד רפאל (צבנווהר"ר נרדכי) נר"ו.

⁹⁴ ריזולעס די אונה קיטאנסה איסקריעה אין דאנו דיל 8
אייר די 5601

⁹⁵ אין לא ריפואליסטה די ח"ר שוואל ישראל דאנאן די אנ-
דרינפלא אין קאר והיתה להם חק עולם דיל אנוי ויתהללו כל ישרי לצ
(5602) טראמי לא שאלה איגה פאר ח"ר יעקב יום-טוב:
על ענין האוונות שזה בונה בניה וניס היותם צונחא דא או-
רוסג'וק יע"א שזוקחים אומים וון הגוים שוויאליס ויהכפרים והם
לעוטיס וגלילי עיקה ונקונח בעוריס או שאר קונחיס וויצשים אוחם

אין י"ז די ניסן די 5602 ב' פיהר חנה אקסליאקצין די
אלטערס וואלדער פיר ביינערין און קלוג און האציניטו די ליקטורע
אין אונזערע די אקטיווא איפוקה, דאגוס און אונזערע טיקטורע די
אקטיווא און אונזערע איפוקה פריער די חול העוועד (17
ניסן די 5602 אפריל די 1842).

צ"צ צ"ק צ"ר

[illegible]

צתער וזה: הרובים בוני תנאים וצורים אותם צוויים כדי שיתרכבו ונעט
ינוצטיעו אותם וכו"ו ושלמות הוא שהנוכח הוא היה חונק שהם לעו-
נים כדי לנכור אותם צדונים יקרים — זהו תורפ השאלה וכו"ו.

אם צירדלד קי אין חנה דיכזיון די לוס רכנתוס די חנ-
דריטפלה פוקי אל קוריינטי די לה ואלורה דיל אינוצטיענינמו קולנדו קי
קאלזי סיגורו קי סן אינוצטידוס דיפינדי סוס אינופלייזי אי סולו אין
קאלזו די דוינזי קי סן אינוצטירלרן פיר וידייוס נאטוראלזיס איס לו-
קי פירנטיי, ונה איקני פרוצה די לוקי לה קיכטיין קי קי לוס
פוזו סן איקני קלחרה סיגון אינדיקה אין לה ריפואיקני די
איכני שאלה.

וסונך להתינה צרכה ימי הלץ ולפנך הי' אלוהי ואלוהי
 אבותינו שתבינן את מצותי לאהיה ילידה את שונך ולעצור עבודתך
 עצודה תונה וללמוד תירקן לבינה חל וני חרעני חרעני ותרדך
 יונינו ושניתינו מנעינים ולא הקדני והשילם את קידם מוננו, ומכה
 ונחיה חיים של שלים, חיים של מיתה, חיים של צרכה, חיים של
 פרנסה מיתה, חיים של עישר יבצר לעצירתך עד זקנה ועד מיתה
 צעהי"ת ומכה לרשות וציהת ושיחתי בעגלה ימונן קריצ וכן ימי הלץ
 ונאמר חונן.

והוא זה פה חירוקלוק יע"ח ציוס י"ז לידם ניסן ומסת חיים
 וצרכה לוי"מרת יע"ל ציוס לפ"ק יתכל בדיח יצריה יקים
 הלעיר שלמה חיים צבר יעקב ירחן ס"ט אשר חשבמי —
 הלעיר חיים קאולי הלעיר וירדכי רחמים להרון הלוי הי"ו —
 הלעיר וירדכי גרמסילני יוסף חלקלני יאושע צ' שוואל
 הלוי להרון נקיס ציוס הי"י הלעיר ק' לין סינו — להרון
 אלחליל הלעיר שלמה פינמי חיים רחמים ירחן ק' גן —
 דוד צ' ושה גרמסילני הלעיר ירחן רחמים — אברהם צ' ונחיה.
 חיל חניי 5603 (1843) ורחקן חן אקונטיקוניינמו מריקטי
 חסטה איסטונקיס בן קוניסילי חן זה איסטוריה די לה קיוונדלד
 ישראלית די ריסלוק חן לוס פרימיריס דילס די חשרי חן גדינו
 צנליון צבונסר"ר שם גיפ היינלינארני די צידן חן איסטאצילידו חן
 לה קיצדלד די וינלי מיינוס, פילי אקאסינלדו פיר חונס ואלל חוי-
 דוריס קי בן סי פודירקן דיסקיזרית, חיל אינעריגו סו חלונה דיאה
 די כפור חן פילי אינעירדדי לה בלי וימנה.

חן גיפ די אחר חיל וימנו חניי, רוסלוק ריקיצינו לה צ'ייעס
 די חן סאציני רב ושה צ' גצריאל חיונצילדו די לה קיוונדלד די
 ירושלים, ריסטה די חיל חן פסק-דין (ריזולוקיון) קוצרי חונה קיס-
 עיון די דיפירינסילאס אינערי אקסיקלדוס קי איסקריצינו חיל אולעינו
 מירקיו חיל ויז די אדר.

חן ציוי פריפוקיר (חבס) קי איקספלאטאציה חונה איסקי-
 חילה (תלמוד תורה) פיר סו פריפיו קיאינמו קיגן חיל חוי די חיס-
 טונקיס ח"ר שוואל בלי איסטאצילדי די וינלוק חניי חן לה
 קיצדלד, דיפולאס די חונה אינפירמנדלד די חלגונס חניי ווריו אל
 מריקיר דיאה די חיל חונעד די פקת חן ויז די חצ די 5604 (1844)
 חן אקונטיקוניינמו מריקטי מוצו לוגלד קי חוי ציוס חן ריטולחניינמו

די לים גענוגס באדערס די לים גענוגס, אירע ליל 20 די אל
קאדע און גענוג די גענוג די גענוג גענוג די גענוג פאסט
לע קאדע די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג קאדע
גערע די גענוג באדערס גענוג די גענוג די גענוג די גענוג
און קאדע די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג קאדע
גענוג די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג קאדע
גערע די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג קאדע
די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג קאדע
פאסט די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג קאדע
פאסט די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג קאדע
די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג די גענוג קאדע

ח'ן ח'ל צ'יראני די 1845 זאס אינצידענץ די רוקבוק די-
 קיציירן ח'ל ח'יראן די אפונטארקן פארע ריסיציר לה צ'יטע די
 סילעל ענדל וילד קי אל ח'קונפנו די סי פארדי ח'קפרייני
 ח'ל ח'ירא די קונסיס סיס פרינציפאל, סי ח'ונקילע נאנצין ח'ל
 ח'ירא די לוס פרינסיפס די צלאחילע גיורני ציפסקן, די (וולדאצילע
 איכאל סעידעל ח' די סידעלע ח'קפארדי קארלג'יניצ'ע, לוס ח'-
 פרינציפאלס ח'יראן די לוס וואס אינפארמירן ח' קוסטנוס, קונטל
 קי קול ח'ל פרינסיפי סעידעל די (וולדאצילע טיט וואס די צינני ח'
 סינקן ויל דיקאדס (30,000 פראקאס) די גאנציק ⁹⁶) פארע איסעל
 אינפרינציפאל, ח'ל דיאל די 20 ווארן קי פאר ח'קל ח'ני ח'ל סי-
 נאדל דיאל די שניט, קונטל וילד ח'קונפארדי די גראנדי
 צינד (נאנדל ח' וניי קיני דירלן לוס גידייק איסענסיס) ח'ני
 סי אינפרינציפאל ח'ל קינדל ח'קפארדי די טינד לה פופלאסיין, לוס
 גידייק ח'ן ציפליי די פייסעל גריפארדי טיינעל ח'ל קאציקירע
 לוס ח'נינסיפארדי ח'ל רב ח'ר יסקב יוס-טוב ח' ח'ל ח'ן ח'ר
 ח'רהס וואלד ח' לוס פרינציפ די לה סינאגוגה ח'ן פירנע די צאל-
 דיראס איסענסי לוס ח'ליצ'יק די זאס ח'קקאילאס איסענאצאן פאררדוס

169. 𐎱𐎠𐎼𐎿 Provinces Roumaines M. A. Ubicini ⁹⁶

קיצי'ו איז פאסאזי' דאז סולטאן, קאנאו איז קיציראטו קי' אינופיסו
 אה הקירקאר לוס אינצ'ים אי פינעם (קיר) קאנעארן אונז קאנ-
 טיקה קינופאליכט פארה לא קירקאנעטאנכיה אין אינצ'ו אי פי-
 נאלאנטי אין מירקו די לא קאנעט אלגייטס צירסיס קי' קונקירצארן:
 „וונס אי' את יראוי, את הנחלים לחקדו... אל נרא עלילס!
 אל גואלי, שנו ת גילי, אלזי אלזי בלי אלזי בלי... העיר, יעיר
 שנו לונלכטו אדונט שנון עזדו ויגלי' אי אל וווינטי קי' איז קול-
 טאן קי' דיטוי דינאטרי דאז גרופו די לוס גודייס, איז וואנטיצו טון
 ח"ר אצרהס וואנד קין גח אלעס דישי לא צינדקייטן די הנותן תש-
 ועס לונלכיס אלז קאנעט דיכפידייטן טון לוס אינצ'וס אי פונציקו
 אי'ן קור.

קאנאו איז סולטאן קי' דיטירו אה קי' קונאק דיסיציו אין
 פרינצירו לא צייטס די לאק אינצ'ידאדס, דיכפאליס לוס קאפוס קפרי-
 טואליס אי די לאק קווינצידאדס לי פיאורן פרינצינאדוס פור איז
 ציזיר דיטיר פאסה, אין קירשאל פאלאציראס דינאנאצא פור אינצ'יר-
 וניס דאז ציזיר דאז אינצ'ידאד די קאדס קווינצידאד אי קוס ווינצקטיריס
 אל קיגונדו דיאה איז דיכפידציזיר אלז אינצ'וס אין דיכפידקייטן
 די דינצ'ייטן אי סינצקייטן אה אינצ' פייס די 5 גרושים (1 פראנק)
 אי ווינצקטיריס קי' איז ווידיקו קי' לי אקווינאנצא דוקטור שפילצירג
 (ישראליה אינצ'ידאד די ויקונצקטירג אין לא וואנצ'יאה) צאקסינאצא
 לאק קריאטוראס קי' לי פרינצינאצאן אי דאצא אה קאדס אונז אה אינצ' פיי-
 קה די 2 גרושים (40 סאנטיניס), סולטאן ויג'ד איסטויטו אין
 ווסג'וק 4 דיאס אי דיכפאליס פארטייט אה קונקטאנטיטופלא דינאנאו
 לא וואס צואינא אינצ'ידאדס אין לא קאפיעאלא די לא פרינצינאס
 דאנצ'יאה.

אין 5606 (1846) אין דאדיצו אונזינא איז דאז די אין
 כתר די פלאנא פארה איז ספר תורה קי' איז אונז לא פוסקייטן די
 לא קינאגנא גיקה ק"ק גירון, איז יי"צ לא אינצ'קדיפסיין סיגיינטי
 ונתנה לק"ק אורינג'וק שנת תר"ו, דינאס די טודאס אפארינאקיאס
 פואי אהרן צ' שוואל איז דינאדור די אינצ'י אונזיקטו סאנאו.

XIII.

קונטינאסירן דיל רבינתו די ח"ר יעקב

יום-טוב (1846-1850).

אין איל אריי 5607 אינפאסטן אין לה קונטינאל אל-
גוטס ווינאיינטיק די דיסקאנטיק קינדעס איל רב ח"ר יעקב
באריאס קי אירע ליבס די דיסקאנטיק אלס ווינקעריס די לה קי-
ווינאדאל אי די דיבאל קונטינטיק אלס ווינאדאל, אלגוטס פולאירן
מאן ליבס קי קינדאן ווינא אלגאדאל און טאליצו רב, איל אפטי-
מאדע קי איל רב קיפירינד די אנדרינאפלה פאלס פור לה קינדאל
איל קי דיין מודה לה פינה פאלס אפאליגאל לוס איסקפיריטוס רינדל-
מאדע, אי פאלס קי נון קי רינדל איקמאל קינאל דיין אין וואט
די ח"ר יעקב לוס אקטוס קי ריפאדאקטיוק דינדאלס דיל טיקקטו
איל פרינטיק אקטו אפירינדאל פור איל רב ח"ר רפאל יוסף בכונו-
ה"ר נאדכי דיין קי קינפאדע אלס און אקטו קי טייני און וואט
ח"ר יעקב אפירינדאל די ח"ר נאסע דאון די אנדרינאפלה איק קונאפי-
טינטי פאלס דאל אקטוס די דינדאקוס (גטין) לוס קיאלוס קון אל-
לאדלס אי ליגאלס⁽⁹⁷⁾.

⁽⁹⁷⁾ צע"ה

אנכי גדרך טיני ה' לציא פה אורולוק יע"ח צבנה זאת שנה

איל כיגונדו חקני דיי קי אן איל כייננפי קי איסננצו אן
 לה קיצדאל היקניסקיו לה קאפאסיאלד די ח"ר יעקב חי קיינדו די
 וונגוס חניינס חוקופה איל פיסני רצינחל, מן חיס ליסניסאלדו
 נינגון רב די ציניר קינקידיאלד חי ציסקאלד די חיקיפאלד חיקני פוסני
 פואיסי איל, ויננני וואס אינכטריינדו קי ח"ר יעקב. ⁽⁹⁸⁾

התר"ז לילירה, וזה הראני ידידני ושלל היכס השלם והכולל סני בקדש
 כונה"ר יעקב צ' אברהם יום-ט"ז נר"ו פיתקה בתוצה ויד ידידני
 ושלל הרב הנוצק כונה"ר ושה ראון נר"ו ויננני וחתיונתו כי על ידי
 סמנדון גני אחד לתת צהיית כאן ח"ר ושה ראון נר"ו בדק יפה יפה ותסי
 ליה אתנקניה של ושלל ח"ר יעקב נר"ו המ"ל כי ראוי והגון לקנוק
 עליו בכל וילי דמק, יאירי ראיתי ויאן גברא רבא וקסיד עליו וקנוק
 שתי ידי עליו ונכיר חני חת ושלל ח"ר ושה ראון נר"ו כי רב
 ונוצק הוא ירני כוניתו ציסקאלד ביר"א, כי זה שניש רבות ושלל ח"ר
 ושה נר"ו המ"ל לא ו וציתי וחתיונתי כוננני צרוג הענינים ודיני
 ונוונות ואיקור והיתר הצאים לפני הוא צקי צהס בכל כל וצכן
 גם חנכי קנוק לצי לכל אשר עשה ושלל ח"ר ושה ראון נר"ו
 ולנוכת צחותיו חתיונתי צחתינות ידי צייס ח"ר קיין התר"ז צאירונק
 יעל וקיס יוסף רפאל צבויהס"ר וידכני ק"ט.

כאשר ופירש ילא צכת צגשתון אשר ציד ושלל ח"ר יעקב
 צ' אברהם יום ט"ז נר"ו וכתיונת וחתיונת יד ושלל הרב ח"ר ושה
 ראון נר"ו ודי צזה וקיס שנית.

⁽⁹⁸⁾ צע"ה

הודעתי ה"ן בתיצ כאן שצבנה הזאת שנת התר"ז לילירה
 הקרה ה' לצוא פה העירה אירונק יע"א, וכאן ונלחתי את קאהצה
 נפסי הלא הוא היכס השלם והכולל סני בקדש כונה"ר יעקב צ' אברהם
 יום ט"ז נר"ו וככל יוני היותי פה לא וזה ידו וחתיונתי צו
 קהוא וושלם צונעשין צתורה וצונלות ה' ויש לאל ידו להצין ולהורות
 ולהצדיל צין מנאל לטהור וביולא צדיני איקור והיתר ועוד נוספ ראיתי
 כתוצ וכתיונת ו תיונת יד ידידני ושלל הרב הנוצק כונה"ר ושה
 ראון נר"ו אשר קנוק ידי עליו שראוי והגון לקדר געין ווני כוניהו
 וורה אשר לונד חתי עוני וראוי והגון לקנוק את אחרים כי על כל
 אלה הוחיל כי זה שנים עונד וונשונס צעיר הזאת להורות להס הן

[illegible]

עדותי זאת עדות ה' נאמנה להגיד כי ישר ושפת חנות תבון,
לחדי חוסן קי ציני יי פארה יירני חס שונלה יע"ה, פארה ייר חס
לורובק'ע יע"ה קי עופארה חס ונעלה הגציר ק"ר ישראל רחמי
הי"ו נייחדי לורובק'ע יע"ה חס עופי לה גראסיא חס חוס חוס חס
גוסמו חס קונגידארני חס קו קאה פור יירניס ג'ונמו חס לורובק'ע,
מלונצין גוסקו די ניי קי לי נירארה חוס כפר תורה קי קי עופארה
חוס שונלה יע"ה חס חוס קי קירביארה קיינדי לו איארה נירקאר, חס
ציינדולו יי לי דיסי קי לו עיני קי גוסקיה קי ייה חוס נויי צואינו,
חס חוס לו נירקו חס ניי לו אינערדיגו חס ניי פור עראיירלו חס קו
קיבדלד חוס ג'ונמו, אינעמאנעו טי עינגו נינגונה אינפארמאקיינ חס קאציר

צוילי דדרשא והן צוילי דליקורא והחזיק צה לפי וזה שרשום בזכרונ
דכל כי הלי וולתא שהחזיק להורות חן שום חכם יכול לצוא ש
צוקוט חזקתו ולהורות אפילו אם יהיה הצא שם גדול צחכונה יותר
והחכם הנולד צעיר, והוא ונתפוצת הריצ"ש ז"ל והצאים אחריו החזיקו
צונעו בקצרא הזאת וכן אם חן נמי זאת וולתא להחזיק ציד וועלת
הח"ר יעקב נר"ו הנ"ל ששום תלמיד חכם לא יכול לצוא צגגולו להצין
ולהורות אפילו אם יהיה גדול ונמו ככל האומר ולנען תהיה ציד
וועלת הח"ר יעקב נר"ו לעדה ולחזקה וועליה, התנתי שמי ציום ב"ד
לחדש קיון שנת התר"ז צאורו"ק יעל וקיס, יוסף רפאל צכנוהר"ר
וורדכי ס"ט.

פּורקי ראזן טונט דינע ספר תורה אי קי דאזענס עירנה קן לוס
 יחידים די סו קינדלעך, אונזר קי אין ציניינדו אין גונט פור איל קא-
 נייט פאסן אלע די באקאנטע צייכענע קי סו טיפא וויי קיסטו די זאס
 פֿונטלעך אי דיפידייט קי לי טיינן אלע פארטייטע די יחידים אי
 טונט דינע ספר תורה פיר אפארטעלעך דיל קהל, אי קן טיט פור סו
 צולין קיראסן לי איבערזעה פארטיינדע פיר קיטע קי אקירקאנדע
 אין לא קינדלעך קאנטיינדע קי סו ערשט ספר תורה, פור קיגורו קי
 צאן לא צושקאר די אפאלאגאנדע אי נון דיפארטעלע קי סו אפארטעלע די
 לא קהל, ווע טודאס זאס איבערזעה קי סו טיטעלעך פור אונט פאל-
 סיפיקאסיין פֿיאירן אין צאלעס, איל רע אטער די איבער קיטע-
 פֿיקאטע קונטע קן טיטע זאס דיפידייט, קי לוס אדעניסטרעטוריס
 נון קיטירן דאר קאטיספֿאקסיין אין טיטע וואנער, אינאיינס איראן
 אין קיטעס די ה דאנע זאס טיטע פֿינאסיפאלע אהרן צו טונאל
 אהרן צו וועט, אי ווייט צו וואר, איבער קי פֿאקאטע ווא די פורים,
 איבערזעהס ישראל דאזענס ווייטע איל ספר תורה אין סו קאזע אי
 איזו איל לא אוראסיין אינא קי דיקאירן טיטע זאס דיסקונטיינעס
 איבער פורים לא פאק, אין אונזר ריקו טיטעלע יוסף ארדיטע אל
 קומל לי אירירן אינא אפֿינעס אין לא סינאגוגה קי אונטע לא
 איבער גרופע די דיסקונטיינעס, אירירן פֿינאסיינעס איל אדעני-
 טיטע אסיין קונטעלע קי לוס פֿינאסיינעס די פֿינאטע אונט קיגונדע
 סינאגוגה לא סוס גאטעס אין פֿינאסיינעס קי נון קי צאן אפארטעלע
 די לא קונטעלע, ווע אי איבער פֿינאסיינעס נון פֿינאטע אונטעלע, די
 ריטע אסיגורע איל אקטע די איבער איבערטייט, ווי קונט אונט אי
 אינאפארטיאל קונטעלע קי איל זוקאל די לא סינאגוגה איל וויי
 גֿיקו פֿארה פֿודיר קונטיינע טודעס זאס יחידים, קי אין טודעס זאס
 קאצזעס איל ווייטעס די אונט קיגונדע קאזע די אוראסיין קי אי
 סינעיר אי וואגראדי סו איבערזינאסיין נון ריטעס לא איר אונטעלע זאס
 אדעניסטרעטוריס לא אקירדאר איבער דינאטע עאן גֿיטעס, פֿור
 טודע אינאטעלע אילעס בליז אוקאזינאטע קיט ילחק אייט עמיאל
 איסקריצייט איבער דיפידייט איבערזינאטע אל 25 ניסן די 5609,
 אין קונטיינאטע די איבער קי פֿינאטע פֿינאטע אונט אין לא קאזע
 דיל קי ישראל יחאס אונט יטעס אינא קי דיקאירן ווא טיטע
 לא איר לא איראסיין, קן טודע איבער, און אונט וואס טאדע די-
 ציניינדע קיטע איבער דיפידייט קי פֿינאטע פֿאראלזאר זאס איבער-
 איראסן די לא קונטעלע אי איל צולין אונטעלע די לא סינאגוגה איל

קראלע אנהאלט זאכעס אינעמיטלעכע, ישראל רחמים אי קוק פאר-
 שידוך'ס זיכענדי אום סטאנציע אינפריינטלעדי און קער אי זאס
 פאמילע, אז איבער דיקאציען טיט זינער אונטע אינעמאלע די
 טודעס זיס איינעצייט די זע קינענעלע, אי דעפוינס די איקטאר אין
 און קינען קינדע איינען אי פירענען איבערעסעס:

[illegible]

הסבונט נהסבונט גוי"י קי אין דאנדי רשית לחיה יחיד די וואלסקטרו
כולל פור פונד ק"ת קיאה אין לה ישיבה, קיאה צבוס וקוס שיהיה
קיגון דיגו אריצה קי לי מייני קי ויטיר זאן ויגבל, אין ציטינדו איל
זאן הקליב קי לי דארינעס אים נחויב צי צפרק די דארנעלדו איל
ק"ת אה פונדלדו אין איל היכל הקדש די איל ק"ק, והסבונטנו זאת
נעשית ונגורה צבב תקפ יצבל חזיקי דרצן צאופן האושיב לפו"ד
וכתחו"ל שלח לנטיית ונונה יאן ושוואל, לא צבלה ולא צוקלתה ולא
צבוס דצי הכתוב זה, יכלא לטען כגדה לא טענת אסונכתא ולא
טענת קי"ל ולא שום ויין טענה שטיילס, וחס גוי"י חיה יחיד וכו'.
ללות נחנה קדשנו ישור על הסבונטנו וי צאחה דצי והסבונטנו לונעלה,
וולצד דעצריין ונתקרי ונת"ס דרצן בריך עליו וילא ילא וכלל ישראל,
ופתו פת כותים וייני יין נקד, ועליו נאמר שמו נחית לעולם ועד, זאת
ועוד שנתחיצנו צחויב גוי"י לעשות צי ונשפטי נקמות בכל הצא ווי-
דינו צין צדיני ישראל, צין צערכות של גוים, וכל העקיים הסבונטנו
ו צורק נופי עליון צנרכת עד גלי די, וגם צורק יהיה צעוסר וכצור
צצנים וצני צנים דשנים ורעננים יצחק יוים ושנים כיר"א והוא פת
ונונה קדשנו טי"ת תהלה אירוקצוק ילא צקדי וגם הקונותי את גרית
אתם ציום בא תצרכו את צני ישראל להדש טנת שנת י"י יצקד את
עונו צשלוס (ויירקוליס 29 דיקומברי 1859 9 יאנואר 1850).
איכטי דוקוינטי איסקריטי פיר ח"ר יעקב צי אגרהס יום-
טוב רב די לה קיצדאד איקטת אפירנאלדו די 181 יידיס אי איקטת
קאנקסייונאלדו די רב קופירייר די אונדיר יכוס פלס ח"ר ונסס
צמוהר"ר רפאל.

אין עי" די חשן 5611 (איקטינצדי 1850) איל רב קופירייר
די אנדרינפלה ח"ר נוסנאל"י (נושה צמוהר"ר רפאל) אין סו טורנו
פאקטוראל ציזטי לה קיצדאד די וקליק אונדי לי חזירקן אין די-
קיטו עיי קאלוריו, איל פאסו 8 דאס אין לה קאה די רפאל גרשן
הלוי קי איה אין אקיל טיינפי אונד די לוס אדמיניסטראטורים.

XIV.

פונדאסיין דיר ק'ק גירון אי לאם קאב'זאם

(1852-1853).

אפינאס קי פאסארן אלגונס נייעס אין דיפוז, קי לה טראנקילי-
דאד קי אינפייט די טאליצו לה טרוצלחר, איסטא ציט איז דיפוז פואי ווי-
באחר די דירינטי די לה אדוניסקטראסיין קונטאלה ניזונה, אונט די לוס
אונזיס אהרן צי שניאל קינסידו וואס צולגארנינטי קון איז טונצרי די
האלי אהרן קי די ריטני איה צאקטלנטי די ריקו אי אינפלווינטי, אל
אינאנפלו די סו פאדרי שניאל צבר אבר קי 46 אגיוס וואס אגייס
אין קליינדו דיפירמאר לה קונטידאר פואי קאצא די טראייר לה וואס
טיינצלי אנהאחלה, אין סו איספיריטו די דיפירמאדור קיזו אינטנו-
דוקיר אין טאליצו ויגלאנינטי אין לה אדוניסקטראסיין די לה סינאגוגה,
אסיגראן קי אינא די לאס צאזאס די סו דיפונא פרויקטאדה איה
קי סו צינדא איז זכות ספר תורה או איז דיריגו די דיסאר אור לה
עליה אי ייחואר לה "ספר" קיאלונקי יחיד פואיסי, איסטו איה
אין קונטראדיקסיין קון לוס אמוס צייזוס איסטאצילידוס דזדי לה
פונדאסיין די לה קונטידאר דיזצאדה איסטא ניסיין איקסקלו-
זיצאנינטי אל גבאי קי לה איגויקאצא די אינא וואריה ארגיטראריה,
אינאלידיס איקספליקאצא איסטו אדוניסקטראדור קי לוס טיינאפוס
טרוקארן אי קי קאדה אונט טייני ראון די אקוציר אלה וילדאדורה
דיז "ספר" אי די דיסאר ייחואר אמוס קי טאליצו לי פלאזי, איסטא

[illegible]

ביינזשיידלעך אז איז איינע דאזיקע דאזיקע אדאמאטאן קאמאנאליטעט איז
 פאראן אין 11 טאגן די 1861 (אדער 12/24 אוקטאבער 1862) אין
 ניו-יארק די איינציגע אדאמאטאן איז פאר אונדזער פאר (ניו-יארק
 די 11 פארשידענע קאמאנאליטעט איז איינע פאר פאר פאר פאר פאר
 ניו-יארק. אז איז אדאמאטאן איז איינע פאר פאר פאר פאר פאר פאר
 איינציג.

חיל הקני חי הכבדה חילי זה חכמי חפיקני פילי חס-
 קרני פיר חיר חציה חלוד יין חי דין די זה קונסילד קי ריקני
 חונסחסיחל חין חס חייסוס די זה דיקנידילה, חכמי חס
 חס חיקסני

„צִיּוֹן מִיּוֹצֵא, צִמְחָה הָאֵל יִתְצַדֵּק. נַחֲנוּ יִסִּידֵי כוֹלָלוֹת עִיר
אֵירוֹקֵלֵיק יִשְׂרָאֵל הַצְּלִים עַל הַקְּתוֹם לְעוֹמֵה, דְּאֶנּוֹק אֵל קִאֲצִיר אֵיךְ
נִתְּשַׁבְּנוּ יַחַד זָקֵנוּ וְנִינּוֹי וְנִינּוֹי וְנִינּוֹי קְגוּלָּה כָּלֵם בְּאֶחָד צִלָּב אֶחָד
יִצְנַפֵּשׁ חֶפְלָה, וְעַל רִאשֵׁינוּ כֵּאֵן נִנְלָא וּבֵאֵן הִיא נִעֲלָת הַתְּפִלָּה הַרְבֵּה
הַנִּינּוֹת וְנִינּוֹת בְּצִדֵּק כְּנִינּוֹת יִקְרִי אֲשֶׁרֶהוּק גִּירוֹן נִרְיָו וְנִרְיָו צִלְתֵּרִים
וְנִינּוֹ וְנִינּוֹ צִי־רֵחַל אֲנִדְרִיחֶשׁוּלֵי יִשְׂרָאֵל, וְהַקְּבִנּוֹ יַחַד צִהֲבִנּוֹה גִנְיָו
וְצִהֲבִנּוֹ וְאֶחֱיָה גִשְׁלִים וְרִינּוֹת צִהֲפֵן לִפְיָד וְכִתְחִינּוֹ:

יחשון זבל, פיר איר דאס קהלית, אי אפארטאמאנט פון יחי-
דיג די קהלית קהל פיר די קינדער אי קינדער פון איר קהל
בפי פון פונקט אי קינדער פונקט פון איר.

פריינד אים, קי קאדע קעגנ די גוויינלעכע אה סאק
ווערען אים.

סיגורו חים, קי קלדה קהלל קי אינערלדה חים די קי קהלל.
 מרוקיר חים, גלסטיק קי חלרלן חין חיל כולל תנודים כסדרן
 וווקפין, דהיינו מוגדים ושנים ושלוחים, וחימי דפסחא, ועלם לענייט,
 והלגשט להשני (הלמודים של בית ישיבה) וכדומה, מיינן קי קיר כפי
 ערך די לחס קינאנלדאס חס פורספין.

קווארטיינע אים, דיקפאזאק די איסקעי אכטן קי ריזירקין
קאדה קהלה אסיגון זיך פארשקירט די דיריג.

סינקיטו איז, די הויז וואס איז פארטייניג פלאנצט איז
 ספר-תורה איז ריכטיג די קוואל קי איזו אין איז ק"ק, סיגון דיגו אין
 וועקט בית-דין קי דיין וועלט הרב העליון לונעלע נר"ו.

סי' צ"ח. הנה פאגאר די'ז כוללות.

קיינטי אים, איינציגס (רייזינדוס) קי אַררן אין אים בולל,
היינט גאנצט די קארט קי טייט קי פאגאר אינפריינדי אלס דוק
טויטס קים קינאנאדאס, יאגאר ייט קי טייטן קי איספארטיי קי-
גון פורקייין די לים יחידים לפי קינאנאדא קליט.

אויט אים, קינאנאדא דיל ס"י חבס ייט יעקב נר"ו קי
טייט קי פאגאר אה פורקייין די קינאנאדאס.

טויט אים, אמיאדא דיל ס"י רב די אינדייט נר"ו קי טייט
קי פאגאר דיל בולל סיגין פורקייין קינק טייט קי נאנאדא דוק אה-
רוגים עס ווייט, איט פאר קאה קהלה.

דויט אים, קי מידאס לאס הצרית קדושת יט"א קי איי
אין וואיסקטרי בולל, דייט אהצרת גויילית חקדים, ורחילה, וזיקור
חולים, טייטן קי סיר קינאפרי אין אונס יחד בולל וצאחדות וצאחזה
אחת באים אחד חברים לא יתפרדי בי"רא.

אויט אים, קי לים ס"י ווייטס דיל בולל קינאפרי טייטן
קי סיר קייט ווייטס, דייט די לא קהלה קי קיראן וואס וואגוס
יחידים קי טייטן קי אגאר קינק ווייטס, אי דילה קהלה קינאדא
דוק וואונטס.

דויט אים, די נדבית די ס"י רבניט שלויטס הצחים וקריט
חולות, צין נארצט חרלית תיב"צא, יצין וירולא לארץ קי לי טייט
קי דאר קו נדנא סיגין תקנא אינאדא נפנקס של בולל, וגם קאה
שליח ושלוח קי טייט ייט אלה קהלה די קי צעל חגית.

טייט אים, קי החיט וויטל עליט לכל יחיד קגולה די מידאס
דוק קהלית די אפירעאר וולית די חבית אינאדא חסיגון דיגלה די
וואיסקטרי בולל, אי דייט די ריסיצירלי אים צעל חגית קי קירא קו
קירא צלי שים קירוב ירחיט בולל.

קאטיריט אים, קי קאה יחיד ויחיד קי אפירעאר אין קו
קהלה נון קי פיאדי ייט אל חוטר קהל, חוטר קי פין אין חגיט
טייט לא ליסינסיה די ייטקי חגדי קי קירי קין קי אים דייט די
לא קינאנאדא פאגא אינפריינדי די אין חגיט חגדי קי אפירעאר, אלה
חורה דיקפואים ס"י צה אלה חוטר קהלה קון קי פאגאר גס בן
אלה קהלה קי קי ייט, אי קי דיקפואים די אין חגיט חוטר קי-
דירא ייטקי אה חוטר קהלה קאלי קי פאגא קינקו אינאדאס די קי-
נאנאדאס די לא קהלה קי סאליי.

אי וויס דיקלארירט גאט בן קי פֿין אה און אריי קי ווי-
טויס פֿינא קי טייט לא לוינסקיאה די יירקי אלה קהלה קי קיריה,
אך צוהת קי און טודאס דאס קהלות היי בן פולדי ריזיר ריזו די
קהלה קי אינטיריסקה אלה אינר, אינר קי ריזוס די קוקטיניר לא קהלה
בונטה דרך ארץ אי קיזה טיקאנטי אל גודמא.

צו"ה בל האבר נעשה ונגמר צהכנוות כלל בהכנוות הנ-
הוגות וטויות ויגות יחשט בן בן צאופן הוועיל לפו"ד
ובת"ל, יחשט וזה תהיה עד כי יצא שילה וימי עוד לכלי, וייעצו
טלויני ועל האיס חריוני לקיים כל הכתוב לוועלה, צלי פיוות ווי-
גרעת כלל, חתוני שויתני וצלי שניכל לעטון עוד שלא חתוננו ולא
נשצטני אי שים וין טענה אחרת שצטולס, וע"ד אונת ויליז וכ"ו
יהי שלום בחילנו ושלום צארוניטיני, וה' ישפוט שלום צינינו צצרכה
הנשילשת צתירה, ואיש על וקינו יצא צבלים כיר"א ציום איד עשר
לח חסון שנת החד"ג צא סינן כי על אורות מליך וקיים (סייגין 81
פֿירנאס קי טונארין פארטי און איקטא אלוטא).

איכטי אקט די 1852 טייט גראנדי אינופורטאנסה און לא
איכטיאיה די לא קווינידאד גידיאה די רוקנאק, איז נוס פריינטא
איז איכטיאדי די לא קווינידאד די איכטינסקס קאלידה די לא קלאסי-
פיקאסיין די קווינידאד ליקה אי טיירנה פארה ויטידסי און לוס
ראנגוס די לאס גראנדיס קווינידאדיס דיל אריינטי, איז נוס און
ציי איז דאן גינדהל די טודוס לוס וייונגרוס די קאנינאר צירסו
איז פריגריקן, איז נוס ריקידה קי ואלגראדו לוס פוקוס אי פלא-
קוס וידיק קי טיניאה אציון 3 סיכיינאס: חגרת ריגלה (פונדאדה און
1824) חגרת גיילית רבדים, אי חגרת צקור חולים, און טידו איכטי
אוס די קונסטאנאר קי לא קווינידאד בן טיניאה און תלמוד תורה
קינערהל, לוס אינצוס איראן קינדינאדיס אה פריקאנאר לוס "וייל-
דאריס, אינדינינידוס פיר וויכטינס פריצאדוס די אינדי קא-
ציון לוס אינצוס קון אינה קיטסינסקיאה וויי פלאקה אי ליניטאדה.

אקי כי אקאצה לא איכטיאיה די לא סיגודה איפוקה די
לא קווינידאד דידו כי פונדאנוניטני אי כי אינפֿלוריקימיינטו אקטא
לא פֿינדאסיין די לא קהלה גיראן, און און סיגודו צונוגין קי ווי
פופאוו די איכקריציר וואס טאדדי צירעניס לא סיגואינע דיל

דיזעילופאליינטו חזן לה ציאה דיל פרוגריקו לי חיל רולו אינו-
פירטאנטי קי לי פואי דזירבאדי לה גיגאר חזן לה קינטורה לי חיל-
טוריה דיל גידאליסאני חוניצירבאל ון בי קיאלידהד די חונס די
לאס וואס אינפירטאנטיס קינטידאדיס דיל איריינטי. ⁽⁹⁹⁾

⁽⁹⁹⁾ איצקירצאסקיין. חזן דזעאלניי חוניטירי חזן חיל ציקסנו
די חיקטס איקטוריהס, חזן חיל חניי 1822 חזן פיצרי גודני די
אנדריטופלה איקטאזילידו חזן דיקליק יאנאדו יסידס אהרן ון צסט
וואלנדו חזן חזן חזן די צירקס, אינדי בי קינטייין חזן חיל די
חונס קארוסס, פואי אקאדדי די בי קינטייין די חיקטי חיל
פאסס לו אינזילי להס צלאחיהס, לי ינדוסקי חזן וידני דיל חונציירטו
די גורצו לה ציקאריסט, בי לי אינטיארן לוס פייס, חזן צוקאריסט
לוס גודניק לו ויטייין חזן חיל איקטיאל חונדי לי אטייין חונ-
פוטאסקיין די לוס דיק פייס, ויה איקטאנדי וויי פלאקו וון פודו
קוצריגציר לי וידני די לאס קינטיקונסילאס די לה אופיראסקיין, לה
קוונטידאד ישראליס די צוקאריסט לי אינטיירי לה סוס גאקטיס חזן
חיל קינטיארניי גודני די חיקטס קינדאד, חיקטי חיל פואי ראפור-
טאדו אל בית-דין די אנדריטופלה פיר חזן קינטידאדיס וידני כלפון
אל 7 סקלו 5585 (אזיר יסקב, פארטי אבן העזר ס' 21).

שלמה א. רוזאניס.

איסטריאה די גל קומנדאד

ישראלית די חסנוק.

נומא א חוקמ"טום

— די —

פרימר בולומן.

מיראדע דימיראדיב'ה סובירי לה

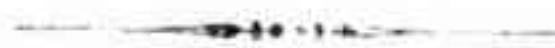
פרימירע קימנידאד

אאונקי לוס דיקימינטוס אי מאגאדירוס די איסטע פרימירע איפוקה סין
רארוכ, דאמוס אקן אונד בייאדע מאס או מיטוס דימאליאדע סובירי
לה אורגאניזאציען די לה פרימירע קימנידאד ייטאליע די
רוסגיק פארע פודיר פירמאר אונד אידיאע מאס
אינזאקטע אי קימפלידע די לה איסטיריא
די טאסטרוס אנטיפאסאדוס.

— — — — —

א) איל רבנתו די אנדרינופלה.

סיגן רעפריטירעס אין איל קאפיטולו III, אין איל אטיי 1801
לה קימנידאד די דיפליק סי סיגניי אל גראנדי רבנתו די אנדרי-
נופלה סיגן אירע איל אטיי אין טידע לה טורקיא די איצרופע, די-
טראס די טודע פרינציפלידאד איל דיטיי די קימנידאד אלס קינ-
נידאדיס גודיאס סי בי דיטי אל רע די אנדרינופלה אין טייגוס די
סולטאן וויראד | קולאדו איסטע סינאדא אירע לה קאפיטאלע די איו-
פיריי אומאנטי, אים דיגריטאלע קי לוס איסקריטוס רעניקוס די

[illegible]

איבער וואס זי יאך פילי איז פונדאדור די זא פאמיליא
בבאנדל'ע, איז זי וואס בבאנדל'ע וואס זי איבער די פארטי
די זא קונדל'ע די וואס פאר 1801 פילי
זי די וואס

ה"ר אברהם דאבין — יוסף דעת אנדרייפלה 1888 פון 5.

ב) ביראט דיל סולטאן עבדול-מיג'יד.

מיטגאנגי דער יום ד' רפאל ב'טשרייר סדרה פיר רבניס-פירייער.

זה זע קיגוליעט די ניי ציטערונג אצינענייטע אלז טרונו גלו-
רייזע די שוועלן, אי ציטעו איז איז די ניי גוצירטע אינפיריאל,
אוי קיגון איז קיאל טיזע לזע צירלעך אי דיקפוזיקייט (חוקים)
דיצין קיר ריטענדעס, איז חכם נישט, ³) זע גלוריע די לזע פרינקי-
פיק די זע נאקייט גודיעה קי בו פין (דיז חכם) קי אקאצי אין
צווייט אי קי איז חכם די לזע גלוריע די איבעלענדע אי די
בוס אינערטעס, דיעלענדע קון הון פיקקיר, זה קי איז צירלע אי-
פיריאל קי בי טופה אין פודיר די רפאל, איז איבעלענדע גלוריע
די זע נאקייט גודיעה, אי קי איז חכם די לגדירטע אי די בוס
אינערטעס אי דיפידיענדע זיז חכמליק די קינעטעטעטע, זי קילה
ריטענדע, לזע ריזיקטעס צייענדע קינד אינעלענדעס, פֿווי קונ-
טעלענדע אי אינעלענדע קי איז חכם צאשיליק די אידיעני, די-
נוטיקע, גייענדע, פֿיליפילי, קארנעלעט, יאנעלי, רוקלוק, פֿליצנה
אי בוס דיפידיענדע פֿווי דאדע, קון צירלע אינפיריאל, אל דיע
חכם רפאל נידעלעט און פישקיש (ריגאל) די דוגי ניל אקפרוק.
איבעט סונה קי קונטעטעטע איז דיעני די פישקיש, פֿווי צירלע
אין בו טיעטע אל טרענדע אינפיריאל, קונטעטעטע זה ניי פֿיר-
נאן אינפיריאל, זי ריטעלי אי זי די איבעט צירלע אינפיריאל אי

³) דער נעש פֿריסקו, פֿונקטייט די 1839 אה 1841 קונט
גראן ריטע די קונטעטעטע.

אורדיני קי איז דיטו רפאל רינגה קיגון לו פאכאדו איז חבונלין די
 דיטוס לוגאריס, קי לוס חבונס די לה נאקיין גודיאה, לוס קאפוס
 די לוס קינטידאדס איז אינערס, גראנדס קונו גיקוס, די לוס לוי-
 גאריס קי דיפינדן די סו חבוניק קוטסקאן אל דיטו (רפאל) קונו
 חבס, קי סי אדיריסקין לה איז לון לוס איגוס קי קונסידנאן אל חבונ-
 ליק, קי נו פאכין סו פאלאצרה קואנדו לוס רהונאצלי איז קי נו
 פאלטיין די סיר קווינידוס איז אדיריסינטיס לה איז לון לו קי טוקה
 סוס ליי. ציכטי קי נו לוס קינטידאדס לה סוס ליי (עצודה) די גיל-
 דאר לה הורה לון קאה דיל דיני חבס איז לון אינערס קאזאס, לוי-
 רדינאטוס קי נינגון נאציט, לון איז אינערס די אינפורטונאטוס איז
 די טוואלזיס ווינידה, לוס וויכטי איז לוס פויסי קונטאריינאטי
 אל שיריט (ליי רינליייה) איז לה לוס לייס לון ציגור, סי וויקלי
 לון סוס עצודה איז לוס דיגה צווינערס איכטלש לוינדי צואיכטלש
 עצודות לון צואיכטלש קאזאס, איכטלש ווינאנדו לה הורה, איכטלש
 אינקולאנדו פירדי (פריכט) איז לאנפה, קי לוס קינאגאס איז לוס
 איקקולאס קי דידי זאן קדנן פילדון בפיקטלש לה לה דיטה
 נאקיין טון קיטון איכצינאדאס קיטו פריטיקטו דיל צווינרולדו
 (פירטיכו די פראגור קינאגא) איז די אינאפיקטיין, איז קי נינגון
 סי וויקלי לון לוס אינצינאטיניס איז לוס ריפאראטיניס קי פי-
 דראן עיניר לוגאר איז קי לוס אינפידה קי נינגון וויטה נאטו לון
 לוס קאזאס די לוס איקקולאס איז די לוס קהלות פור דיצה די לוטרו
 איז קי נו סי קיירצאן דיל שיריט פור אינערס לון פויסיין (די
 איכטלש קאזאס), סי פיר אלגון אינאטיין, פילדון טוואדאס (איכטלש
 קאזאס) אינצינאס דיצין סיר טוואדאס לטראס קון פואירבה דיל סי-
 ריט. לון לו קי קונסידנא איז קאזאר איז לוס דיצורס די לוס גו-
 דייוס איז לון לו קי טוקה לוס דיפירינקיאל אינערס דוס גודייוס, לוס
 איז דיטו חבס איז לוס ציקיליס (ריפרינאטיס) קי סיראן איקקו-
 זידוס פור גודייוס קי סי וויקקלאראן, סי לוס דוס פארטידוס איכטלש
 קונטינטיס קיגון סוס ליי קואנדו סי טראטה די לויז שלוס איז די
 אצריר לונה אינקואיכטה איראן דאר גורה לון סוס קינאגאס סי-
 גון סוס ליי. סי סי טראטה, די ריפוסאר איז די אלכאר קיגון לה
 ליי לוס פירסינאס קולפאצליס, קי נינגון, קונפוגאטיניס איז
 לויז אטיגו, סי וויקלי איז וויטה נאטו לון סוס פאפיליס (דוקו-
 מינטוס) איז קי נו סי קינטיס קי לונה פינה לוס פויסי אינפלידה

(אלה אקליפוס קי קידין אלישחר חונה פניסונה). קי לוס חכמים קי
 סי מופאן צאבי סו אידדן (דיל חכס רפאל) נו פולידאן חויר קא-
 זאנטיגט קי נו סין קונפירטוס לה סוס ליי, סין טינר לה ליכט-
 סינייה דיל דינו חכס לי די סוס ציקיילס (ריגריזינטיס). קי חונו
 דיל פוליצלו גודיין קירי מונאר נחיר, קירי דיצורכאר לו מונאר
 נחיר סיצרי נחיר, לו קירי חירכי מה לוסירי לוגאר פור קאזארקי,
 ליז נו פילדי חוירלו סין טינר לה פירנטיקין דיל דינו חכס. להס
 פירקונאס אינפליחטיס נו פולידן פורכאר לה לוס חכמים חין די-
 זינדוליס, קונטרברייחטיס לה לה ליי, קאלד איכטס נחיר קון
 איכטי גודיין. קי סיגון לה ליי, לוס חכמים נו אינטיראן לה אקיל-
 יוס גודיין קי נגיירון חין ליצולטו קונטיס לה ליי, לוס קאדיס,
 לוס נחיריס, (קאדיס) לוס זאטיס לי חוירלס פירקונאס אינפלו-
 אינטיס נו פולידן פורכאר לה לוס חכמים חין דיזינדוליס אינטיראלדו
 פריקטו. חין לו קי קורכירנה להס קינדלס לי לוס ציכרלזיס כשר חו
 טרף די איכטי פוליצלו, נינגוני פולדי כרופטיס חין דיזינדו טאלה
 קוה ליכ כשר, טאלה קוה ליכ טרף. קולטו ליז דינו חכס צה
 צינר לה ניי איכטאנצול כור חויר, נינגוני פולדי נייקקלזרקי חין
 לה טינטיקין קי ליז ארה דיל חכס לי די לוס ציקיילס (ריפרי-
 זינטיס). ליכ נייקטייר דאר קולטוס (guide) לה לוס ריפרי-
 זינטיס ליז לה להס פירקונאס קי ליז דינו חכס אינטיירה פור
 ריקויר דאקטיס דיל גיצינט, סינדו קי איכטאס פירקונאס, פארה
 קי פולידאן פאכאר חין צוהינה פורעה פור לוס לוגאריס קי איזיין
 חיראן, סין חויליגאדוס די טרוקארסין לוס ציכטידוס, לי סינדו קי
 חין ליכ איכקופו די גואדראר סוס אלטאס די לוס צאנטידוס סין
 חויליגאדוס די לייצאר חרונאס, ליכ זאטיס דיל פאליס נו פולידן
 נייקקלזרסין חין איכטי ליז נו נוליקטארלזיס חין דינולדאדוליס רי-
 גאלוס לה נינגונה קוה די נוליד (פילאס קונפלינטיחריס) קי ליכ
 קונטרבריי אל שיריחט חין קאלד קי ליז דינו חכס, לוס חכמים,
 סו ציקייל לי סוס פירקונאס טוציירון חון פרוגיסו קונקירנאדו ליז
 שיריחט, איכטי פרוגיסו נו דיצי סיר סינטידו חין נינגון לוגאר חפ-
 חירה די ניי איכטאנצול ליינו די ניי חליגריחה. סו אריצארי חקי חלגון
 חכס קאל קי סו אריכטי לי קון לה פירנטיקין דיל שיריחט ליז
 קי סה אריכטי אריזו נייזו ליז דינו חכס (רפאל).
 נו פולידן פורכאר לה נינגון גודיין די קונצירטי קי

[illegible]

אײסקרײט אין נאָ פֿין דײַ נאָ די זיכטיג דײַ אײו ווײַל אײ דאָס קײט-
נאָס אײ סײקאײטאײ אײ קײט⁴). (דײַ הײגײר = 1839)

4) דיטראס די אונז קופייז קונקירצאדז אין זא קונוונידאלד
די רוקצוק, איז טיקסטו טורקו קון קארטקעיריק גודייז איקפאנייול,
טראנסקריצירט אין קארטקעיר טורקו, סיגון אטיקאלדו אלז פֿין די
איסטו צולונגן אי טריזלאלדדו אין איקפאנייול פאר איז ק"ד אזרז
גאלאנטי די קינסטאנטינאפלא אל קוהל איקפרינוו חקי וויק גראקיאס.

(ג) אֵיל רֹב דִּי לָהּ סִיבִּדְאָה.

ס' קאצ'י קי די לוק פריינדיק דיאס די זע אונזיקטינטיגה
 די זע קווינידלד ישראליה אין נאקט'ן ס' איסקאו' און רצ די קינדלד,
 קי טיניאה איז גיטולו די ווארי דונתא (רצ די קינדלד) או מאס צול-
 גארניינטי "סינייזר הכס", אין איז אקטו די זע חצרה רחילה די 1824
 לו מונצרה "נורה לדק דפה העירה", (אינדיקאדור די ג'וסידלד די איקטא
 קינדלד, קוק אטריצוסקייט'ן איראן וועג' וואס אינופירטאנטיס, סיינדו
 נון ס' טראטאל'ע קינד די ריפריינטיג זע קווינידלד סירקה זע או-
 טורינדלד, ווע די ג'וגאר לוק פ'איל'ס סיינדו אין אקילייז' גיינופוק
 קאדה אקטו קווינטיאל קונו ריז'גייזו קאדה פרוק'ס ס'זיל אי מונ-
 ג'אס צייז'ס קרייניז' דיציאה קיר ריגל'דו או ג'וגאר פור איז רצ איז
 קואל די ריטנו דיציאה די אלגוטארסי אלז ווינוס 2 ווינוצרוק אי
 אנס' פ'ורנאל'ע לוקי ס' ייאונצ'ה "זית-דין" (טריצונאל רעניקו). איס
 אינטיריטאנטי די טעאר אק' און איג' אינופירטאנטי קי ח"ר אצרהס
 גראסיאני איז פריינדי קי אוקיפו איז פוקטו רצינאל אין נואיקטרה
 קווינידלד פודו ריז'ז'י, ס' קאצ'י קי זאס קווינידלדיק נואי'זאס אונדי
 נון ס' אונז נונקה אה דאר אקטוס די די'צורס', פור קואלה ראזון פו-
 איסי דיציאן די ייר אה אנדרינופל'ה או אלז ווינוס אה אונז קינדלד

נאמק סירקה דיפטינדיינטי די אקיל רענען פארע קי איל דיצירקו טו-
צייקי לוגאר (צייכט טיט 62) רוקטוק קונו סיצדאל קון חונה קונו-
נידאל טאליצא אינערלעך אין איבער קאמיוגורילא די לוקאלידאדיק, די
נאמק איל טונצרי די לה סיצדאל פריינטיג אל איסקריציר נונאלק
קונופליקאטייניס ביינעו אין לה לינגווא אינדאליקא נאמקא לה ליטרא
ג, איס סיגורו קי ח"ר אברהם טיט נייכטייר די ניי גרלנדס איס-
פולירקוס פארע אלקאנבאר איל קונטינענטינטי די אנדרייטפלה פור
איל דירעו די דאר לוס אקטוס די געין אי חליטת אין רוקטוק אי
דיספואיס די נייגוס טראטאנטייניס ביי הקידו די איסקריציר די לה
נאמירא סיגיינטי יתא רוקטוק דענקריל אינאקטוק, דיתצא על תרי
טהרי על נהר דענקרי טיט, ועל נהר לוס, (לה סיצדאל רוקטוק טיט-
רינונצירלע אורוקטוק קי איבער קוצרי דוס רייס, איל ריינו טונצירלעו
טונה אי איל ריינו לוס).

ח"ר אברהם, אירע טאנצין ניי ציין ציטעו סירקה לאלק
אונדרידאדיק לוקאלאלק אי טיטלע וינגא אינפליאנסא סירקה דינלפאלע
אי לוס אינצייגלדוק, לנטי ציטעו קי אין איל לניו 1806 לה פי-
ליקילא איגזיקוטו ביי דעמאנדע די סירלע לה ציטיקא די טענאל צבר
אבר פורקי לי קונטריציר, אי א חנייס נאמק טאדרי אין איל 1809
לה פוליקילא לי אקילע לה איבער נייטו טיטלע אפרענדע לה קאצא
דיל אטאנטעטו די אטאטינאטי קוצרי ח"ר טלעו קאפון קונו קו
גארלנטיילע.

אפולירלע די איבערלע איקופאטייניס ח"ר אברהם טיטלע
לה נייקיין די אינפליאטי לאלק קריטעירלע ביינעו לה קונונידאל
גיקא אי פללקא טין איבערלע אין איבערלע די אגאלילא אין חכס
פארטיקולאר פארע קוס אינא, איבער רינאלע די לוקי יתאל טאדילע
רומאניס דיי אין קוס קריטיקלע אלללנדע די ח"ר אברהם נורי נרצי
נורי דודי (נני נאליכטעו אי נני רצ אי נני סיטייר טיט) קי דינאס-
טראן זאטאנטי קי אינא קוס איבערליינס אונדי איבער רצ

די נאמק איס לה ח"ר אברהם קי רייצייני איל נירעו די לה
אורגאניזאטיין די לה קונונידאל סיגון ביי צירע נאמק אדילאנטרי, איס
ריגריטאללי קי לוס איסקריטוס ציינא די איבער איפוקא ביי פיר-
דייזון או טון ביי קונטירצירן, די נאמירא קי טון פודינאס אפריקילאר
לה פאלגה קי ח"ר אברהם ריקצילא די לה קונונידאל, אין טודוק לוס

קאצויס נון דיציאה סיר נאכ די 6/7 גרושים אלס קיננאלה סיי ניו-
 נאמוס אין קינסידיראסיון קיי 20 אלניס נאכ טאדרי אלס רב די
 רוקלוק ריסיציאה סיי 10 גרושים איי איסני דיקפואיס די און איס-
 קאיינייניני קינסידיראסיון די איסני נוינידה, אונס אידיאה נאכ און
 ניינס איגנאלה סיי פאדרי ציי אין אלס נאכאס קיי אלס רב די צידין
 די אקיליאה איפיקה ח"ר יהודה צבאיהר"ר נ. ליון דישו, קיי סיגורא-
 נייני ריסיציאה און סאלאריי נאכ גראדרי קיי ח"ר אצרהס גראסיאני
 ציטני קיי סיי קייניניאלד אירס נאכ דיקה איי נאכ אינפארטאני קיי
 לז די רוקלוק, אלס דייני נייניס ליי נאכר צונדער דיק"ס גרוס' 1/2
 טתה קדרי תרונה דיקקס"א נייניס ליי עוד גרוס' 2 האל יתצדק
 ייסיף לזס טנת חייס אביייד — ניי סיי אוננייניני די לזס קיננאלה
 די צונדער די 5560 (נאיי די 1800) 1/2 גרוס' — אונס קיננאלה
 די תרונה די 5561 (ייאליהר די 1801 ניי סיי אוננייניני אונדוס 2
 גרושים אלס דייניס צינדיגו קיי לייס פאיי אלניס די צידה אונן). די
 איסני ריינלעס קיי אלס סאלאריי אירס פיקקאלדו איי פאלגאלד פור סיי-
 נאלה איי קיי דיקפואיס דיי איסקאיינייניני די לזס צאלור דיי גרוס קיי
 אין 1790 איגנאלה 1/4 די דוקאלדו קיאה 2:90 פראנקס איי אין
 1800/1 סיי 2 פראנקס קיי לייס קירקע אלס 1/3 נייניס ליי פאלארו
 פור קיינפנייאלד איסני דיפרינקיאה 2 1/2 גרושים, איי אוננייניני
 דונקי קיי אלס רב די צידין ריסיציאה אלס נויני 8 גרושים אלס סיי-
 נאלה פור סיי סאלאריי, איי אלס די רוקלוק אונס קונס אגאלוגה, קיי
 נון נאכ גיקה.

(ד) לז אדמיניסטראסיון.

לז אדמיניסטראסיון די לז קונוניאלד אירס קונפלידה אה
 און קונונייני קונופואיסני די 5 נייניצדוס איסקוואידוס פור אונס פי-
 ריאלד די 3 אלניס, אלס קונונייני קיי נויניאלה בולל איי לזס אדני-
 ניקטאלדוריס נויניס (אליקטוס) און נויניס און נויניס (גיאדוריס)

אי קודיאדורים) אינזינס שיינלעך פיר וויסניין די קודיאד אי אדוניס-
 עראר (וואלדאניס) אי וואלדאניס פון אינזינס די לא קוואדראד,
 אין וואלד קאדאס דינלעך וואלדאניס פון אינזינס די לא קודאד אי
 קונקילעאר קון אינזינס פירי לאגיאס קונקילעאר אינפירטאניס
 (צייאסי נומער 49), אי פארטיקולארעניס קיאדו סי עראדאס די
 פיקסאר לא קונקילעאר די פון ווינזינס די לא קוואדראד (יחידים)
 איסעס וויסניין אירע לא וואלדאניס אי דינלעך, צאריאדא
 דיעראס די אינזינס אי דינלעך דיעניקס די אינזינס, פון וואלד
 אי פון ציינז קי וואלדאניס פארטי אין לא לאגיאס איראן אקאד-
 ראדוס (נכצנים) קי צאן לא סי אינפארטיאניס אין לא עאקסאניין.
 אי אנס איס קי קאדאניס אינזינס קאפילעאר די קאדא יחיד אי קונ-
 פירטאניס לא אינזינס, פיקסאדאן לא עאקסאניין די קיאדא דינלעך
 די קונקילעאר יחידאדא ווא (פילא), וואלדאניס ציינז וואלדאניס די-
 פויאס גראדוס קיאדא לא קאדא דינלעך וואלדאניס קאדא דינלעך
 אפריקאניס די לא סינאסאניין פיקסאניס די קאדא יחיד, קי
 סי יחידאדא עראדא, קיאדא סי אדא אין קאדא אין אינזינס 1806,
 קיאדא קיאדא ווינזינס אין אינזינס פון אדאניס אינפירטאניס פיר
 אינזינס אינזינס אי אינזינס וואלדאניס די עראדא צי אדא (צייאסי
 נומער 27) אינזינס קונקילעאר איראן אינפירטאניס פארטי אינזינס-
 עראדאניס די לא סינאסאניס אי די פון אינפירטאדוס די לא קיאדא-
 נידאדא, פון אדאדא אינזינס קי פיקסאניס די איסעס איפיקא נון
 נון דינלעך פון וואלדאניס די פון וואלדאניס קי פיקסאניס אין וואלדאניס
 קוואדראדא, קונקילעאר קאדא אינזינס וואלדאניס די אדא קי פילא
 אדא די פון אדאניסאדאניס אין 1800 - 1803 קיאדא עראדא
 וואלדאניס אינזינסאניס דינלעך אין אין (אינזינסאניס), אין אדא די ציינז
 קי אדא לא איפירטאניס אי פילא דינלעך סי ציינז די אינזינס אין קא-
 וואלדאניס אי אינזינס אין אינזינסאניס פארטי קונקילעאר די אינזינס, קי די-
 צייאס קירציר וואלדאניס די צאדא לא קאדא אינזינס (צייאסי נומער 22).
 אפואדא די פון וואלדאניס אדאדא אין אדאניסאדאדא די לא
 סינאסאניס קי סי יחידאדא גאדא (קודאדא, פירטיניס) אי קי נון-
 ניאס פיר וויסניין די דינלעך פון אינזינס אינזינס די לא סינאסאניס
 (קאדא, או קאדא קאדא, עיקסאניסאניס עראדאדא, אדאניסאניס
 גראדא, גראדא-קאדא), אינזינס גאדא די וואלדאניס אין אינזינסאניס
 די 1811 — 1800 יעקא צי וואלדאניס די ציינז, קי ניאס

די ריכטן אלגאנע קינטיקאליע אין זיך לינגאליע פאנגט, קי אירע וויי
 ציין ציכטן, אי גאנצע די וועגלע אינפלוואנקה, אין קאצז די פֿורנווא-
 קיין די אלגן טריצונאל רעניקו (צית-דין) פֿור קואלע קיטעיון פֿואיכי
 אירע איז אונז די זאך 3 וויינערס גאנצער (דיין). (צײַאקי נומער 48)
 זאך אינפֿיגאדוק די זיך אדוניקטיראקיון קונונאלע אי די
 זיך קינאגאנע אין איכטי אירעירעאל פֿאירען דערמאן די זאך אקטוס
 קי טיינעס אין וואס: מ״ר הייז אשכנזי וואס קוטקידו קון איז
 טונצרי די מ״ר קוטקידו אין קואלדאד די מון, (צײַאקי קאפנטונו ||
 אי נומער 22 אי 23) מ״ר יעקב אלעזר אורינאריי די ציניאליע
 טונט אי פֿרוצאזאלאניע אי וואנד (פרופֿיקור) אי טונאל זופו, טונט
 (קירצידור), זאך אינפֿיגאדוק (טונציראדוק ושרהים) ריקצײַאן קוס
 פאלע די זיך קאשע די זיך קונונאלע פֿרוצייניע די זיך פֿיגלע איכ-
 טיקו די זאך אינערמאדאן איקטיראליעארייחאן די זיך צינדידע די
 זאך וואניע דיחאן די פֿיכטאס אי דיחאן די זיך אין זיך קינאגאנע, די
 זאך דאדיצאס צולונטארייחאן (נדצית) אי די זיך גאליע די זיך קארני
 אי די דיגוליאדורה די אצײַם, זיך אינדאד וואניטאריה אין זיך צי-
 דידע די זאך וואניע אירע איז אשכנזי קי איכ איז $\frac{1}{3}$ די אונע פאלע
 או זיך 120 פאלע די אין גרוס, אשכנזי או איכ איז אונז די צי-
 דיר פֿוצליקאניע אין זיך קינאגאנע קון איז טונצרי די אקוס או
 אונז קונונאקיון או אקורטאניע די אשכנזי, זאך נדצות איראן
 קאלקולאדאן אין פאלע טיינעס אין וואס אונע ציכטע די זאך
 דאדיצאס די וואס צי אפֿייע פֿור איז אשכנזי 5580-5581 (1820)
 קי דינוקטירע איכטי קאלאניעניע, ווא קונו טונציראן איכטאס אינערמא-
 דאס איראן ציכוס די ריקפונדוס אלז ווייטקטירי די זאך אינפֿי-
 גאדוק, אין זיך אינטיקיון די אונז קונטריצואיר אי זאך דאנאס אלע
 קונונאלע קי ריגל קי דיצײַאן אשכנזי קיר איז פאלן ווייטקטירע או-
 זאך אינפֿיגאדוק אשכנזי אירע קי קאדע ציירעס קואלדו קאדע דאנע
 קי אפרוציזונאלע קון פאלן פאלע בו פֿרופֿיאלע קאדע, איז טונט ריקו-
 זײַאס 1 פאלן די קאדע קאדע, קון איז טונצרי די וואן (וואניעניעניע)
 קי דיפואיך איראן איכפאלעידוק, אינער זיך ושרהים, איכטי אונז
 איכטאלע אשכנזי אין ציגור אשכנזי פוקוק אשכנזי.

אצײַאן טאמציין קופות אין זיך קינאגאנע אונז די
 קאדע אונז ווייטאס קיקריטאניע זאך אינצילונטאלע, זיך וואס אינ-
 פֿורטאניע או פֿרינעירע אירע קיגוראניעניע טון זאדיר (די אשכנזי פאלע

לאס לאנפאס), אינראס קי קונטינענט קון וואס ביירטיגאלד איראן
קיפת ארן ישראל (פארה לוס סאצייס אי פוצרים די לה טיירה סאנ-
טה) קופת רצי שונען צן יוחאי (פארה לה קינטיגאלד די נפת) אי
קופת עניי (פארה לוס פרוצים די לה בוקאלידאלד) לה איגזיטעני-
קיא די לה פרינטיה ריזעליה דיעראס די לוקי צינעס אין 1806 און
סליח או וויסטיגאריי די ארן ישראל ציניר לה רוסקאן פיר ריקאזיר
לאס קופות, לה סיגנדה דיעראס די אין אקט די אין סליח אשכנזי
די 1824 אונדי דייז, אפוארה די לוקי ייה קונטריציאליס דייזי וועגס
אנייזס לה קינטיגאלד איספאניעלה די נפת" אי לה עריקורה דיעראס
די לה ליסטה די ווינדה קי בי איספאניעליס אלוס פוצרים לה או-
קאזיין די פאס אין איז אגיי 1831 די לה "קיפת עניי."

ה) ביידה קומירסיאלה אי סוסיאלה.

פיר איז קינטיגאריי די לוס פרינטיהס גודיזס אין רוסקאן, איז
אויקו דוקינעטו אין איגזיטעניסיה קי בי פיאזי קונקולטאר קון לאס
קרוניקאס די יחאל עזריאל רחלניס, אלגוטס פאסאזיס איזלאהוס אין
איז ליצרו וייס הייס אי אין וואנטקריט די רצ די צידן ס"ר יסודה
צבנווהר"ר צן לין, קאזי עידוס לוס ווירקאדירס קי אוקופאצאן די
רופאס די אינפירט קי ערלאיאן דיריקטאניט אי אינדיריקטאניט
די לה אלוקטריה אי די לה סאקסיניה אי די רופאס די איקספירט
אין וויזנו טיינעס, אין 1804 צינעס סלנה הייס רחלניס קי פיאזי
פיר אינפלייז לה ציינה אי פישטה אי בו אירנאני גיקי יחאל עזריאל
אקטה ליפסקה, אין 1807 צינעס לוס וויזנוס קי איקספירטאצאן לה
אלוקטריה פרוקטעס די לה בוקאלידאלד "אונה פארטיה די טאלושאן
אי סאחניאן אי וייזן (קיאדירס) אי קירה אונה קיננה די 32,000
גרושיק, אינערי 3 קונטאנייטס קי איראן.

אונדירס קי אוקופאצאן די סאחניאן אי די ווירקאניה די
ה פאס (וואנטקטורה) קינע קונטינענט איז קאצו די ושה צבנווהר"ר

הצדקה גראסיאני, אי דוד בערדין. וויסנטי קי אין 1808 מיטירן
האן קאפיטאל די 2,250 גרושים די סום פארטי אי 1,000 גרושים די
פארטי די יחידל הולאנד אין נומערל 3,250 גרושים פארט איבער
אופיראסיאניס, אצטא קין ס' איקאפאצטא סונד קון פרודוקטוס נוקא-
ליס קונד ציטן די אידיש קי מיטאט טאצאק קולוניאל אי
ציצינדאס איקפיריטאטאס, ווינגוס איטרוס גרופוס די אקאסאדוס
דיטראס דיל אטיקטיאטיאני דיל ליצרו וויס הייס, ציטאן די אט-
דריטפלא סין איקטאצילירקין די וואלד פירטיינטי אין רוקאק אי
קי טראדילאן פרוטאצילאטיאני פרודוקטוס דיל קוד די לה טורקיא אי
רופאס די לה קאפיטאל, אי אלגוטס אטייני די דזא די קיזאנליק
(דיטראס דיל ליצרו אטייני יטקא).

חיה געזינד קי פוס געדינט אין קינינגס טאן ג'יקה אים-
 טאצאן קינינגס-האוס אין ריזאכיינס אינטימאל קינינגס-האוס
 אים ריכט די לא פופילאקייט וועלכע איז קינינגס-האוס, און אקט
 אינטימאל די 1811 פוס דינעקער וועט קי און געדינט וועט זי
 אפריס חיה אקאדעמיק און און קינינגס-האוס וועט, אים אים קי קי-
 טיפאן וועט זיין לא לינגער די פאליס, אים טיפאן קינינגס-האוס
 וועט פאפולאס און לאס אינטימאל די 1806 אים 1809 קי קי-
 זינגער טאן פאפולאקייט און אקט לינגער, און קינינגס-האוס
 וועט וועט אים לאס דעמאלס (זינגער טיפאן, 25, 28, 34, 40, 44,
 46 אים 50).

לויס גלידניס נין פוסידעלען ריקנאלס וויי גראנדיס, איל וואס
 ריקו (גציר) דינראס דיל אטורגאלייטע די טידוס קוס קונטינענטי-
 דאטוס אירע שטואל זכר אבר (צילאס) נוסה 42 לונדי לו מונדרה וויזוו
 צעל וונן = פאטרון די ווינדרה, יחיאל שריאל רחלניס און קוס
 קריניקאלס לי און לונד קארטע קי לי אדיריכו און השן 5591 —
 1830) אה סי סיצריני ישראל רחלניס די ציינה אללה די לה
 וואנדרה סיגיינטי

[illegible]

פיר אינטימדיז ווייזר לז צאליר גיסקע די לז איינזע די אל-
קוליאזע איפיקע האונק סין איזע נישט זינ גרים אייזע צירקאלייטע
די קורס אל קיאל פוזי ביציקאליז וויינערס אלז אנטיק אינטימ
אי פריסיפיי זינ סיגלי פאסאליז

אין איז XVII סייגלי איקובאלעזע איז גרים לז 23 פראנקע

לז פין די XVIII סייגלי איזע איקע 290 פראנקע

אין	1800	"	"	2	"
אין	1803	"	"	1-10	"
אין	1812	"	"	1	"
אין	1818	"	"	0-85	"
אין	1824	"	"	0-45	"
אין	1838	"	"	0-23	" ^b

קונו סי צייט די ציר איז דיספריסיאלייטע די אוקטע (נו-
נידע פוזי קונטינאלייטע אינגאלידיסיינז ציכע לז אלזיראקיינ
זינ לזי לזי (קונפויסיין זינ (אלייזעל) פארטיקולאלייטע דיספויז
די לז גירע דוקע די 1774 נז סין צירקאליז איז ניוצרי, לז גידיז
יאנאלעל איז גרים גסיס קירי קיר איינזע גודע, איז קיאל סי איס-
פארטיאלע אין 40 פארעס (אלייזע, די אונזי דיסעו אלייזע איז צירצו
נע" פיריס אי צינגאלייטע (אלייזע קירי קיר איינזע אי פרי-
זיכטיק קי סי אינזע לז דער אין פיריס) אי 120 אלפירעס (אין נוקו
אקלי, לז גידיז לז יאנאלעל לזיס די אונזי קי קונפירעל איז
נונצרי אלייזע אין לז לינזע די "לז גיאל" אי "אין קאלזייטקו,
די פקת, אי חתית — פירעס פירעס אי דיציינן די לז פארע,
אלייזע סי דיזי די איז קי בן עייט אי בן דע איינזע בן עייט
חתעס פירעס אי בן דע חתעס פירעס) 500 גרוסיס פירעסאליז איזע
קיס (סאלק אי נירעס) פיר (אלק פאקילידעל פארע איז קונפירעס
לז חתעס (אלייזעס) אינגאליזעס פיר קארע איינזעס אין לז
צירע קונפירעל אי קונפירעל סין קונפירעס די צירע, איסעו דינזעסע
קי סי אדופעארן אל פריסיפיי די איסעו סיגלי אי קי ח"ר אלייזע
וינעזע איקס-דזי די איסעס קונפירעל קונפירעל אין גינעו קן ח"ר
אזעס גראסיאלי אין איסעו גאליזע, לז פוקסיס (ליצערס די קרו-
ניקאק) די גראסעס קונפירעל קי פירדיינן עירעס די (אלייזע קי

^b ציכע Turquie לז 276 נעס 11.

בין מדינות קטנות לו גרבו קולות חזק כי הדוכטורן אי אינ-
ברטון אן ציגן אן דקלירט איציק געד ציט קונסיונס אל-
גוט די קלייט

[illegible][illegible][illegible]

אינה קיבלה	אינה קירענה
אינה קאנה צאיה	אין ציו
דוק סאזאנאס	אינה קאסה
ערים קאויסאלים וידאקוס	אין צוגו
ערים קאויסאלים צריסה	אינה גירסה
דוק לארגוס	דוק אנעירים
אין קאויסאל לארגו טייל	אינה קאונה צורונלוק
אין קאויסאל אטאלאס לאצראדו	אונקס ונקסיס (פאנעאלוניס)
קואערן קוסיניס	ערים אנקורים
עוד דוק קוסיניס	קיס טוצאלאס

איבער ליבער איס נאך קי סיגורו קי נון איבער קוונפלידס,
צייטו קי נאנקה לא טייל די צייטוויס, קי סיגורו קיריאל די אינ-
טיריקו, פיר לוי קונטאדיר סיניוויס אלטדע וויס דייטאליעס, איל
אויקו קי נוס איס קיניקידו די איבער איבער איס דיל אגיו 1809⁶)
די לא גיירפאלה איס די ילדק אלפאלדארי קי קאלו אין צוקאריקט
אי קי אקציה לא טייל די 886 גרוסיס, נוס איבער איס ליסוס
די דארטן אינה אידיאל נאך אי וויס איגאלקט די איבער איגל
פיר לא צידה אי לוי גאלקט די קאלה די לוי גאלקט דיל
פריסיפיו די איבער סיגלו טופאלויס אלגוניס דייטאליעס איספאלדו
אקי, אלל, אין לאס טאלס די ח"ר יהודה צבנווהר"ר י. ליון.
(אלה 2 צירסי) 8 גרוסיס פאלה טייל דפקחא (טריגו פאלה
נלה פאלה פקח) 7 גרוסיס גאלקט לאג הפקח, 4 גרוסיס לקונח
(ארינה) 8 גרוסיס נעית אלול דשנת קסא (ווינדע דיל לולצ דיל
אגיו 1805).

⁶) איס טירנה איל וואנקרישו די ח"ר יהודה צבנווהר"ר י.
ליון די צידן קי קאלו קונטאדיר פיר איבער אינפירעאקיון, דאנוס
אקי לא קיפאלה איגאלקט די לא אלה 11 די קוס טיניסיאלס קי נון
נאנקה די אינעיריקו.

טינאלרן לוי חברים ח' יהודה פנחק וח' יהודה אשכנזי טייל
(די קראליינע) די לוי יתוניס די ילדק אלפאלדארי 946 גרוסיס
עטריס לאדע חשן די שנת התקע"ט (1809) לערך חנשה טשר לנאה
לשנה, טייל דאדו די רינה לאה אלנעה 16 גרוסיס נול ידו ח' יל-
חקורו אשכנזי טייל

(אױף 8 די לינה איסקרימירע דיל אירעוואניקו דיל רז, שצתי
צבנטיג"ר י. לוק) שנת 568 (1808) ניי דיצי נאליי די אקטאר קי
טווי גרושים 12 ניי דיצי ליל האנגי די אלדו די 1 חא-
ראגין פארלס 15 ניי דיצי ניי ק"טו ס"ר אנדנס קינו די אק
ציי וינסי צלחנקו פוילדי קיר (אדאפילאס) גרושים 1,35, עוד די
נינצייס קי טווי די לה צוטיקה גרושים 3.

(אױף 9 ביקטו) לי די לה ח' אנדנס כלצ ה"י 15 ציניזי-
אניס לי 5 קירוינסיס פירקי ניי פראייגה די קישעא (קונסטאנטינאפלה)
אינה פידיל, אנה אינאליי לי און ענה (ר"ח שצט שנת התקס"ט)
(ייאנואר 1809) (איסטוס איראן אלגוטס ציסטידוס אולדוס איס-
טונסיס לי אקטואלייני דיקווינסידוס).

(אױף 10 צירקו) עוד און פאר די קאלקאדו גרושים 5.
(אױף 11 צירקו) ר"ח קין דשנת התקס"ט (ייאנואר 1809)
אינפיקי לה דאר ח' ננחס ה"י לה קיירה די קאלה דהיטו צחדס
גרושים 3.

9 גרושים עוד על ידי

24 די קינוואנדס לאלמנה

10 עוד על ידי ח' ילחקאי אשכנזי הי"ו

יום 2 לחדש חשון שנת התקס"ט (1808) איזי חשון עם
המל לי דיקטואליס די אצאטייר לוקי טווי לה אלמנה חואי עולה ליז
קין גרושים 1185 דהיטו אלף ננחס וננחסיס וננחס ונכתצ שער
נחדש נחסיס, די דינה ננחסה קי לי דיזי אלה יתונס קואנדו קאלז
אין צוקוריל גרושים 836 לי די גאסטי קי טווי ליז יתוס איקטאנדו
אין איריגין אשנה קי ציי לה קראייצה עוד גרושים 300, צלופן
קי די עשה לחדש שצט דשנת התקע"ג (1813) קי איסקריציי שער
נחדש אין קראייצה קיצרי דינסיס חצרים הי"ו די גרושים 844 קין
דיגו די ליטרה אולו קינעטוס לי קוארינעס לי קואנדו, ליז שער
אינסיס אין נאטו די ח' יעקב צ' ננחס הי"ו.

ו) איל בולל (לה פרימירה קומנידאר) אין 1810.

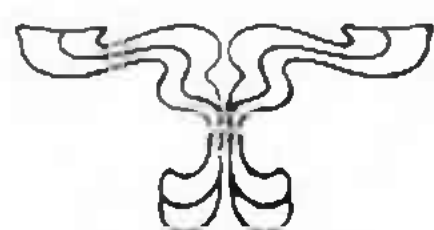
.....

אום אינפוסיצני די פירר דיקונסטיטוציר לה ליסעה קיינ-
פלידה די טידום לום איינגערום די לה קיינטיילד (יחידים) קי ציטיירן
אין בוקציק דיל איינ 1800 אכטע 1810, לה איינעם קיאלטני נום
פירנטיין לום דיקוינטיים קי איינעם אין נאנים, איקטילאנדי קונטלי-
קידום קי טן דיצי ביר נוי ליטום די לה דילאדלד, פיר נאם פא-
קיילדלד נטאלום דיעהאם די לום גיינצדיס די פאנעל יאם
אלפאציטיקאליינטיי

1	אפנליין, יאק-ישטיה	13	.. יא ק אשר (אצרהס
2	.. שצרי		אוגלו)
3	אלמנך, ח"ר ישק	14	.. יאק נשה (קאלייפא
4	אלשיך, נשה		אוגלו)
5	אשכנזי, ח"ר חיים (ח"ר	15	.. נאיר אהרן (ח"ר
	קונדטיי)		נכיר קארפוס)
6	צוני, שמואל	16	.. נשה אפרים (קאלייפא
7	.. קיינ-טוב		אוגלו)
8	.. יאק	17	.. שמואל אשר (אצרהס
9	צבר אצרהס צי נאיר		אוגלו)
10	.. יאק	18	גראסיאני ח"ר אצרהס
11	.. אהרן נאיר	19	.. נשה צכנווסר"ר
12	.. יאק אהרן (ח"ר		אצרהס
	יאק אהרן (ח"ר	20	די אירייה גניין

21	די אירידה נהמן	33	ן. וויסנטי דוד (ווינקלדו)
22	העל צבור (ווינז)	34	סיד, נהן
23	העל יאדע	35	גריפטו, דוד
24	ווינקטרה ח"ר חליטו	36	קאניטי (היזוק די) הייס
25	" ח"ר חזרהם צבור-	37	קאפון ח"ר שלמה
	סד"ר חליטו	38	" יחושע
26	ילפון, נסה	39	קיצי, נסה
27	טויז, חזרהם	40	רזאניס, הייס (היכטאנצולו)
28	כלב חזרהם	41	" שלמה (היכטאנצולו)
29	" ילחק		צולו חוגלו) סו חייז
30	לופי שוואל	42	" יחילא פזריאל (היס-)
31	נאייז, (די) חליטו		טאנצולו חוגלו) סו חייז
32	ן. וויסנטי סעדיס		

ו) ליסטע די לוס יחידים די לה קומונידאד ישראליטה די
רוסניק אין איל אניי 1852 53 דיטראם די לה
ליסטע אופ'סיאלה די ח"ר אברהם מלמד
(אראנז'אדע אלפ'אביתיקאמינטי).

1	חזילאש, חליטו	8	חזעליין יחושע צ' חזרהם
2	" נחם	9	" יוסף צ' הייס
3	" שלמה	10	" יוסף ן. לין
4	חזעליין, חזרהם קיון-טויז	11	" יסעייס
5	" חזרהם צ' שנהי	12	" נסה צ' קיון-טויז
6	" צניון צ' שנהי	13	" נקיס
7	" ן. לין	14	חזחליז, אהרן

15	חזקוני, שט מוצ	49	צבר, חזקוני, צי יעקב
16	חזקוני, חזקוני	50	צי יעקב
17	חזקוני	51	צי יעקב
18	חזקוני	52	צבר, חזקוני, צי יעקב
19	חזקוני, יעקב	53	צי יעקב
20	חזקוני, יעקב	54	חזקוני, צי יעקב
21	חזקוני, יעקב	55	צי יעקב
22	חזקוני, יעקב	56	צי יעקב
23	חזקוני, יעקב	57	צי יעקב
24	חזקוני, חזקוני, צי יעקב	58	צי יעקב
25	חזקוני	59	חזקוני, צי יעקב
26	חזקוני	60	חזקוני, צי יעקב
27	חזקוני	61	חזקוני, צי יעקב
28	חזקוני, צי יעקב	62	חזקוני, צי יעקב
29	חזקוני, חזקוני, צי יעקב	63	חזקוני, צי יעקב
30	חזקוני	64	חזקוני, צי יעקב
31	חזקוני, צי יעקב	65	חזקוני, צי יעקב
32	חזקוני	66	חזקוני, צי יעקב
33	חזקוני	67	חזקוני, צי יעקב
34	חזקוני, צי יעקב	68	חזקוני, צי יעקב
35	חזקוני, צי יעקב	69	חזקוני, צי יעקב
36	חזקוני	70	חזקוני, צי יעקב
37	חזקוני, חזקוני, צי יעקב	71	חזקוני, צי יעקב
38	חזקוני, צי יעקב	72	חזקוני, צי יעקב
39	חזקוני	73	חזקוני, צי יעקב
40	חזקוני	74	חזקוני, צי יעקב
41	חזקוני, חזקוני, צי יעקב	75	חזקוני, צי יעקב
42	חזקוני	76	חזקוני, צי יעקב
43	חזקוני, צי יעקב	77	חזקוני, צי יעקב
44	חזקוני, צי יעקב	78	חזקוני, צי יעקב
45	חזקוני	79	חזקוני, צי יעקב
46	חזקוני	80	חזקוני, צי יעקב
47	חזקוני	81	חזקוני, צי יעקב
48	חזקוני, חזקוני, צי יעקב	82	חזקוני, צי יעקב

כסן יעקב	117	זכר שצתי צ' אהרן	83
שלום	118	זכר צ' חליל	84
כלל, אהרן	119	שלום צ' יחיאל	85
לוי, אהרן	120	גדול אהרן	86
גרשון	121	נשים	87
חיים צ' אהרן	122	גראסיאני, אהרן	88
חיים צ' יוסף	123	צנין צ' ש' י'	89
יהודה צ' שמואל	124	דוד צ' נשה	90
יוסף	125	נדרבי	91
יוסף צ' חיים	126	נשה צ' דוד	92
ישראל	127	נשה צ' נדרבי	93
נשה צ' דוד	128	נשה צ' שצתי	94
רפאל יעקב צ' אהרן	129	שמואל	95
שלום צ' דוד	130	ג'יפוט, צדוק צ' ילחק	96
שמואל צ' דוד	131	דוד צ' ילחק	97
שמואל צ' יהודה	132	יעקב	98
לוי-גרשון, אהרן צ' רפאל	133	ילחק צ' צדוק	99
יוסף צ' רפאל	134	ילחק צ' עזרא	100
רפאל	135	עזרא	101
לופא, אהרן	136	די-ה'ד'ד', נחמן	102
עזריה	137	וארון, ג'ר שלום צ' חיים	103
נחיר, אליעזר	138	יזחק, שצתי	104
שנעיה	139	וינצירה, אהרן צ' אליהו	105
וינצירה, דוד	140	אליהו צ' אהרן	106
נלמד, דוד	141	אליעזר צ' אליהו	107
ילחק צ' אהרן	142	אשר צ' אהרן	108
נכסה, אהרן	143	צנין צ' אליהו	109
נשים, יעקב צ' נחיר	144	שלום צ' אהרן	110
נחיר, אהרן	145	חכים, נחמן	111
יהודה, אהרן	146	כסן, אהרן צ' יעקב	112
דוד, ויניקטי	147	צנין	113
חיים, ויניקטי	148	גצ'יאל	114
ילחק, ויניקטי	149	חיים	115
עזרה דוד, יעקב	150	יונה	116

קאזלי חיים	183	ן. שמואל צ' נסים ן. יטש	151
קאזלי חשבנות, חיים	184	ן. שנת ן. מלח	152
ן. ילחק צ' משה	185	ן. ילחק ן. מן	153
ן. צי-חי	186	ן. משה ן. מן	154
קאזלי, ילחק	187	ן. שנת ן. מן	155
ן. שנת	188	ן. ילחק ן. מושן	156
קאפן אהרן צ' שלום	189	נחמיאל בנימן	157
ן. אהרן צ' יהושע	190	ן. יעקב	158
ן. בנימן צ' שלום	191	ן. מרדכי	159
ן. בנימן צ' יהודה	192	ן. משה צ' מרדכי	160
ן. יוסף דוד	193	סימן, אברהם	161
ן. יוסף שנת	194	ן. יצן	162
ן. משה מלח	195	ן. יהודה	163
ן. שלום יוסף דוד	196	ן. ילן	164
ן. שנת צ' משה	197	ן. מרדכי	165
קיבו נפתלי	198	ן. נסים	166
ן. יעקב	199	ן. שש משה	167
ן. ילחק	200	נדניה, אליעזר צ' מלח	168
ן. ישראל	201	ן. יהודה	169
רזייטן, אליעזר (עוד יסקו)	202	עטיהם, מרדכי צ' ילחק	170
רזייטן, אשר	203	ן. משה	171
ן. יהודה	204	פאפן ילחק	172
ן. מלח	205	ן. יוסף	173
רחל'ס אברהם צ' ישראל	206	פאפן יחזקאל	174
ן. חיים צ' שלום	207	ן. ילחק	175
ן. ילחק צ' ישראל	208	ן. שוועים	176
ן. ישראל צ' שלום	209	ן. ששן	177
ן. מרדכי צ' ישראל	210	פארחי דוד	178
שילף דוד צ' שלום	211	פאין ילחק	179
ן. חיים	212	ן. ילחק	180
ן. ילחק	213	להל, שלום מן	181
ן. שלום	214	למונה, שלום	182

דוגו את וועלטו איז קי פורקי לה וועטאד די לוז אווערוס יורשים
 וואנדן שטר אפירמאדו די טאנעס איז פאגוס אי פיר בו וועטאד לי
 דארי לוז וידרוס קי טינגו צעין אפיגוראד וזה וועלטו פור אונדי
 ביזאנדולי פייז אי וואטס פלוצי ותחינת וצקשתי וווע"ת איז קי
 פור ויאה די לוז סינייורס דרי האצרה קדושה ב"ת יע"א קי ווי
 אגאן ויניר דיל וועלז אינה קארטה פארה איל דיין די אקי קי לי
 אישקריה קינגו לה וועטאד קי איז די שי פארטי קי שון 23 אלפיס
 וו"ו²) קי אישטי טייני די ווי די קוואר קי איל רישטו שון די
 אווערוס יורשים קי ייה איל לוז שאטישפאז, קי פיר אישטה קון שצוטה
 בו צו יין פנופיין אה דאר אכאויג ווי לער די לי קי פלשו אי די לו
 קי פאשה, קי אגירה קי אינפישאיה אה טוואר קרידיטו די לוז גויס.
 קי צוונותי יין קאדאליש בו לוז טינגו קוונג לו שאוין עוודס, אי
 אישטו טאונצין לי קינגו צרוך אגרה, קי ביירטו וויס טונות ווי לו
 קולפאן, מורנה לי דוגו וועלטו קי פיר וועלז אי פיר ל(דקה) קי בו
 פאלטי די ויניר אישטה קארטה דיל וועלז קי שי בו צייני אישטה

²) אזה פין דיל קינגו אנטיס פאקאדו אי פריקיפייין דיל אקטואל
 איל גרוס צאליאה 40 פארטאס או 120 אקפרוס דונקי לה וועטאד
 די 410 גרוסיס קי סי אישטה אולציגאנדו די פאגאר דיצריאה קיר
 205 גרוסיס או 24,600 אקפרוס, אין דוויינדו קי לה וועטאד אירה
 אפרוקסינאטיאניטי 23,000 אקפרוס דינוקטרה קי איל טיינגו קי
 סי פאכו אישטו אירה וועגו אנטיס די לה וועטאד דיל XVIII קינגו
 איפוקה אין לה קואלה טיינאן לוז אקפרוס אונה וואס אלטה צאלור
 אפרוקסינאטיאניטי די 110 אקפרוס איל גרוס, אין אישטה אי-
 פוקה איל גרוס איקיזאליאה 5-23 פראנקאס קירי קיר קילוס
 23,000 אקפרוס ריפריינטאצאן אונה צאלור די ¹⁶2107 פראנקוס
 קוצרי לאס צאלוריס די לאס וועידאס טורקאס אי קוס דיקקאדי-
 ביאה ציחקין לאס שאלות והשנות דיל 18 קינגו אי Turquie אזה
 276 מטה 11, דיטראס דיל ביצרו צארות הנניס די ר' ילהק ו. סנגי
 לוס גרוסיס אצאשארין אה 120 אקפרוס אין 1740 (צארות הנניס
 אה"ע ק' 14).

קארטה נא טייג וויילדי די צייט קי נא איס איינציי קי איסקינג דערי
חבנים, קי קין איז טירקו קי וואנד די אירינג, שי וואנד אלטער
קי נא קיירי פונאר 410 גרייט פונדע די נא אי קי נא קיירי
יואר אל וואך קין קארטאש, דא צוואה אלט פני צוואן, יענה צווא
חציון, יענה ווענה ווענה על גפי אירינגי העלפונד וואונדע בנפסי
הרונה וועלונד ווענפס נאון אהערט נוסק ידיו וואגלי.

חיים אלהיל.

II.

און אקט די איספארטייין דיל אגיו 1807.³

צווייטע שטונדע ביהר' שלמה רחמים הי"ו עם אהיו הננוע'
ביהר עזריאל רחמים הי"ו והנוע, ביהר' אברהם נאיו הי"ו להם
נענות ותצוית הפרשיות זע"ז ארונת שותפים הכל באשר לכל מיהרו
וליצנו ולרפי חשונותיהם שכל אחד ואחד גצה את שלו וכל נה שהיה

³ איסקי אקטי די איספארטייין איס איסקריטי פיר איז
דא ח"ר אברהם גראסיאני אין דאמי דיל 10 חשן 5568 (1807)
איז קיאל עראטה די לה איספארטייין די לוק 3 אסוקיאלדוס שלמה
חיים רחמים, עזריאל חיים רחמים אי סוק קוניאלדי אברהם נאיו
אסוקיאלדוס חליגדה אין איז אגיו 1801 לוק ראשי תיבות אומאדוס
אין אקיליאה איפיקה אי ראפירטאדוס אין איסקי אקטי סין די ליאיר
אין לה וואריה קיגיינטי (הגיו"ע) הגבין ווענולה, (זע"ז) זה על זה,
(הח"ו) הוואריס וועה, (צט"פ) צעל פה, (צקו"ש) נקטן גמור ושלם,
(גו"ש) גמור ושלם, (וק"י) וקל וואר, (שצח"ה) שצוטה חוניה דאלי
דיתא, (הוצ"ה) הוקוס צדוק הא (המ"ל) המבר לעיל.

נוגע לו ושלם יצא לווי ולרשותו ונתפשרו כלל שנים וצנפס הפלה ודעת
ויושבת עליהם צלופן המושל. ויחזיקו כן חמורו לנו עדים החתונות
ונתה הרי הצדקה המי והחיות הרי שלום המי וידי עזריאל המי: הו
עלינו עדים כשרים ונאמנים היות היות יצחק שלא כשאר לבוס אחד
ויונו על חמורו שים וין מענה ותציטם לא בקף ולא שום בקף, לא
ויונח ולא דמחא דיונונח. לא וי נת הס וכות ולא ויונת עסקים א-
חרים, ולא ויונת סידוסה אשר ירשי את הצדקה השני אחים המי הרי
שלום המי ויזריאל המי לא חמורו ולא צנעל פה, לא צפנקס ולא צשטר,
לא וינה ולא וקלחה, ונאחר שכל הכל נתפרשו ונתפשרו פשרה גמורה
צקנו"ש, וצפנים חמורו לנו עדים מתיוני וינה הו עלינו עדים כשרים
וכאמנים שלא כשאר לנו זה על זה לא אחים המי עם הרי הצדקה
המי, ולא הרי הצדקה המי עם אחים המי זה על זה זה על זה, שום
וין מענה ותציטם וכל אחד ויונו נתפרש ונחמור כל אשר הים נוגע
לו ונחמור פרטין גו"ש, ויזם צדחא חלקים אדם על הארץ ועד היום
הזה, ויזם הים נבלל, ונאם צלולי וינה שביהם הו טעות חסנון וכדיונה
באפשר שיזיה כנשאר לאחד על יצרי חפילו עד כך כשרה חלפים
גחשי צפשיטות ולא צדק גחנח, הנה אתם העדים הו עלינו עדים
כשרים חן ויחנן לצמי ונדעתנו חמוצ אנחנו ויחלים כל אחד על
חמורו ויחילה גמורה, וי ילת שויה ויחילה צדיות, ויחילה ונלצ ויונפס,
ו ילת חלוטין לחירות מולם יאם הים הו נחמ, הו צחמה ונן שיהים
יקום חמה ושרטת ויחלה לערער ולהשתער דינח לגרוע הו להחלים בח
שערח דנח, וין שיהיה צלחה ויפירייה יק"ו צבולח, ונלצד בכל דצרו
הים יאמי בדצד חלן כי וינש, צעלן וינפולין לא שדירין ולא קיונין,
ואף גם זאת נתחוצי כל א ד ואחר צחיוצ גו"ש (גמור ושלם) להפין
ופחדיו ולקלק את המשרטת הזוה, ולא יישינו ולא יפיקו שום ונעשה
וונעשנו, ושערח דנח ישר צתקפי וצגזגרתו, וכך חמורו לנו עדים
חמוני וינה השיתפים המי שער ויחילה דנח וילג וכתצוה צשוקח
חמוניו צצדח כי הווי דנח ליהי כחלתח תמירתח חלה גלויה ונפודקנות
לבב ונאחר שצדמונו ורפלונו חמוצ כשינו ויחלנו, והרי אנחנו וינפולין צפניכס
העדים כל וידעח ויודעח ע"ס שויה חן לשער ויחילה דנח, והרי
אנחנו וינפולין עדיין לדעת הרשע"ח ז"ל הכל דלא דאכנוכתח וכו"
הנפידה ונחוקן וכו" וצדקה וכו" וצבב חס וינח כנופסי דשערין וכו"
וקנין חן קדי חס"ו וייד הרי א דהם ונח' וייד אחים הרי שלום
המי וידי עזריאל המי קני"ש וגם כשצני שצח"ח על דעת הנוצ"ה

ועל דעת הנכ"ח וכל קהל יחד ש"ח חבלי לאשר ולקיים כל המ"ל.
היום פה אורזקליק ישי"ח עשרה ימים לחם חסן וחסד חסד
חלפים וחננו נחית ישרים וטהרה וטהרה וטהרה וטהרה
וגבון וקרב.

ישי"ח	ישי"ח	ישי"ח
חשבוני	חשבוני	חשבוני
ישי"ח	ישי"ח	ישי"ח
ישי"ח	ישי"ח	ישי"ח
ישי"ח	ישי"ח	ישי"ח

III.

אשר די אישפאדעסין דיל אטין 1811.

DAU ADEVERINȚA MEA LA MUȚA DOMNULUI JUȚAN
MOISE IFRAIMȚ PENTRU ONȚ ZATISȚ CE IERA LA MIHE INȚ
TOVARASHIE ȘI ARE DE TAT: 3400: ADIKA TREI MIE PATRU
GUTE: ISFANȚȚ: DARȚ KA MOISE NO MAI AMȚ KU IELȚ HIMIKA
DAARȚ DEBAI ȘI ZAPISULȚ KA ISKALITARȚ GE NU SE MAI
PRINȚE INȚ SEAMA IELȚ SE FI KA O HARTIE ALȚ ȘI PENTRU
MAI INKREDINȚARE PENTRU KA IESTE ADEVARATȚ AMȚ
ISKAVITȚ KA IELȚ SE KREAZA.

ЛЕТЪ 1811 СЕПТЕМВРІЕ 19.

ІВАНЪ ЦОНІ

КА РУШЧ.

(4) אישפאדעסין דיל אטין אישפאדעסין דיל אטין אישפאדעסין דיל אטין
אישפאדעסין דיל אטין אישפאדעסין דיל אטין אישפאדעסין דיל אטין
אישפאדעסין דיל אטין אישפאדעסין דיל אטין אישפאדעסין דיל אטין
אישפאדעסין דיל אטין אישפאדעסין דיל אטין אישפאדעסין דיל אטין

IV.

נושה די נדבות די ח' משה ב' אפרים הי"ו די ש (נת)
 80(55) אי ש (נת) 81 (55) עד היום.

די ש (נת) ת (שושה) לונדן	60
ק (דר) וילא, לונדן (הקהל)	120
ק (דר) וישלח לונדן (הקהל)	240
ק (דר) ויחי לונדן (הקהל)	240
יוט ח' פקה לונדן	100
ק (דר) אונד לונדן	60
ק (דר) צונדצ' לונדן	60
ק (דר) טקצ' לונדן	60
ר (לש) ח (דש) שבין לונדן (הקהל)	120
ק (דר) היי שרה שנת 81 (55) לונדן	60
יוט ז' הניכה	60
קונה. ⁵	<u>1180</u>

⁵ ק" נושה צ' שצרהס איזע אונד די פוס מאס ריקוק די לה
 סיגדלד, לאס קונאס די לאס דונאטיוניס קון אין אקפרוס או אין
 אקג'יס, 1180 אקפרוס איגאלאן 393 פארלאס אי אין אקפרו או קיאה
 9 גרושים 33 פארלאס אי 1 אקפרו קי איקצאלאצאן $8 \cdot 35 \frac{1}{4}$ פראנקאס
 אפרוקסימאטיוניס אז קירבו די 85 קאנטיניס איז גרוס אין איז
 אייז 1820 - 1822

V.

אגנאז'אמיינטי פרוב'יזוריו די ח"ד יטבתי

ב' אברהם (1822)

—><—

חנני צדיק נחני ה' צבליהויתיו דרצן קדישי רצן תקישי
 ונע"ק לפת ת"י וצחתי פה העידה איזונוק יעא ורחיתי את כל העם
 הנולא זה צדיק ה' נדני עם ירחי ה' וצתיבם ונלחתי ורגלית ה"ה
 הרצ הווצהק כוה"ר שצתי צבר אצרהם נד"י והעירתי קעיפ לדבר על
 לצם צבדי שיקצלו עליהי ונליה גדולה לעשות לו חיה פרנסה ותכפ
 שלחתי חזר טיצי העיר הי"י ודברתי חלהם את כל הענין הנ"ל ותכפ
 וניד קצלו עליהם צבחה וצטיצ לצב לתת לו וידי שציע צבצו עשרה
 חריות גר"ש על ששה חדשים ויום ה"ה וצרבתי אותם וי שצק צפניהם
 היות חות שקצלו עליהם כל הנ"ל ישנח לבי כי חנה ה' ליד" ונליה
 כצחכות וידוע הדבר הזה כי וחווצים לקינו וניין נדק, חחת חנה
 לריכה לציחור ינה גם כי נעשה ט"י טיצי חקני העיר צרוז וסין ורוז
 צנין ושלח צני העיר חנים יכולים לעבב, חחת ונלחתי כי כל הווערער
 חין דוח הכניס נוחה האנו ועל ידי ונוני הזמן וועל החיוצ לקיים
 ונלוח פריצת העברה חריות וידי שציע צבצו ווכיכ סוללות העיר
 דהיינו וחסק הנוגע להם ונהאק אשר חוצים ליהן לסוללות העיר ואם
 ונאן ונאן חיה ווערער וטיצי העיר דצרו יהיו נעלן וצפרע החיוצ
 וועל על הגזיר הח' הווענום כה"ר אצרהם צבר גרשן הלוי הי"י

והגציר יעקב אשכנזי הי"ו, והגציר נחיר צבר אשר הי"ו והגציר ישעיה אצמלין הי"ו והגציר אברהם הלוי הי"ו להקים דגל התורה ולהתאונן בדבר הזה לצטל כל הוועדערין, וזה גם לקים וולית פריעת העשרה גרו"ש הנ"ל, אם יקום איזה ווערער ויגבו אותם ויחלק הונס הוגיע לעם, וצמחתי שכה יעשו וכה יוקיפון כי ישראל קדושים הם ולא יעשו נגד התורה ויקיימו הוולות צבונות וצטוצ לצצ ויזכו לארך ימים דשנים ורעננים בכל וילי דוועצ באות נפשים וכאות נפש נאונן אהבתם הלעיר הונסתלה ציוס ע' לונג"י ונשנת חן וכבוד יתן ה' לפ"ק וקיס.

שאלתיאל בבר אברהם ס"ט.

VI.

פונדאסיין די לה סוסיטאד חברה קדישה (1824)

הסכונה וזה צרה קדושה של רוחלים הי"ו ונשנת תקפ"ד לי-
ציה ק"ק אירושג'וק יע"א, נהנו הצאים על החתום יצרים ווקשיצים
חברה קדושה של רוחלים הוועדים פה ק"ק אירושג'וק יע"א הי"ו
צינינוק נאחדות גמורה, וצנפש הפלה, ידעת שלמה וויושצת עלינו,
וועידים על עלונו עדות נאונה, היות חונת ולדק קי ריקיצינוק
קוצרי וחווערוק דיעאק הסכונות קי אינונינטיארינוק: והנה הנס צהק-
בונת הרצ הנוצקה בנוהר"ר אליהו וינטורה תנלצה וזהקבונות וו"ר
ניהו הנורה לדק רפה העירה בנוהר"ר אברהם גראקיחני תנלצ"ה
וצכן קונו ונתעודד צאהצת החקד ויהי הקשר חונין, קשר של קיווא.
תחילה וראש לטהר הונת באשר נהגו צכל ערי ישראל, ונס-
צענו אגחנו החתומים וניה שלח לגלות וקתדין כלל וועניני הונת
וקתומים וחתומים יהי הדצרים צין החברה המזכרת לעיל, אי קי אצרה
אלגונו חק ושלום קי קירה ונגלה קוד וון הונת ענוש יענש כפי פא-
ריקיר די לוק פרנקים שיהיו ציונים ההם,

עוד וואס איזליגאמוס כל בני החברה ונכדול ועד קטון קי
אין אויפיינדר ונת ואלה צד-וויין פור טופאמוס אי קיר עוסק צרחילת
הנות ולטהרו אי קי אלגון חצר ונחנקארה דארה דוק גרוסיק להחברה
הלז, אי קי טירנה אלגון אונס לי דארה אה קאציר אלזס פרנסים,
ואם נראה צעיניהם קי איס אונס לו קירחן פוטה.

וגם בין איס ליסינקיאלו ניגונו די וווטרוס פור איר לצית
הקצרות לעסקוק צק ורת הנות, כי אם דוקא לעסקוק צרחילת הנות,
והיינו דוקא צאים לאפיקי אשה

ועוד פרנסקי הזמן אשר יהיי קון ונחויצים די טוואר דוני
הרחילה להחברה המכרת לעיל דהיינו וניטאד די לוקי טוונה לה חברה
קדושה של קצרים יליו חקיגון עך די קאדה אונט העשיר לפי עושרו.
אי קאדה אונט ונצני החברה קי קוצירה לקפר תורה צסצותות
ויונים טוצים קירה ונתנדצ ויה שידצנו לצו, והפרנסים אשר יהיו טיר-
צאן איל חיוצ פור ריקאצדאר דיטאכ נדבות.

וניהנים והלחה קי אצרה אלגון צד ישראל אשר אותה נפשו'
פור אינטראר אין דיטה חברה קון ונחויצים פרנסקי הזמן להטועד יחד
עם החצרים בלס, קי קיראן וקפיונים טודוס צלצ אחד ריקיציר לו
ריקיציראן, ואזי דארה קו פריזינטי אה קו אונור.

ועוד אלגוני ונצני החברה המכרת קי קירה ונחויצ קנס ווכל
חטאת האדם אשר לא יעשה אין חורה קי קירה קאקטיגאלו ונחת הרצ
נורה לדק אשר יהיה ציונים ההם, אזי יהיה אלגוני די לוק פרנסים
לפני הרצ אין חורה די קו קיחיר קאקטיגאלו.

ועוד אין אציינדי אלגון חצר קי קי אגלו קון אונטו חצר או
קון לוק פרנסים אי קון קיחירי נחאס קיחיר ריחן אי קי קאלירה די
דיטה חברה, הנה ונלצד קי קירה עצדין וגם ענוש יענש חנוכה וע-
קרים גרוש להחברה המכרת לעיל.

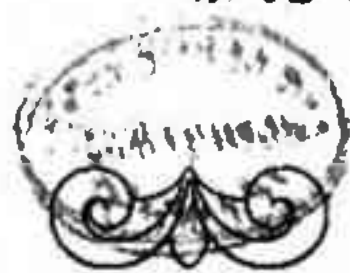
ועוד וידי טנה צסנה קון ונחויצים פור וניטיר פרנסים אין
דיטה חברה קדושה כפי הנהיג.

עוד נתחיצו החתונות וניה לגוויל חסד זה עם זה, דהיינו
אה אורלי הקפית אין אויפיינדר אלגון נת ואלה הם ושלום ונהחברה
הקדושה הלז, דהיינו אלגון רוחן קונוס ונחויצים וווטרוס די אורלי
הקפות צלח בקף וצלח ונחיר.

אי קי אלגוני קירה די אפואירה קי קי לי אגה שלס יבלס
לפי ערכו.

עוד רלינו לצאר קי חיל חיוז די הקפות קי דישינווק, סי
חינקאצוי חיל וות וולוס לקצרות יוגל זלילה או נערצ שצת וערצ יוס
נוצ אחר בעה חונישית נון טיכיונוק דינו חיוז וכן ציונים שאין או-
נאריס זהם תחנונים נון לחארון לה חזיר דינו ת ק ון ל י נון
טיכיונוק חיוז.

ועל כל התנאים הללו וההקבנות ההם נשבענו אנחנו שנועת
חונדה דאורייתא על דעת הנקיס צדוק הוא ועל דעת הנשבעים צחונה
ועל דעת הרצנים המכרים לעיל, וכל אחר על דעת הצדו ונה גס על
דעת הפרנקיס אשר יהיו ציונים ההם ולקור לנשונעהם ילאשר ולקיס
כל המ"ל והוא פה אירושג'וק יעל ציוס שצעה לחדש ט ת נוסנת חונשת
חלפיק וחונש נואות נשנונים וארצעים זילירה, צדוק עוז ושלום והכל
אונת יליצ ושרים וצריד וקיס, נחלק ריקיציונוק קוצרי נוחטרוק צלי
נדר קי חין קיינדו נפטר אלגוני די לוס חצרים די דיטה חצרה בלחר
חריכות יונים וקנים לעבודתו יתצדך קונוק נוחויציס דוק פירסינאק די
דיטה חצרה די קיאר נהפלל אחי שחרית, ננחה וצרצית לוס קי קו-
נאנדארטן פרנקי הזון לי דיקפואיס די הפילה נילדאר אלגו לעילוי
נשונתו כל וות, טודו איסטו ריקיציונוק קוצרי נוחטרוק צלצ שלם
יצנפס חפלה, ויהי דלון צלע הנות ונהה ה' חלקיס דונעה נועל כל
פנים והכל שריד וצריד וקיס שנית.

VII.

אינקסטראטן די לה ליסטע די גאסט דייל ס" יישראל רוזאנים אגיו 5584 (1824). (1)

9	הא קונטן די לה פיגה	60	היום 15 היין פארענידיקן
4	הא לה פיגה	18	2 ליצרוק אין צוקורירג
1-15	565 דראנע חסוקיר	20-20	פאגן לה פיגה
8-27	8 פיקן חנגין ניר	4	1 יינטי פארע לה נאנע
3-25	8 פיקן קאסטאנצול	6	פור קאיר 1 גוצי אל קארקיס
2-20	2 ליצית אי 1 פאר פאנטיוק	2	$\frac{1}{2}$ לוקה קאפי
0-28	1 פאר גוראפיק	14	$12\frac{1}{2}$ פיקן חנגין
1-20	1 זיכטי קוגלע		ת נ נ
4-08	ציצאק דוק	18-10	1 קאקו ארינע
1-05	די חסוקיר אי חלונכדע	3-25	$\frac{1}{2}$ טופ דאג-ציי
4	2 פאנטוס	1-12	$7\frac{1}{2}$ טופ גאייטאן
15-07	ארינע אי גאליצוס צייכניס	4-32	1 טוקה
1-35	אין גינציר	10-25	1 אנה פארע ניי
1-37	קארני	6	פארע לה איסקורטע
4	די הי פרן 5 לוקה קאשקאצאל	5-20	קוסטורע אל עיריז
5	די מאראק 14 אדר	6	גודדורע
5-21	פיריס	10	1 קאקו ארינע
5	31 לוקה טריגו פארע פסק	36	פארע צייט
2-33	123 דראנע קאלאיי	10-25	ערצ יום נורא
1-23	פאגן אל קאלאייזאג	1	1 ריזה
37-06	קאזאק קי טרוסי די צוקורירג	7	הא לוק סונטיס
2-36	12 ניסן גאליצוס	10-12	גאנטיק
1-15	פארע קאלקאדו	10	2 אראנע קארפיק
11	14 ניסן ערצ פסק	3	עוד פארע צייט
5	גאקטי אין קאדע סינאנע	5	אל חבס די שוואל
	סונע טוטאלע גאקטי אין אגיו	36	הא קונטן די זאק נאנע
1235-32	5584 (1824) גרו		

VIII

ס ט א ט י ס ט י ק ת.

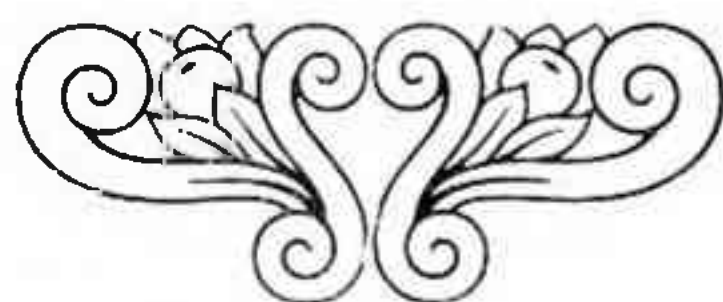
פיר קונפליקט איז טאצט איז נאכ אינזאקט די לא חיק-
טוריא די לוב גודיוס די דוקטין אין איקטא איפיקה די לוב טיי-
נפוס לוב נאכ צייזק פין 5613 דאמק אקי לא ליכטא די לא
נורעאלידאר דיכראס די ניק צושקידאס איז איז ריזי ס ט ר ו די
צ י ת ה ק צ ר ו ת.

5558 פין 5572 (1812-1798) 52 קאצוק
5573 פין 5583 (1823-1813) 54 קאצוק
5583 פין 5589 (1829-1823) 34 קאצוק

די אהי אינדילאגטרי דיטראס דיל
ריזיסטרו אינזאקטו.

	14	קאצוק	5589	(1829)
	4	קאצוק	5590	(1830)
אויז איפידיוואס	39	קאצוק	5591	(1831)
	4	קאצוק	5592	(1832)
	4	קאצוק	5593	(1833)
	9	קאצוק	5594	(1834)
	3	קאצוק	5595	(1835)

קטלוג	8	(1836)	5596
קטלוג	10	(1837)	5597
קטלוג	14	(1838)	5598
קטלוג	2	(1839)	5599
קטלוג	7	(1840)	5600
קטלוג	3	(1841)	5601
קטלוג	1	(1842)	5602
קטלוג	9	(1843)	5603
קטלוג	7	(1844)	5604
קטלוג	4	(1845)	5605
קטלוג	5	(1846)	5606
קטלוג	4	(1847)	5607
קטלוג	11	(1848)	5608
קטלוג	15	(1849)	5609
קטלוג	2	(1850)	5610
קטלוג	12	(1851)	5611
קטלוג	7	(1852)	5612
4 קטלוג	{	תשרי-תשן	5613
		סיפני' חוקי'	1852

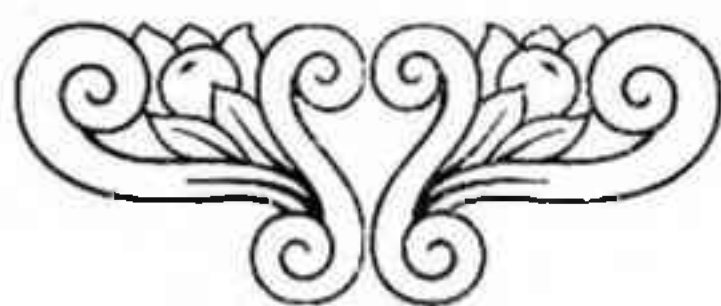
פור ראזנים אינדיפינדינטיס די מי ריסטארן אלגונום ג'יקום ירום די

איסטאמפאריה קי איל ליקטור אינטינדירה פ'אסילמינטי

לום פרנסיפאלים סון:

קאלי מילדאר	ביירב'ום	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$	קאלי מיבדאר	ביירב'ום	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$
פואי	פנאי	27	59	קירקה	קירקה	2	7
איגזיסקניכיאה	איגזיסקניכיאה	1	62	איסקייריאלדוריס	איסקייריאלדוריס	22	9
ניונזרה	ניונזרה	6	68	צללנסארון	צללנסארון	29	10
אין	אין	7	71	איסקטה	איסקטה	5	15
לה	לפ	34	72	נאטוסקריטו	נאטוסקריטו	12	15
ריסיציראן	קיסיציראן	15	80	טיניטצאל	טיניטצאל	19	15
איצליגאנווס	איצליגאנווס	1	81	טיניקירחה	טיניקירחה	7	19
אגאן	אגין	1	81	אינפריינעאלד	אינפריינעאלד	2	24
איסקטו	ליסקטו	1	82	נופת	נופת	25	25
צינטאנאס	צינטאנאס	6	83	קושטא	קושטא	28	25
שוועלה	פיוועלה	1	87	קאכוס	קאכוס	2	28
קי	די	20	87	קיפיינטיק	קיפיינטיק	16	28
עח	עח	32	90	קילאגוס	קילאגוס	5	30
פרן	פוקה	18	92	עיינע	עיינע	10	30
צירקטו	צירקטו	29	102	אוינדאלד	אוינדאלד	1	32
אינפריינעאלד	אינפריינעאלד	2	105	קונו	קונו	16	37
קינדאלד	קינדאלד	17	106	יאנאקיק	יאנאקיק	9	38
אוינד	אוינד	10	119	קינד	קינד	10	38
1850	1859	18	121	קי	קי	21	39
דינאלדאלס	דינאלדאלס	15	123	גאלאנטיק	גאלאנטיק	2	48
הכנסת	הכנסת	23	125	אליאירס	אליאירס	15	48
ניונזרלזה	ניונזרלזה	26	140	אליאירסאין	אליאירסאין	10	52
נירלאלאן	נירלאלאן	9	144	אליאירסאין	אליאירסאין	12	55
				שקנה	שקנה	6	57

تحت عالی بخت عثمانی اوزره جلوس هایون بیامن مقرون ده کاندن شرف وقوعه مبنی
قاعده امیریة سلطنت سنیهمدن اولدینی اوزره عمومک تجدید برآت و احکام اولمقدده اولدیغنه
مبنی خاخاملغنه تابع ادرته و توابعی خاخی اولان اشبو دارنده برات هایونم قدرة
مختار الملة الموسویة رفائل نام خاخام ختمت عواقبه باخیر بدنده اولان برات عالیشان تجدیدی
خصوصی استابول و توابعی یهود خاخام باشیسی افتخار الامرای الملة الموسویة دوشون خاخام
ختمت عواقبه باخیر باتقریر استمدعا ایش و قوده لدى المراجعة نفس ادرته و دیمتوقه و کوملجنه
و فله و قرابات و یانبولی و روسچق و پلونه و توابعی یهود حاخاملری اون ابکی بیک آیه
پشکش ایله یابرات عالی مرقوم رفائل حاخامک اوزرنده اولدینی مسطور و مقید اوله رق رسم
پشکش اولان مبلغ مزبور مقدما بر وجه نقد تسلیم خزنة عاسره اولدینی مشعر مالندن
صورت روزنامهسی و برلش اولغینی صادر اولان فرمان عالیشانم موجبجه تجدیداً بو برات
هایونمی ویردم و بیوردم که . . . مرقوم رفائل ذکر اولنان محاکم حاخاملری کما کان اداره ایدوب
حاخاملغنه تابع برلده یهود طائفه سنک حاخاملری و جماعت باشیلری و سائر بیوک و کوچوک
مرقومی اوزرینه حاخام بیله رک حاخاملغنه متعلق دوشن امورلرینه ده مرقومه مراجعت ایدوب
و بولنده اولان سوزندن تجاوز ایتیوب کسدی آیینلری اوزره اطاعت و انقیادلرنده قصور
ایلمه و حاخام مذکور خانه سنده و سائر خانه لرده قرائت تورات آیینلرینه مخالف اولدیغندن
بولره سز ملک و منزلک زده اجرای آیین ایدیورسز و تورات اوقویوب رده وقتندیل آچمشز
بهانه لرله اجرای آیینلرینه مداخله ایله مجرد تمجیز و جلب مال قصدیه ضابطان طرفلرندن
خلاف شرع شریف و مغایر قوانین مؤسسه رنجیده و تعدی اولمیه و ملت مرقومه به قدیمدن
تخصیص قلنان سناوی و مکتبلری دخی بیورلدی و تفتیش قیدیه تعدی اوتیوب ضبط
و تصدفلرنده اوله و واقع اولان مریمات و تعمیرلری اخردن فرد دخل و تعرض
ایلمه و اخر دین ایچون سناوی و مکتبلریک اشیا سنه بر طرفدن تعرض اوتیوب شرعاً
اولق اوزره اخذ و قبض ایتدیرلمه و بر تقریب ایله اخذ اولمش ایسه معرفت شرع ایله
ینه محاکمینه رد و تسلیم ایتدیرلمه و یهودیاندن بری آیینلری اوزره عقد نکاح و فسخ نکاح
باندن و سائر خصوصده دخی منازعه ایدن ایکی یهودی مایملریک رضای طرفینی ایله آیینلری
اوزره حاخام مرقوم و یهود طرفندن تعیین ایدمکی وکیل قاریشوب اصلاح ذات بین و تخذیف
ماده ضمننده اقتضایی وجهه آیینلری اوزره سناولرنده یمین و یروب و بعض مهم کسانک
لازم کان آیینجه رد و تبعیدی کاغدلرینه خلاف معتاد قدیم دخل و تعرض اولمیه و زنهار بر
کونا تجریم ایشیدلمیه و خاخام مرقومک و وکیلریک معرفت اذنلری یوق ایکن
تحت ذاتنده اولان حاخاملری آیینلری اوزره جائز اولیان نکاهلری عقد ایلمه و یهود
طائفه سندن بری عورت آلق و عورت پوشاق و عورت اوزرینه عورت آلق و اخر محاکمینه
واروب عقد ایتدیرمک مراد ایلدکلرنده حاخام مرقومک اذن اولمادیجه عقد نکاح ایلمیه میهلر
و ذی قدرت کسه لر آیینلرینه مخالف شو عورت شو یهودی به نکاح ایله دیه خاخاملره

جبر ایلمیهلر و آیدیلرله مخالف حرکتی ایکن فوت اولان یهودیلرله حاحاملری قالدیرماق
مفتضای آیدیلری اولقله قضاة و نواب و ضابطان و سائر و ذی قدرت کسهلر حاحاملرله
تیز قالدیرک دیو جبر و تعدی ایلمهرك و ملت مرقومهك قاشر و طرفایه دائر ماکولات
و مشروباته بوکا طرفه شوکا قاشردر دیو شویله متلو فضولی کسه طرفندن
تکلیف اولتمهرق و حاحام مرقومك لاجل المصلحة آسته نه مه کلسی وقوعنده برینه تعیین
ایدهجکی حاحام ووکیللارینه بر وجهله مداخله اولتمیه و حاحام مرقوم طرفندن میری رسوم
تحصیل ایچون کوندردیکی وکیلاری و آدملرینه قولاغوز وریلوب مرور و عبور ایلدقلری
یرلردن احسن وجهله کچون ایچون تبدیل جامه وکسوه ایلدکلرندن و دفع مضرت و
نفسلرخی اشقیه دن تخلیه منمنده آلات حرب کوتوردکلرندن ضابطان مملکت طرفلرندن
داخل و تعرض و هدیه و عوائد نامیه خلاف شرع شریف نسنه مطالبه سیله ربخیره
اولتمیه و حاحام مرقومك و حاحاملرك ووکیلی و آدملرك شرع شریفه متعلق هر نه کونا
دعوالری ظهور ایدرسه آسته نه سعادتدن غیری بر یرده استماع اولتمیه و یهود حاحاملرندن
بری اذن شرع ایله آلیقونلق لازم کلدکده حاحام مرقوم معرفیه آلیقونیه و بر یهودی
کندی رضاسی بوغیکن جبراً مسلمان ایلمیهلر و یهودی طائفه سندن سناوی اوزرلرینه
اعطاسی لازم کلن رسومات میریه و تصدق آتقلری و غایله تعبیر اولور رسومات و
مصارفاتیه و حاحام باشلیق عائداتی ویرلمکده تعند و تردد ایتدیرلیه بلا وارث مرد اولان
حاحاملرك کرک آوانی و نقود و بارکیر و صغیر هر نه شیلر وارسه حاحام مرقوم و یاخود
طرفندن تعیین اولنان وکیللر میری ایچون اخذ و قبض ایلدکده بیت المال و قسام و
متولیلر طرفندن بیت المال عامه و خاصه دفتر حاقینده بزده اصل یازلمشدر . دیو مداخله
اولتمیوب ورته سی اولانلرك کرک نقد کرک سائر اموال و اشالرینه وضع ید ایتدیرلیه
و مرد اولان حاحاملرك کندی آیدیلری مقتضاسنجه سناویلرینه و فقرالرینه و خاخم باشیلری
هر نه وصیت ایدرلرله و صیتلری مقبول اولوب آیین و قاعده لرنجه کندی ملتلرندن
یاخود . . . شاهدلرله شرع ایله اسماع اولنه و یاخود طائفه سندن بعضیلری آینه لرینه
مخالف قباحتلر ظهورنده آیدیلری اوزره تأدیپ اولندقدنه اخردن کسنه قاریشمیه و کندیك
و آدملرینك بشکلری بارکیر و قاطرلرینه اولان و عسکری طرفندن مداخله اولتمیوب و
حاحام مرقوم و جماعات باشیلرك ساکن اولدینی قوناغنه بولجی و قوناق تکلیفیه رنجیده
ایتدیرلیه و حاحاملغنه تابع یرلرده واقع سناویلرنده و زیارتگاهلرنده بیتکزی سز شویله
قالدیرم سز بویله اوقورسز دیو هیچ کسنه طرفندن هیچ بر وجهله مداخله اولتمیهرق
حاحاملق مذکور اشبو بر ات عالیشانم شروطی بوجینجه ضبط و تصرف ایدوب صورت
و قیوده مغایر هیچ بر فرد وجهاً من الوجوه و اسبب من الاسباب مانع . . .
اولتمیوب دخل و تعرض قلمیهلر شویله بیلر علامت شریفیه اعتماد قیلار تحریراً فی اواخر
ذی الحجه الشریف لسنة سته و حسین و مائین و الف .

GESCHICHTE
DER
ISRAELIT. GEMEINDE
IN RUSTSCHUK.

I. THEIL.

**NACH GEDRUCKTEN UND
HANDSCHRIFTLICHEN QUELLEN**

VON
SALOMON A. ROSANES.

RUSTSCHUK 1914.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2025

DRUCK VON
JACOB A. LEVY
RUSTSCHUK.

L

